

LähiTapiola
Keskinäinen
Vakuutusyhtiö

Toimintakertomus ja
tilinpäätös 2017
y-tunnus: 0211034-2

LÄHITAPIOLA

Sisällysluettelo

HALLITUKSEN TOIMINTAKERTOMUS	3
LähiTapiola-ryhmä 2017	3
Vakavaraisuus ja riskienhallinta	7
LähiTapiola-ryhmän rakenne	8
Hallinto, henkilöstö, palkitseminen	11
Vastuullisuus	15
Luottoluokitus	16
Tilikauden jälkeiset tapahtumat	16
Tulevaisuuden näkymät	16
Ehdotus voiton käyttämisestä	18
TILINPÄÄTÖS	19
LähiTapiola-ryhmän konsernitilinpäätöksen päälaskelmat	19
Tuloslaskelma, LähiTapiola-ryhmä	19
Tase, LähiTapiola-ryhmä	21
Epäsuora rahoituslaskelma, LähiTapiola-ryhmä	23
Tunnusluvut, LähiTapiola-ryhmä	24
LähiTapiola Vahinkoyhtiön päälaskelmat	25
Tuloslaskelma	25
Tase	27
Epäsuora rahoituslaskelma	29
Tunnusluvut	30
Tilinpäätöksen liitetiedot	31
LähiTapiola-ryhmän konsernitilinpäätöksen tuloslaskelman ja taseen liitetiedot	31
LähiTapiola Vahinkoyhtiön tuloslaskelman ja taseen liitetiedot	58
Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet	82
Riskienhallinnan liitetiedot	89
Tunnuslukujen laskentakaavat ja laskentaperiaatteet	93
Toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen allekirjoitukset	96
Tilinpäätösmerkintä	97
Tilintarkastuskertomus	98

HALLITUKSEN TOIMINTAKERTOMUS

LähiTapiola Keskinäinen Vakuutusyhtiö (LähiTapiola Vahinkoyhtiö) laatii vakuutusyhtiölain tarkoittaman vakuutusyhtyrhythän mukaisessa laajuudessa konsernitilinpäätöksen (LähiTapiola-ryhmä). LähiTapiola-ryhmään kuuluvat johtavana yrityksenä LähiTapiola Vahinkoyhtiö, 20 alueellista vahinkovakuutusyhtiötä ja LähiTapiola Henkiyhtiö sekä näiden omistuksien kautta LähiTapiola-ryhmään yhdisteltävät yhtiöt.

LähiTapiola-ryhmä 2017

LähiTapiolan toiminnan keskiössä on elämänturva, joka merkitsee asiakkaillemme kokonaisvaltaista ja ennakoivaa palvelua terveyden, turvallisuuden ja talouden alueilla. Vuonna 2017 vahvistimme edelleen asemaamme terveys- ja hyvinvointipalveluissa.

Terveys

- LähiTapiola ja Mehiläinen solmivat strategisen kumppanuuden, jonka tavoitteena on sujuvampi palvelu yhteisille asiakkaille ja uusien innovatiivisten vakuutus- ja terveyspalveluiden kehittäminen.

Turvallisuus

- Pidimme ilmaisia elvytys- tai hätäensiapukouluksia 38 500 koululaiselle ja 11 500 asiakkaalle.

Talous

- LähiTapiola Henkiyhtiö toi maaliskuussa markkinoille täysin uudenlaisen vakuutuksellisen varainhoidon konseptin, jonka avulla suuren sijoittajan välineet ja edut ovat kaikkien asiakkaidemme saatavilla. Uudessa ratkaisussa sijoitamme asiakkaidemme varat samoihin kohteisiin, joihin LähiTapiola Henkiyhtiö sijoittaa. Lisäsimme myös asiakkaidemme hyödylliseksi kokemaan Älyhenkivakuutukseen uusia asiakkaidemme toivomia hyvinvointipalveluita, jotka auttavat terveempiin elintapoihin.

Asiakaskokemuksen ja alueellisen kilpailukyvyyn vahvistamiseksi alueyhtiöiden asiakkaiden liikennevakuutukset siirrettiin 30.6.2017 LähiTapiola Vahinkoyhtiöstä alueyhtiöihin.

	Ryhmä 2017	Ryhmä 2016	Vahinko- yhtiö 2017
Tulostiivistelmä			
Liiketulos, milj. eur.	343,0	327,4	174,4
Kokonaistulos, milj. eur.	406,0	363,8	129,9
Tilikauden tulos, milj. eur.	265,0	289,0	157,9
Vahinkovakuutustoiminnan kate ennen tasoitusmäärän muutosta, milj. eur.	101,2	66,8	-2,8
Henkivakuutustoiminnan vakuutustekninen tulos ennen lisäetuja ja tasoitusmäärän muutosta, milj. eur.	47,2	63,0	
Kokonaispääoman tuotto ilman sijoitussidonnaista vakuutusta, %	5,9	5,8	4,4
Vakavaraisuussuhde, % *	175,7	189,6	302,3

Tunnuslukujen laskentakaavat on kuvattu tilinpäätöksen liitetiedoissa.

* Vakavaraisuussuhde = hyväksyttävän oman varallisuuden määrä suhteessa vakavaraisuuspääomavaatimukseen (Solvenssi 2).

Vertailuluvut ovat suluissa. Tuloslaskelmaerien ja ajanjaksoon liittyvien tunnuslukujen vertailulukuna on käytetty vuodentakaisia vastaavan ajanjakson lukuja. Tase- ja muiden poikkileikkaustyyppisten tunnuslukujen vertailulukuna on käytetty vuoden 2016 lopun lukuja.

Liiketoiminta-alueet

Avainluvut	Ryhmä 2017	Ryhmä 2016	Vahinko- yhtiö 2017
Riskisuhde ilman perustekorkokulua, %	57,9	60,8	67,6
Riskisuhde, %	60,0	63,1	72,2
Toimintakulusuhde ilman perustekorkokulua, %	31,1	31,0	28,5
Toimintakulusuhde, %	31,1	31,0	28,6
Yhdistetty kulusuhde ilman perustekorkokulua, %	88,9	91,8	96,1
Yhdistetty kulusuhde, %	91,1	94,1	100,8
Sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvoin, %			4,0
Vahinkovakuutustoiminnan vak.tekninen vastuuvelka, milj. eur.	3 544,1	3 534,1	1 122,5
Henkivakuutustoiminnan vak.tekninen vastuuvelka, milj. eur.	4 388,7	4 061,2	
josta sijoitussidonnaisten vakuutusten vastuuvelka	2 112,4	1 796,0	
Oma pääoma, milj. eur.	2 098,4	1 834,4	1 372,0
Taseen loppusumma, milj. eur.	10 343,7	9 750,3	2 547,2

Vahinkovakuutustoiminta

Vahinkovakuutustoiminta käsittää LähiTapiola Vahinkoyhtiön ja 20 alueyhtiön tuloksen. Asiakkaiden liikennevakuutukset suurasiakkaita lukuun ottamatta siirrettiin 30.6.2017 LähiTapiola Vahinkoyhtiön kannasta alueyhtiöihin. Vakuutuskannan luovutuksessa ja liiketoimintasiirrossa LähiTapiola Vahinkoyhtiö luovutti liikennevakuutuksen vakuutuskantaan liittyvät vakuutussopimukset, vastuuvelan mukaan lukien tasotusmäärän ja sen katteena olevat varat sekä muut liikennevakuutuksen vakuutustoimintaan kuuluvat varat, velat ja varaukset alueyhtiöille. Järjestelyssä varmistettiin, että liiketoimintasiirtokokonaisuus täytti kaikki vakavaraisuusvaatimukset. LähiTapiola Vahinkoyhtiö merkitsi siirtoon liittyen alueyhtiöiden takuusuoksia. LähiTapiola Vahinkoyhtiön vertailukauden luvut eivät ole liiketoimintasiirrosta johtuen vertailukelpoisia raportointikauden lukuihin. LähiTapiola-ryhmän konserniyhdistelyssä liiketoimintasiirron vaikutus on eliminoitu.

Ensivakuutuksen maksutulo oli 1 095,2 miljoonaa euroa (1 118,8 milj. €), muutos vertailujaksoon oli -2,1 prosenttia. Yritysiasiakasliiketoiminnan kasvu jatkui vuonna 2017, minkä taustalla ovat mm. työtaturma- ja ammattitautivakuutuksen positiivisina jatkuneet siirtoliiketulokset ja uuden työkykyvakuutuksen erinomainen

myynti. Siirtoliiketulokset olivat hyvin laajasti positiivisia sekä asiakaskappaleilla että maksuilla mitattuna. Reaali-kasvu oli vahvaa ajoneuvovakuuttamisessa, jossa LähiTapiola on markkinajohtaja. Liikennevakuutuksessa maksutulon painoi miinukselle keskeisesti tariffialennukset ja vuoden alusta toteutettu tuoteuudistus.

Vahinkovakuutustoiminnan **yhdistetty kulusuhde ilman perustekorkokulua** oli 88,9 prosenttia (91,8 %). Vakuutusliikkeen hyvän kannattavuuden taustalla näkyvät suotuisa vahinkokehitys ja vahinkoja ennaltaehkäisevät riskienhallintatyö. LähiTapiola Vahinkoyhtiö ja alueyhtiöt maksoivat asiakkailleen 653,0 miljoonaa euroa (639,0 milj. €) korvauksia. Vuonna 2017 sattui 5 kappaletta (5 kpl) yli miljoonan euron omaisuuden ja toiminnan vahinkoa. Bruttokorvausmeno näistä vahingoista oli 14,8 miljoonaa euroa (5,8 milj. €).

	Vahinkoyhtiö 2017	Vahinkoyhtiö 2016
Sijoitustoiminta		
Sijoitusten nettotuotto käyvin arvoin, %	4,0	4,4
Korkosijoitukset	1,9	3,9
Osakesijoitukset	5,7	4,5
Kiinteistösijoitukset	8,5	7,1
Muut sijoitukset	-5,4	-0,6
Sijoitusten allokaatio, %		
Korkosijoitukset	35,0	58,0
Osakesijoitukset	49,1	23,6
Kiinteistösijoitukset	15,0	17,8
Muut sijoitukset	0,9	0,5
Sijoitusomaisuus käyvin arvoin, milj. eur.	2 532,7	3 814,1

Sijoitustoiminnan tarkoitus on tuottaa arvoa omista- ja asiakkaillemme. Sijoitustoiminnan tuotoilla mahdollistetaan vakavaraisuuden ylläpitäminen sekä kilpailukyisten palveluiden tuottaminen asiakkaillemme.

Sijoituskanta on pidetty riittävän yksinkertaisena, joka mahdollistaa myös kattavan riskienhallinnan. Sijoitustoimintamme on pitkäjänteistä ja suunnittelemme aina toimintaa vähintään 5 vuoden aikahorisontilla perustuen myös ekonomistiemme näkemyksiin markkinakehityksestä. Suunnitelmallisen sijoitustoiminnan keskeinen tavoite on mahdollistaa tehokas, tavoitteellinen, prosessimainen sekä kurinalainen ja riskit tiedostava sijoitusvarallisuuden hoito. Vakuutusyhtiöiden ja asiakkaidemme varat sijoitetaan siten tuottavasti ja turvaavasti.

Vahinkovakuutustoiminnan **sijoitustoiminnan nettotuotto** oli vahva 185,7 miljoonaa euroa (181,4 milj. €). Liikennevakuutuksen liiketoimintasiirron yhteydessä siirtyi sijoitusomaisuutta 1,6 miljardia euroa LähiTapiola Vahinkoyhtiöstä alueyhtiöihin.

LähiTapiola Vahinkoyhtiön sijoitustoiminnan viiden vuoden keskimääräinen vuotuinen tuotto oli 4,1 prosenttia (5,1 %) ja kymmenen vuoden tuotto 4,3 prosenttia (4,2 %). Liikennevakuutuksen kannansiirron yhteydessä riskien pienentämiseksi Vahinkoyhtiö pienensi keväällä osakeallokaatiotaan. Kannansiirron jälkeen allokaatio normalisoitiin.

Henkivakuutustoiminta

LähiTapiola Henkiyhtiö maksoi asiakkailleen 117 miljoonaa euroa (114 milj. €) eläkkeitä, 22 miljoonaa euroa (23 milj. €) sairauskulu- ja työkyvyttömyyskorvauksia ja 30 miljoonaa euroa (27 milj. €) kuolintapauskorvauksia.

Eläkeasiakkaille maksettiin 50 miljoonaa euroa (50 milj. €) perustekorkoa ja asiakashyvityksiä parantamaan eläkeajan toimeentuloa. Muille kuin eläkesäästöille maksettiin vastaavasti 13 miljoonaa euroa.

Henkivakuutustoiminnan **maksutulo** oli 516,0 miljoonaa euroa (421,7 milj. €).

Henkivakuutustoiminnan vakuutustekninen **tulos** ennen lisäetuja ja tasoitustulon muutosta oli 47,2 miljoonaa euroa (63,0 milj. €). Kuormitustulon 6 prosentin kasvu oli vahva ja myös riskiliikkeen tulos oli hyvällä tasolla.

Varainhoito- ja muu liiketoiminta

LähiTapiola-ryhmän konsernitilinpäätöksen varainhoito-liiketoimintaan kuuluu LähiTapiola Varainhoidon ja LähiTapiola Kiinteistövarainhoidon tuottamia palveluita. Liiketoiminnan tärkeä painopiste on ollut uusien varainhoitopalvelujen tuottamisessa sekä uusissa rahastotuotteissa. Varainhoitoliiketoiminta tarjoaa eri asiakassegmenteille suunnattuja palvelukokonaisuuksia, merkittävimpänä Private Banking –palvelut ja eri tyyppiset rahastot.

Varainhoitopalvelujen asiakasmäärät kehittyivät positiivisesti vuoden 2017 aikana. Alhainen korkotaso ja sijoitusmarkkinoiden heilunta ovat lisänneet asiakkaiden kiinnostusta sekä sijoitusrahasto- että varainhoitopalveluihin. Kehitimme verkkopalvelujamme edelleen parantaen mm. hinnoittelun ja sijoittamisen kulujen läpinäkyvyyttä asiakasraporteilla. Vastuullisessa sijoittamisessa integroimme edellisenä vuonna tekemiämme linjauksia käytäntöön ja jatkoimme työtä vastuullisuusanalyysien syventämisessä. LähiTapiola Kiinteistövarainhoidon osalta vastuullisuuspainopisteinä ovat olleet ympäristön ja energian säästämiseen tähtäävät toimenpiteet.

Tilikauden merkittävät tapahtumat

Asiakaskokemuksen ja alueellisen kilpailukyvyyn vahvistamiseksi alueyhtiöiden asiakkaiden liikennevakuutukset siirrettiin 30.6.2017 LähiTapiola Vahinkoyhtiöstä alueyhtiöihin. Järjestelyllä jatkettiin LähiTapiola-ryhmän harjoittaman vahinkovakuutustoiminnan alueellistamista ja kasvatettiin liiketoiminnan paikallista vaikuttavuutta.

Liikennevakuutustoiminnan hajauttamisen yhteydessä päätettiin kaikkien ryhmän yhtiöiden välillä uudesta LähiTapiolan ryhmäsopimuksesta, joka korvasi Tapiola-ryhmän ja Lähivakuutus-ryhmän yhdistymisen yhteydessä 7.2.2012 tehdyn yhtiöryhmän perustamissopimuksen. Lisäksi LähiTapiola-ryhmän vahinkovakuutusyhtiöiden välistä yhteisvastuusopimusta päivitettiin uutta tilannetta vastaavaksi.

LähiTapiola-ryhmän elämänturvastrategiaa toteutettiin mm. aloittamalla terveys- ja hyvinvointipalveluihin liittyvä yhteistyö Mehiläisen kanssa. Osana elämänturvastrategiaa tilikaudella lanseerattiin uusi Älykotivakuutus, työkyky- ja työterveysvakuutukset sekä Terve! –vakuutus. Samalla käynnistettiin toimistokanava uudistus, jonka myötä asiakaspalvelutoimistoista tehdään elämänturva-toimistoja.

Elämänturva tarkoittaa myös asiakkaidemme taloudelliseen omavaraisuuteen myötävaikuttamista. LähiTapiola Henkiyhtiö toi maaliskuussa markkinoille täysin uudenlaisen vakuutuksellisen varainhoidon konseptin, jonka avulla suuren sijoittajan välineet ja edut ovat kaikkien asiakkaidemme saatavilla. Uudessa ratkaisussa sijoitamme asiakkaidemme varat samoihin kohteisiin, joihin LähiTapiola Henkiyhtiö sijoittaa. Kysyntä kertoo, että asiakkaat ovat ottaneet uudistuksen erittäin hyvin vastaan. Lisäsimme myös asiakkaidemme hyödylliseksi kokemaan Älyhenkivakuutukseen uusia asiakkaidemme toivomia hyvinvointipalveluita, jotka auttavat terveempiin elintapoihin.

LähiTapiola-ryhmään perustettiin LähiTapiola Rahoitus Oy tarkoituksena laajentaa tuotevalikoimaa myös ajoneuvojen osamaksu- ja rahoituspalveluihin.

LähiTapiola-ryhmän tietojärjestelmien kokonaisuudistuksessa edettiin suunnitelman mukaisesti. Uudistus on merkittävä panostus teknologia- ja digikehitykseen sekä asiakaskokemuksen kehittämiseen.

LähiTapiola-ryhmässä vahvistettiin uusi tietosuojapolitiikka ja nimitettiin tietosuojavastaava. Tulevaisuuden tietoturva- ja kyberuhkiin varauduttiin laajentamalla yhteistyötä eettisten hakkereiden kanssa sekä käyttöönottamalla uuden sukupolven tietoturvapalveluita turvaamaan luottamukselliset tiedot.

Asiakkaat ja asiakasedut

LähiTapiola-ryhmän toiminnan ylijäämä käytetään omistaja-asiakkaiden hyväksi maksun alennuksina, asiakashyvityksinä ja palvelujen kehittämisenä. Osa tuloksesta käytetään kartuttamaan yhtiön vakavaraisuutta, jolloin varmistetaan asiakkaiden edut tulevaisuudessakin.

Omistaja-asiakkaan palveluetuja ovat muun muassa TerveysHelppi ja Hätäpalvelu. Vuonna 2017 Sankarikoulutuksessa opetettiin ensiaputaidot noin 11 500 asiakkaalle ja 38 500 koululaiselle.

LähiTapiola Henkiyhtiö auttoi merkittävää määrää Älyhenkivakuutusasiakkaitaan muuttamaan elintapojaan terveemmiksi.

Kiitoksena asiakkaidemme huolellisuudesta ja esimerkillisestä toiminnasta alensimme vuodelle 2017 nykyisiä koti- ja liikennevakuutustemme hintoja yhteensä 14 miljoonalla eurolla. Muiden vahinkovakuutustemme hinnat säilyivät ennallaan. Edut hyödyttivät sekä nykyisiä että uusia asiakkaitamme.

Olimme suurista vakuutusyhtiöistä paras vakuutusyhtiö asiakkaiden uskollisuutta mittaavassa Asiakkuusindeksi 2017 -tutkimuksessa. Tulos on osoitus siitä, että keskinäinen yhtiö kykenee tarjoamaan asiakkailleen parhaat hyödyt ja edut.

Asiakasetujen määrää lisää myös yksityistalousasiakkaiden vakuutuksia koskeva bonusyhteistyö S-ryhmän kanssa. Yli 600 000 taloutta sai perheen vakuutusmaksuista myös S-ryhmän Bonusta vuoden 2017 aikana.

Asiakkaille maksettiin vahinkovakuutuksen keskittämisetuina 66,8 miljoonaa euroa ja korvauksina 653,0 miljoonaa euroa. Lisäksi asiakkaillemme maksettiin vakuutusmaksuista S-ryhmän Bonusta 27,4 miljoonaa euroa. Henkivakuutuksista asiakkaille maksettiin 323,4 miljoonaa euroa korvauksia sekä 64,9 miljoonaa euroa perustekorkona ja asiakashyvityksinä.

Tilinpäätöksen laatimisperiaate -liitetiedossa on annettu selvitys kohtuusperiaatteen soveltamisesta ja lisäetujen jakamista koskevista tavoitteista sekä kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuosina 2007 – 2017.

Toimintaympäristö

Vahinkovakuutustoiminta

Suomen kansantalouden näkymät ovat positiivisimmat pitkään aikoihin. Vahvimman kasvun ennakoidaan kohdistuvan vuoteen 2017 ja tasaantuvan vuodelle 2018. Pitkällä aikavälillä talouskasvu voi kuitenkin jäädä laimeaksi. Uhkana on edelleen tarvittavien rakenteellisten uudistusten hidas tai riittämätön toteuttaminen.

Talouskasvu on ollut pitkään kotimaisen kysynnän varassa, mutta nyt kasvun pohja on laajentumassa myös vientiin. Yksityistä kulutusta tukevat työllisyystilanteen paraneminen ja ostovoiman koheneminen. Poikkeuksellisen matalat lainakorot kotitalouksille ja yrityksille ylläpitävät kulutusta ja piristävät investointeja.

Investoinnit ovat olleet voimakkaassa kasvussa jo pidemmän aikaa, ja vienti on piristynyt selvästi. Kestävän ja tasapainoisen kasvun tunnusmerkit eivät kuitenkaan vielä kaikilta osin täyty. Alueelliset kehitysnäkymät ovat positiiviset. Työttömyys on kääntynyt laskuun ja myönteinen työllisyyskehitys näyttäisi jatkuvan lähitulevaisuudessa. Toimialoista rakentamisen lisäksi suhdannenäkymät ovat positiiviset teollisuudessa, ICT-alalla ja palvelu-aloilla.

Vahinkovakuutusyhtiöiden maksutulon kehitys on ollut vuoden 2017 aikana lievästi miinusmerkkinen. Verratuna edellisvuoteen vahinkovakuutuksen liikevoitot ovat heikenneet, mutta ovat edelleen hyvällä tasolla.

Vuoden 2017 alusta voimaan tullut uusi liikennevakuutuslaki on lisännyt hintakilpailua yhtiöiden välillä, minkä seurauksena liikennevakuutuksen maksutulo on laskenut. Kansantalouden parantuneet näkymät eivät myöskään ole vielä näkyneet lakisääteisen työtapaturmavakuutuksen maksutulon kehityksessä. Vahinkovakuutuksen yhdistetty kulusuhde on pysynyt erittäin hyvällä tasolla.

Henkivakuutustoiminta

Henkivakuutusyhtiöiden maksutulo on pysynyt samalla tasolla kuin edellisenä vuonna. Viime vuosina alan maksutulon kasvua hallinneen sijoitussidonnaisten vakuutusten osuuden kasvu on tasaantunut.

Nykyinen matala korkoympäristö yhdessä Solvenssi II:n kanssa on merkinnyt kuluttajille esimerkiksi säästöhenkivakuutusten tarjonnan siirtymistä perinteisistä perustekorkoisista vakuutuksista sijoitussidonnaisiin vakuutuksiin, joissa vakuutuksenottajat, vakuutetut ja edunsaajat itse vastaavat sijoitusriskistä omalta osaltaan.

Henkivakuutukselle merkityksellisten korkomarkkinoiden muutokset vaikuttavat enemmän yhtiöihin, jotka harjoittavat perustekorkoista vakuutusliiketoimintaa kuin sijoitussidonnaista vakuutustoimintaa harjoittaviin yhtiöihin.

Viime vuosien lukuisat verolainsäädännön muutokset ovat lopettaneet yksilöllisen eläkevakuuttamisen markkinan. Yksityinen varautuminen on kuitenkin entistä tärkeämmässä roolissa pitkäikäisyyden, sosiaaliturvan paineiden ja yhteiskuntamurroksen takia. Erityisesti työeläke muutosten odotetaan kasvattavan asiakkaiden tarvetta varautua eläke aikaan. Tämä on luonut henkivakuutusyhtiöille uusia liiketoimintamahdollisuuksia. LähiTapiola on strategiansa mukaisesti pystynyt kasvattamaan markkinaosuuttaan riskihenkivakuutuksessa.

Kansainvälisessä vertailussa henkivakuutusten määrä on Suomessa alhainen. Finanssialan mukaan vain reilu kolmannes on vakuuttanut henkensä kuoleman varalta ja tehtyjen kyselyiden perusteella moni ei ole miettinyt, miten perheen talous kestäisi toisen elättäjän kuoleman. Henkivakuuttamisen tarve on Suomessa suuri eivätkä vuoden 2018 alusta voimaan tulevat verolainsäädännön muutokset pienennä sitä. Riskihenkivakuutusten maksutulo ei ole kuitenkaan alalla oleellisesti kasvanut viime vuosina.

Sijoitustoiminta

Maa- ja maailmantalouden suhdanteiden elpyminen jatkui ja ensimmäistä kertaa suuren finanssikriisin (2007-09) jälkeen kaikki suuret taloudet ja keskeiset talousalueet kasvoivat samaan aikaan. Ennakoivien suhdanneosoittimien mukaan nopein kasvuvauhti näyttää kuitenkin jo jääneen

taakse ja vuonna 2018 kasvun odotetaan hidastuvan edellisestä vuodesta.

Alkuvuonna 2017 ennakoivat suhdanneosoittimet jatkoivat vahvistumistaan, mikä näkyi vahvana kehityksenä osakemarkkinoilla ja muissa riskillisissä omaisuuserissä. Osakemarkkinat ja riskilliset korko-omaisuusluokat tuottivat selvästi valtionlainoja ja käteistä enemmän.

Loppukeväästä euro kääntyi vahvistuvalle uralle dollarilla ja muita keskeisiä valuuttoja vastaan. Tämä leikkasi eurosijoittajan tuottoja muissa kuin euromääräisissä sijoituksissa. Euron aliarvostus on vahvistumisen myötä poistunut ja euron mahdollinen lisävahvistuminen jarruttaisi euroalueen taloudellista toimeliaisuutta. Sijoittajan näkökulmasta euron vahvistuminen hidastaa inflaatiota ja talouskasvua sekä jarruttaa euroalueen pitkien korkojen ja osakkeiden nousua.

Loppukesästä Pohjois-Korean tilanne kärjistyi ja aiheutti aika ajoin voimakasta heiluntaa sijoitusmarkkinoilla. Vaikutukset jäivät kuitenkin kokonaisuutena vähäisiksi ja lyhytkestoisiksi. Markkinat ovat oppineet elämään geopoliittisen ja poliittisen epävarmuuden kanssa.

Keskuspankkipolitiikka oli vuonna 2017 kokonaisuutena elvyttävää ja rahoitusmarkkinoita tukevaa. USA:n keskuspankki FED jatkoi koronnostoa, kun taas Euroopan keskuspankki EKP ja Japanin keskuspankki BoJ jatkoivat kevyttä rahapolitiikkaa.

Maailman osakemarkkinoiden euromääräinen kokonaisvuosituotto oli jälleen kokonaisuutena hyvä. Voimakainta nousua nähtiin Aasiassa ja kehittyvillä markkinoilla mutta myös Suomessa kurssinousu oli jälleen vahvaa.

Korkomarkkinoilla valtionlainsijoitusten tuotot jäivät vaatimattomiksi. Sen sijaan riskillisten korkosijoitusten, kuten korkeariskisten yritysainojen, kehittyvien markkinoiden lainojen ja vaihtovelkakirjalainojen tuotot muodostuivat kohtuullisen hyväksi. Vahvinta kehitystä nähtiin kehittyvien markkinoiden ns. reunamarkkinoilla.

Euroopan kiinteistösijoitusmarkkinat jatkuivat vuonna 2017 vilkkaina ja volyymit näyttäisivät hieman nousevan vuoteen 2016 verrattuna. Erityisesti kaupankäynti on ollut vahvaa Saksassa ja Iso-Britanniassa. Vuonna 2017 Suomessa tehtiin jälleen enemmän kiinteistökauppoja kuin kertaakaan aikaisemmin ja transaktiovolyymi nousee jopa 10 miljardiin euroon. Isompien kaupunkien toimitilavuokrissa ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia, vaikkakin piristynyt talouskasvu on luonut kysyntää erityisesti parhaille sijainneille. Toimistojen tilankäytön tehostuminen näkyy selkeämmin heikommilla alueilla, joissa sekä vuokrat että käyttöasteet ovat laskussa. Vuokra-asuntojen kysyntä on jatkunut hyvänä kasvukeskuksissa, joissa asuntovuokrat jatkavat maltillista kasvua.

Vakavaraisuus ja riskienhallinta

Vakavaraisuuden hallinta

LähiTapiola-ryhmän ja sen vakuutusyhtiöiden vakavaraisuuden valvonta perustuu EU-tason Solvenssi II -säännöstöön. LähiTapiola-ryhmä ja sen vakuutusyhtiöt laskevat vakavaraisuuden käyttämällä standardikaavaa. LähiTapiola-ryhmä muodostaa myös rahoitus- ja vakuutusryhmittymien valvonnasta annetun lain mukaisen vakuutus- ja rahoitusryhmän. LähiTapiola Vahinkoyhtiö toimii ryhmän johtavana yrityksenä ja sen tehtävänä on varmistaa, että ryhmä ja sen yhtiöt täyttävät lakisääteiset vakavaraisuuteen liittyvät vaatimukset.

LähiTapiolan vahinkovakuutusyhtiöt ovat vakavaraisimpia vahinkovakuutusalan toimijoita Suomessa. Täten ryhmän vakavaraisuus on lujalla pohjalla toimintaympäristön taloudellisesta epävarmuudesta huolimatta.

Vakavaraisuuden hallinta on osa ryhmän ja sen yhtiöiden riskienhallintaa. Vakavaraisuuden hallinnan lähtökohtana on, että ryhmällä ja yhtiöillä on riittävästi vakavaraisuuspääomaa velvoitteidensa täyttämiseksi ottaen huomioon odotetut ja odottamattomat tappiot. Keskinäisen yhtiömuodon vuoksi vakavaraisuuden hallinnassa korostetaan asiakkaiden taloudellisen turvan jatkuvaa varmistamista koko ryhmän ja sen yhtiöiden hyvällä vakavaraisuudella.

LähiTapiola Vahinkoyhtiön ja alueyhtiöiden välillä on solmittu yhteisvastuusopimus, jonka tarkoituksena on turvata LähiTapiola-ryhmän yhtiöiden vakavaraisuus. Sopimus määrittelee toimintaperiaatteet päätöksentekomenettelyineen sellaista poikkeuksellista tilannetta varten, jossa jonkin ryhmään kuuluvan yhtiön vakavaraisuus on vaarantunut tai vaarantumassa. Sopimuksen mukaan LähiTapiola Vahinkoyhtiö ja alueyhtiö ovat velvollisia pääomittamaan ryhmän toista yhtiötä edellyttäen, että yhtiön oma vakavaraisuus on riittävän hyvällä tasolla ja myös säilyy hyvällä tasolla pääomituksen jälkeen. Yhteisvastuusopimuksen velvoittaman pääomituksen määrä on rajoitettu suhteessa pääomittavan yhtiön omaan varallisuuteen.

Yhteisvastuusopimuksessa on sovittu myös siitä, että LähiTapiola Keskinäisen Henkivakuutusyhtiön ja ryhmän varainhoito-yhtiöiden (LähiTapiola Varainhoito Oy, LähiTapiola Kiinteistövarainhoito Oy, LähiTapiola Kiinteistö-pääomarahastot Oy) vakavaraisuutta tuetaan tarvittaessa vastaavin periaattein takuu- ja osakepääomaosuuksien mukaisissa suhteissa. Nämä yhtiöt eivät kuitenkaan ole yhteisvastuusopimuksen osapuolia, eivätkä ne näin ollen

voi sopimukseen vedoten vaatia lisäpääomitusta. S-Pankki Oy ei kuulu yhteisvastuusopimuksen piiriin.

Ryhmän kaikkien yhtiöiden vakavaraisuus on tällä hetkellä hyvällä tasolla, jolloin todennäköisyys sille, että joudutaan turvautumaan yhteisvastuusopimuksen mukaisiin pääomituksiin, on hyvin pieni. LähiTapiola-ryhmän vakavaraisuuslaskennassa otetaan huomioon yhteisvastuusopimuksen vaikutus.

Ryhmän vakavaraisuuden hallinnasta kerrotaan tarkemmin vakavaraisuutta ja taloudellista tilaa koskevassa kertomuksessa, joka tullaan julkaisemaan 16.6.2018 mennessä LähiTapiolan verkkosivuille www.lahitapiola.fi.

Vakavaraisuusasema

LähiTapiola Vahinkoyhtiön vakavaraisuussuhde (yhtiön hyväksyttävän oman varallisuuden määrä suhteessa vakavaraisuuspääomavaatimukseen) oli 302 prosenttia ja LähiTapiola-ryhmän vakavaraisuussuhde oli 176 prosenttia 31.12.2017. Siten yhtiön ja ryhmän vakavaraisuutta voidaan pitää vahvana. Alla olevassa taulukossa on LähiTapiola Vahinkoyhtiön, alueyhtiöiden (keskimäärin), LähiTapiola Henkivakuutuksen ja LähiTapiola-ryhmän vakavaraisuussuhteet:

(% / milj. euroa)	Vakavaraisuussuhde	Oma varallisuus	Vakavaraisuuspääomavaatimus
Vahinkoyhtiö	302 %	1 592	527
Alueyhtiöt	220 %	1 558	710
Henkivyhtiö	192 %	1 144	598
LähiTapiola-ryhmä	176 %	3 104	1 767

Riskiasema

Toiminnan merkittävimmät riskit ovat vahinkovakuutus-toiminnan vakuutusriskit, henkivakuutustoiminnan vakuutusriskit, sijoitustoimintaan liittyvät markkinariskit, operatiiviset riskit sekä toimintaympäristön ja strategisen tahtotilan riskit. Vahinkovakuutustoiminnan merkittävimmät vakuutusriskit liittyvät vakuutustuotteiden hinnoitteluun, inflaatioon, kuolleisuudessa tapahtuviin muutoksiin, ammattitauteihin ja jälleenvakuutussuojoihin. Henkivakuutustoiminnan merkittävimmät vakuutusriskit ovat vastuuvetäjästä liittyvät riskit ja asiakaskäyttäytymiseen liittyvät sopimusten ja vakuutusmaksujen maksamisen keskeytymisen riskit. Markkinariski aiheutuu varojen markkina-arvojen vaihtelusta, sisältäen muun muassa korkojen, osakekurssien tai valuuttakurssien muutoksen aiheuttaman vaihtelun. Operatiivisilla riskeillä tarkoite-

taan tappionvaaraa, joka aiheutuu riittämättömistä tai epäonnistuneista sisäisistä prosesseista, henkilöstöstä, järjestelmistä ja ulkoisista tekijöistä. Oikeudelliset riskit sisältyvät operatiivisiin riskeihin.

Toimintaympäristön ja strategisen tahtotilan riskit sisältävät muun muassa yleiseen toimintaympäristöön, markkinoiden ja asiakaskäyttäytymisen muutoksiin, kilpailuun ja kilpailijoihin sekä strategian sisältöön liittyvät riskit. Toimintaympäristön riskejä ja strategisia riskejä korostavat vakuutuslaskennalla samanaikainen talouskehityksen epävarmuus ja toimintaympäristön yhä nopeutuva muutosvauhti: mm. digitalisaation tuoma murros, toimialaliikumukset, uudenlaiset toimijat ja yhteenliittymät, muuttoliike, väestörakenteen muutos, kansainvälistyminen sekä ilmastonmuutos.

Ryhmän riskienhallinnasta ja merkittävimmistä riskeistä kerrotaan tarkemmin tilinpäätöksen riskienhallinnan liitetiedoissa ja vakavaraisuutta ja taloudellista tilaa koskevassa kertomuksessa, joka tullaan julkaisemaan 16.6.2018 mennessä LähiTapiolan verkkosivuille www.lahitapiola.fi.

LähiTapiola-ryhmän rakenne

LähiTapiola Keskinäisen Vakuutusyhtiön (LähiTapiola Vahinkoyhtiö) kotipaikka on Espoo ja y-tunnus 0211034-2. Yhtiön julkaistu tilinpäätös vuodelta 2017 on saatavissa osoitteessa www.lahitapiola.fi. LähiTapiola Vahinkoyhtiön toimialaan kuuluvat kaikki vapaaehtoiset ja lakisääteiset vahinkovakuutukset.

LähiTapiola Vahinkoyhtiö laatii LähiTapiola-ryhmän johtavana yrityksenä konsernitilinpäätöksen vakuutusyhtiölain tarkoittaman vakuutusyhtyröhmän mukaisessa laajuudessa. LähiTapiola-ryhmään kuuluvat johtavana yrityksenä LähiTapiola Vahinkoyhtiö, 20 alueellista vahinkovakuutusyhtiötä ja LähiTapiola Henkivyhtiö sekä näiden omistuksien kautta LähiTapiola-ryhmään yhdisteltävät yhtiöt. LähiTapiola-ryhmän konsernitilinpäätökseen yhdistellään LähiTapiola Vahinkoyhtiön kirjanpitolain mukainen konserni sekä muut yhtiöt, jotka yhdessä LähiTapiola Vahinkoyhtiön konsernin kanssa muodostavat Lä-

hiTapiolan vakuutusyhtiölain 26 luvun 2 §:ssä tarkoitetun vakuutusyhtyritysr ryhmän.

Merkittävimmät konsernitilinpäätökseen yhdisteltävät yhtiöt ovat johtavan yrityksen lisäksi:

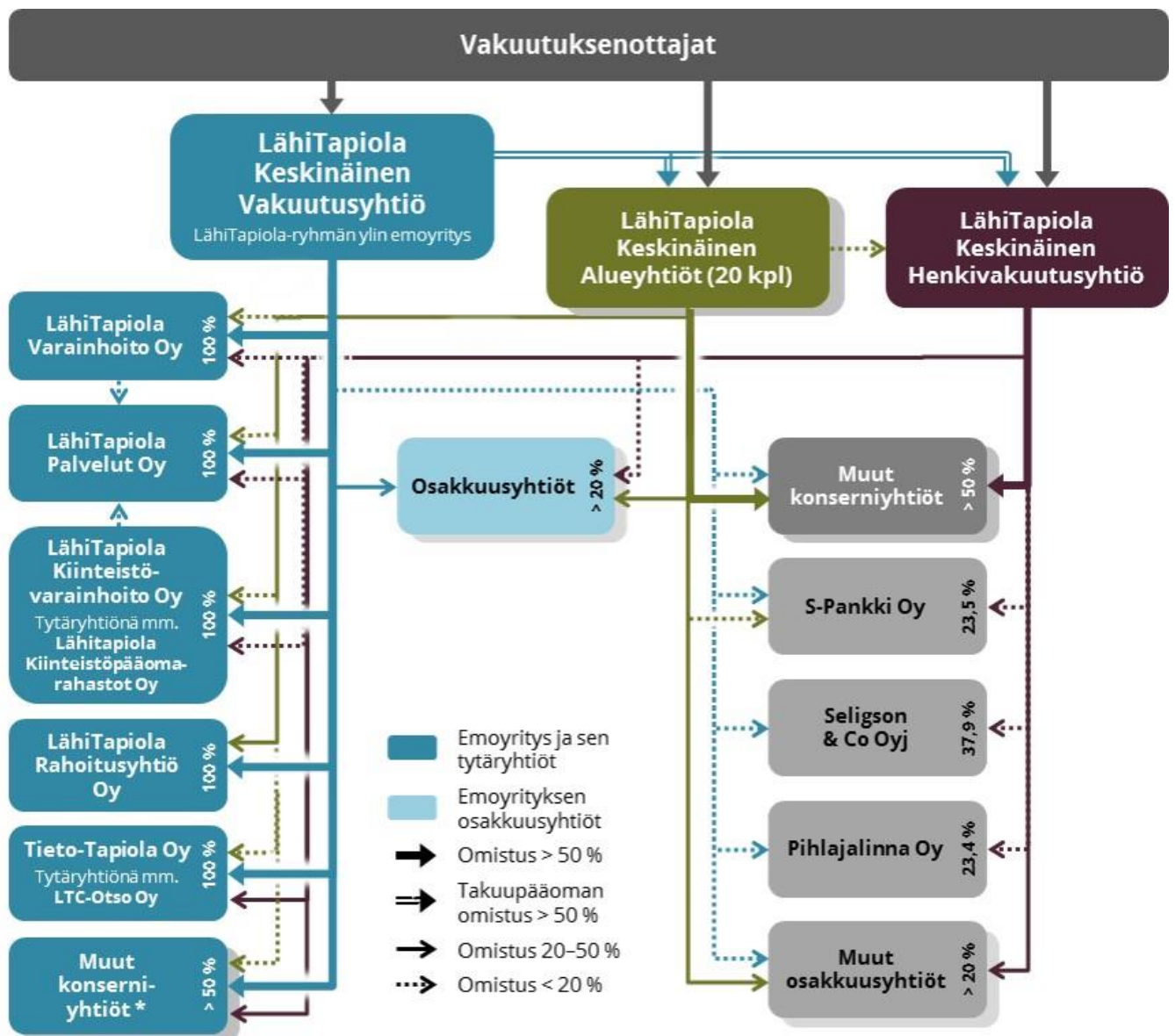
- LähiTapiola Länne Keskinäinen Vakuutusyhtiö
- LähiTapiola Satakunta Keskinäinen Vakuutusyhtiö
- LähiTapiola Pohjoinen Keskinäinen Vakuutusyhtiö
- LähiTapiola Etelä Keskinäinen Vakuutusyhtiö
- LähiTapiola Vellamo Keskinäinen Vakuutusyhtiö
- LähiTapiola Keski-Suomi Keskinäinen Vakuutusyhtiö
- LähiTapiola Savo Keskinäinen Vakuutusyhtiö
- LähiTapiola Kaakkois-Suomi Keskinäinen Vakuutusyhtiö
- LähiTapiola Itä Keskinäinen Vakuutusyhtiö
- LähiTapiola Uusimaa Keskinäinen Vakuutusyhtiö
- LähiTapiola Pääkaupunkiseutu Keskinäinen Vakuutusyhtiö
- LähiTapiola Loimi-Häme Keskinäinen Vakuutusyhtiö
- LähiTapiola Etelärannikko Keskinäinen Vakuutusyhtiö
- LähiTapiola Pirkanmaa Keskinäinen Vakuutusyhtiö
- LähiTapiola Lappi Keskinäinen Vakuutusyhtiö
- LähiTapiola Pohjanmaa Keskinäinen Vakuutusyhtiö
- LähiTapiola Etelä-Pohjanmaa Keskinäinen Vakuutusyhtiö
- LähiTapiola Kainuu-Koillismaa Keskinäinen Vakuutusyhtiö
- LähiTapiola Varsinais-Suomi Keskinäinen Vakuutusyhtiö
- LähiTapiola Savo-Karjala Keskinäinen Vakuutusyhtiö
- LähiTapiola Keskinäinen Henkivakuutusyhtiö – konserni
- LähiTapiola Kiinteistövarainhoito Oy –konserni
- LähiTapiola Varainhoito Oy
- LähiTapiola Palvelut Oy
- Tieto-Tapiola Oy –konserni

LähiTapiola-ryhmään yhdistellään lisäksi 44 (vuonna 2016 49) asunto- ja kiinteistöyhtiötä ja 24 (14) muuta yhtiötä. Osakkuusyhtiöinä käsitellään S-Pankki Oy –konserni, Pihlajalinna Oyj –konserni, Seligson Oyj, kaksi (2) asunto- ja kiinteistöyhtiötä sekä kaksi (1) muuta yhtiötä. Keskinäinen Vakuutusyhtiö Turva on LähiTapiola Vahinkoyhtiön tytäryhtiö perustuen sen takuuosuusomistajien väliseen sopimukseen. Oikean ja riittävän kuvan antamiseksi LähiTapiola-ryhmän toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta ei Turvan tilinpäätöstietoja yhdistellä LähiTapiola-ryhmän konsernitilinpäätökseen. Keskinäisen yhtiön takuupääoman omistajalla ei ole oikeutta yhtiön muuhun omaisuuteen kuin takuupääomaan ja yhtiökokouksen päätöksellä voittovaroista maksettavaan takuupääoman korkoon. Turvan takuupääoman omistuksesta LähiTapiola-ryhmän osuus on 76 prosenttia.

LähiTapiola-ryhmän riskienhallinta- ja vakavaraisuusraportointi pohjautuu LähiTapiola-ryhmän konsernitilinpäätökseen. Tilinpäätöksen laatiminen käsittäen koko Solvenssi II -direktiivissä määritellyn vakuutusyhtyritysr ryhmän ei kuitenkaan laajenna LähiTapiola Vahinkoyhtiön hallituksen yhtiöoikeudellista vastuuta kirjanpitolain määrittelemän konsernirakenteen ulkopuolelle.

LähiTapiola-ryhmä muodostaa myös rahoitus- ja vakuutusryhmittymien valvonnasta annetun lain tarkoittaman ryhmän. Vakuutus- ja rahoitusryhmään kuuluvat LähiTapiolan vakuutusyhtyritysr ryhmän yhtiöt. Ryhmän koordinoivana valvontaviranomaisena toimii Finanssivalvonta.

LähiTapiola-ryhmän vakuutusyhtiöt ovat keskinäisiä yhtiöitä, jolloin niiden omistajia ovat vakuutuksenottajat ja takuupääoman omistajat.

Esitetyt prosenttiluvut tarkoittavat koko LähiTapiola-ryhmän omistuosuuksia. Kuvassa on eritelty vain merkittävimmät LähiTapiola-ryhmään kuuluvat yhtiöt.

* Turva on LähiTapiola Keskinäisen Vakuutusyhtiön tytäryhtiö, jota ei yhdistellä LähiTapiola-ryhmään.

Hallinto, henkilöstö, palkitseminen

LähiTapiola-ryhmän hallinto ja johtamisjärjestelmä

LähiTapiola-ryhmän ja sen yhtiöiden hallinnossa noudatetaan hyvää hallinnointitapaa, joka perustuu vakuutus- ja rahoitusalaan koskevaan lainsäädäntöön, Finanssivalvonnan antamiin määräyksiin ja ohjeisiin sekä keskinäisiin vakuutusyhtiöihin soveltuvin osin listayhtiöiden hallinnointikoodiin.

LähiTapiola-ryhmän hallintomalliin vaikuttaa keskeisesti sen vakuutusyhtiöiden keskinäinen yhtiömuoto, jossa vakuutuksenottajat ovat vakuutusyhtiöiden osakkaita. Koska osakkaiden määrä on näin ollen hyvin laaja, on yhtiöiden hallintoneuvostoilla ja hallituksilla juridisten tehtäviensä ohella merkittävä rooli vakuutusyhtiöiden omistajaohjauksessa sekä yhtiöiden ja niiden osakkaiden välisenä vuorovaikutuskanavana.

LähiTapiola-ryhmä muodostaa vakuutusyhtiölain tarkoittaman vakuutusyhtyröyhmän, jonka lain tarkoittama ylin emoyritys on LähiTapiola Vahinkoyhtiö. Sillä on tässä roolissaan koko LähiTapiola-ryhmään ulottuva vastuu ryhmän ja sen yhtiöiden luotettavasta hallinnosta, vakavaraisuudesta, riskienhallinnan järjestämisestä, sisäisestä valvonnasta sekä näihin liittyvän viranomaisraportoinnin järjestämisestä.

LähiTapiola-ryhmän yhtiöt ovat järjestäneet keskinäiset vastuunsa ja työnjakonsa ryhmän sisäisin sopimuksin. LähiTapiola-ryhmässä toimii LähiTapiola Vahinkoyhtiön hallituksen nimittämä yhtiöryhmän johtoryhmä, jossa ovat laajasti edustettuina LähiTapiola-ryhmän eri yhtiöt ja keskeisten yhteisten toimintojen vastuulliset johtajat. Yhtiöryhmän johtoryhmä vastaa hallituksen sille antamien sekä LähiTapiola-ryhmän yhtiöiden välillä solmitun ryhmäsopimuksen mukaisten valtuuksien puitteissa LähiTapiola-ryhmän strategisten ja muiden ryhmätyönsä yhteisten asioiden valmistelusta, päätöksenteosta ja täytäntöönpanosta sekä yhtiöryhmän ohjaamisen ja kehittämisen kokonaisuudesta.

Yhtiökokous

LähiTapiola Vahinkoyhtiön yhtiökokous pidettiin 17.5.2017. Kokouksessa vahvistettiin tilinpäätös vuodelta 2016, päätettiin yhtiön tuloksen käyttämisestä, myönnettiin vastuuvapaus yhtiön hallinnolle ja toimitusjohtajalle sekä valittiin yhtiön tilintarkastaja. Kokouksessa vahvistettiin lisäksi hallintoneuvoston jäsenten lukumäärä ja palkkiot sekä valittiin uudet hallintoneuvoston jäsenet.

Kokouksessa hyväksyttiin lisäksi liiketoimintasiirtoa ja vakuutuskannan osan luovutusta koskevat suunnitelmat, joiden mukaisesti LähiTapiola Vahinkoyhtiö luovutti lakisääteistä liikennevakuutusta koskevan liiketoiminnan ja vakuutuskannan 20 LähiTapiola alueyhtiöille lukuun ottamatta yli 50 työntekijän yritysten vakuutuksia, jotka jäivät LähiTapiola Vahinkoyhtiöön. Kokouksessa hyväksyttiin myös esitys yhtiön yhtiöjärjestyksen 5 §:n ja 14 §:n muuttamisesta.

Alueyhtiöt valitsivat erovuorossa olevista edustajista Hannes Heiskalan (varatuomari, Kankaanpää, Lakitoimisto Hannes Heiskala, LähiTapiola Satakunnan edustaja), Sami Kullan (toimitusjohtaja, Vaasa, Buorre Oy, LähiTapiola Pohjanmaan edustaja), Jyrki Mattisen (valvomonhoitaja, maatalousyrittäjä, Lappeenranta, LähiTapiola Kaakkois-Suomen edustaja) ja Mikko Mäkimattilan (toimitusjohtaja, Loimaa, Dometal Oy, LähiTapiola Loimihämeen edustaja) jatkamaan yhtiön hallintoneuvostossa.

LähiTapiola Lännen valitsi hallintoneuvoston uudeksi jäseneksi erovuorossa olleen Pauliina Haijasen tilalle Mikko Koiviston (myynti- ja markkinointijohtaja, Rauma, Tukimet Oy) ja LähiTapiola Etelä-Pohjanmaa erovuorossa olleen Raimo Alhokkeen tilalle Yrjö Ojaniemen (toiminnanjohtaja, Lapua, MTK Etelä-Pohjanmaa). Lisäksi LähiTapiola Itä valitsi hallintoneuvostosta eronneen Jari Kääriäisen tilalle hänen jäljellä olevaksi toimikaudekseen vuoden 2018 varsinaiseen yhtiökokoukseen saakka Anssi Keinäsen (professori, Liperi, Itä-Suomen Yliopisto).

Muista LähiTapiola Vahinkoyhtiön hallintoneuvoston erovuorossa olleista jäsenistä valittiin uudelleen Timo U. Korhonen (hallituksen puheenjohtaja, vuorineuvos, Helsinki, LTQ-Partners Oy), Jorma Mikkonen (yhteiskuntasuhteiden johtaja, Vantaa, Lassila & Tikanoja Oy), Katja Taimela (kansanedustaja, Salo, eduskunta) ja Pertti Yliniemi (hallituksen puheenjohtaja, Muonio, North European Invest Oy).

Uusiksi jäseniksi hallintoneuvostoon valittiin Minna Kahri (talousjohtaja, Helsinki, Onvest Oy), Markus Oksa (toimitusjohtaja, Vantaa, Barona Group Oy) sekä Mari Onkamo (toimitusjohtaja, Espoo, Delta Auto Oy; nykyisin talousjohtaja, Rovaniemi, Polarica Oy).

Tilintarkastajaksi valittiin KPMG Oy Ab, jonka nimeämänä yhtiön päävastuullisena tilintarkastajana toimii Mikko Haavisto, KHT.

Hallintoneuvosto

LähiTapiola Vahinkoyhtiön hallintoneuvosto piti järjestäytymiskokouksensa 1.6.2017. Kokouksessa valittiin hallintoneuvoston puheenjohtaja ja varapuheenjohtajat. Hallintoneuvoston puheenjohtajaksi valittiin vuorineuvos Timo U. Korhonen. Hallintoneuvoston 1. varapuheenjohtajaksi valittiin MTK:n puheenjohtaja Juha Marttila ja 2. varapuheenjohtajaksi varatuomari Ulla-Maija Moisio Teollisuuden Voima Oy:stä.

Hallintoneuvosto kokoontui kolme kertaa. Kokouksiin osallistui keskimäärin 85,7 prosenttia jäsenistä. Hallintoneuvoston jäsenille maksetut palkat ja palkkiot, eläkesitoumukset, rahalainat ja niiden ehdot sekä vakuudet ja vastuusitoumukset esitetään tuloslaskelman liitteessä 3.3.2.

Hallintoneuvoston valiokunnat

Hallintoneuvoston nimitystoimikunta

Hallintoneuvoston nimitystoimikunnan tarkoituksena on varmistaa valintaesitysten valmistelun monipuolisuus ja läpinäkyvyys valittaessa jäseniä yhtiön hallintoneuvostoon ja hallitukseen.

Nimitystoimikunnan muodostavat hallintoneuvoston puheenjohtaja ja hallintoneuvoston keskuudestaan valitsevat 3 puheenjohtajiston ulkopuolista jäsentä. Toimikunnan puheenjohtajana toimii hallintoneuvoston puheenjohtaja. Jäsenten toimikausi on vuoden mittainen ja kestää kunkin vuoden yhtiökokouksen jälkeisestä hallintoneuvoston järjestäytymiskokouksesta seuraavan vuoden järjestäytymiskokoukseen saakka edellyttäen, että jäsen on edelleen myös hallintoneuvoston jäsen.

Nimitystoimikunnan puheenjohtajana on vuonna 2017 toiminut hallintoneuvoston puheenjohtaja Timo U. Korhonen ja jäseninä hallintoneuvoston kokoukseen 1.6.2017 saakka hallintoneuvoston jäsenet Sami Kulla, Ulla-Maija Moisio ja Heikki J. Perälä sekä 1.6.2017 alkaen hallintoneuvoston jäsenet Anneli Karhula, Sami Kulla ja Heikki J. Perälä.

Nimitystoimikunta kokoontui vuonna 2017 kaksi kertaa ja kokouksiin osallistui 100 prosenttia jäsenistä.

Yhteistyövaliokunta

LähiTapiola Vahinkoyhtiön ja LähiTapiola Henkiyhtiön hallintoneuvostojen puheenjohtajista ja varapuheenjohtajista muodostuvan yhteistyövaliokunnan järjestäytymiskokous pidettiin 1.6.2017.

Yhteistyövaliokunta valmistelee päätösesitykset hallintoneuvostolle ja muut hallintoneuvoston kokouksessa käsiteltävät asiat. Yhteistyövaliokunta valvoo hallituksen,

pääjohtajan ja toimitusjohtajien sekä koko yhtiöryhmän toimintaa ja raportoi siitä hallintoneuvostolle.

Yhteistyövaliokunnan puheenjohtajana on vuonna 2017 toiminut Timo U. Korhonen ja varapuheenjohtajana 1.6.2017 saakka Jouko Havunen ja 1.6.2017 alkaen Totti Salko.

Yhteistyövaliokunnan muina jäseninä ovat vuonna 2017 toimineet Juha Marttila, Päivi Uusitalo ja Ralf Wickström sekä 1.6.2017 saakka Pauliina Haijanen, Marjut Nordström ja Jouko Virranniemi sekä 1.6.2017 alkaen Ulla-Maija Moisio.

Yhteistyövaliokunta kokoontui 7 kertaa. Kokouksiin osallistui keskimäärin 98 prosenttia jäsenistä.

Yhteistyövaliokunnan palkitsemisvaliokunta

Palkitsemisvaliokunnan tehtävänä on avustaa yhteistyövaliokuntaa sen työjärjestyksen mukaisissa ryhmän ylimmän johdon palkitsemisasiossa.

Palkitsemisvaliokunnan tehtäviin kuuluu valmistella hallintoneuvostojen puheenjohtajien ja varapuheenjohtajien päätettäväksi ehdotukset LähiTapiola Vahinkoyhtiön ja LähiTapiola Henkiyhtiön päätoimisten hallitusten jäsenten palkka- ja palkitsemisasiossa sekä toimi- ja työsuhteasioissa sekä kehittää hallitusten jäsenten palkitsemisjärjestelmää. Lisäksi palkitsemisvaliokunnan tehtäviin kuuluu antaa LähiTapiola-ryhmän yhtiöille periaatelinjauksia ja suosituksia toimitusjohtajien palkka- ja palkitsemisasiossa sekä alueyhtiöiden hallinnon palkkioiksi yhdenmukaisen ja oikeudenmukaisen käytännön varmistamiseksi LähiTapiola-ryhmän yhtiöissä.

Yhteistyövaliokunnan palkitsemisvaliokunnan jäseninä ovat toimineet Timo U. Korhonen (pj) ja Ralf Wickström sekä 1.6.2017 saakka Jouko Virranniemi ja 1.6.2017 lukien Ulla-Maija Moisio.

Palkitsemisvaliokunta kokoontui 6 kertaa. Kokouksiin osallistui keskimäärin 94 prosenttia jäsenistä.

Hallitus

Hallituksen tehtävänä on huolehtia yhtiön hallinnosta ja toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä. Sen tulee myös huolehtia kirjanpidon ja varainhoidon valvonnan asianmukaisesta järjestämisestä.

Hallituksen jäsenet toimikaudella 1.1.2016 - 31.12.2018:

- pääjohtaja Erkki Moisander, puheenjohtaja
- yhtiöryhmän johtaja Jari Eklund, varapuheenjohtaja
- hallituksen puheenjohtaja Philip Aminoff (Electrosonic Group Oy Ab)
- toimitusjohtaja Matti Bergendahl (Realia Group Oy)
- hallituksen puheenjohtaja Timo Hiltunen (Tietokeskus)

- toimitusjohtaja Hannu Niilekselä (Hanicon Oy)
- maatilayrittäjä, maatilatalouden lehtori Kati Partanen
- ekonomi Pirkko Rantanen-Kervinen

Hallitus kokoontui 13 kertaa. Kokouksiin osallistui keskimäärin 92 prosenttia jäsenistä. Hallitukselle maksetut palkat ja palkkiot, eläkesitoumukset, rahalainat ja niiden ehdot sekä vakuudet ja vastuusitoumukset ovat tulolaskelman liitteessä 3.3.2.

Yhtiöryhmän johtoryhmä

Yhtiöryhmän johtoryhmän tehtävänä on LähiTapiola-ryhmään kuuluvien yhtiöiden yhteisten ja ryhmätason asioiden valmistelu ja päätöksenteko sekä täytäntöönpanosta huolehtiminen.

Johtoryhmän puheenjohtajana on toiminut pääjohtaja Erkki Moisander ja jäsenenä LähiTapiola Vahinkoyhtiön toimitusjohtaja Jari Sundström, LähiTapiola Keskinäinen Henkivakuutusyhtiön toimitusjohtaja Minna Kohmo, LähiTapiola Palvelut Oy:n toimitusjohtaja Pekka Antikainen, LähiTapiola Pohjanmaan toimitusjohtaja Pasi Haara-la, LähiTapiola Vellamon toimitusjohtaja Jukka Hertti (31.5.2017 asti) ja Ahti Haataja (1.6.2017 alkaen), LähiTapiola Pääkaupunkiseudun toimitusjohtaja Jukka Kinnunen, LähiTapiola Pirkanmaan toimitusjohtaja Pentti Kuusela, LähiTapiola Pohjoisen toimitusjohtaja Veli Rajakangas, ryhmän hallinnosta vastaava johtaja Jari Eklund, LähiTapiola-ryhmän talousjohtaja Timo Laakso, tietohallintojohtaja Mikko Vastela, markkinointijohtaja Olli-Pekka Pohjanmäki ja kehitysjohtaja Harri Aho, innovaatiojohtaja Harri Lauslahti ja henkilöstöjohtaja Nina Gros (1.7.2017 alkaen).

Yhtiöryhmä kokoontuu pääsääntöisesti joka toinen viikko.

LähiTapiola Vahinkoyhtiön hallituksen tarkastus- ja riskienhallintavaliokunta

Hallituksen apuna toimii tarkastus- ja riskienhallintavaliokunta. Valiokunnan tarkoituksena on avustaa hallitustaan lakisääteisissä ja työjärjestyksen mukaisissa asioissa liittyen yhtiön ja LähiTapiola-ryhmän talouteen, kirjanpitoon, vakavaraisuuteen, riskienhallintaan, tilintarkastukseen, sisäiseen valvontaan ja sisäiseen tarkastukseen.

Yhtiön roolin LähiTapiola-ryhmän ylimmän emoyrityksenä (VYL 26 luvun 3 §) mukaisesti valiokunnan toiminta käsittää myös LähiTapiola Keskinäisen Henkivakuutusyhtiön sekä LähiTapiolan alueyhtiöiden asioita siltä osin kuin ne ryhmätason asioina kuuluvat yhtiön vastuulle.

Valiokunnan muodostavat sen työjärjestyksen mukaan hallituksen keskuudestaan valitsemat valiokunnan puheenjohtaja ja vähintään kaksi (2) muuta jäsentä. Pu-

heenjohtajan ja vähintään yhden jäsenen on oltava LähiTapiola-ryhmästä riippumattomia hallituksen jäseniä.

Valiokunnan puheenjohtajana toimi vuonna 2017 Hannu Niilekselä sekä jäsenenä Jari Eklund ja Pirkko Rantanen-Kervinen. Valiokunnan kokouksiin osallistui lisäksi läsnäolo- ja puheoikeudella LähiTapiola Keskinäisen henkivakuutusyhtiön hallituksen jäsen Olli Latola.

Valiokunta kokoontui vuonna 2017 viisi kertaa ja piti lisäksi yhden etäkokouksen. Kokouksiin osallistui 100 prosenttia valiokunnan varsinaisista jäsenistä.

Toimitusjohtaja

LähiTapiola Vahinkoyhtiön toimitusjohtajana toimii varatuomari OTM Jari Sundström ja varatoimitusjohtajana OTK, MBA Mika Makkonen.

Toimitusjohtajalle maksetut palkat ja luontoisedut olivat yhteensä 497 438 euroa, johon sisältyy tulospalkkio 136 324 euroa. Tulospalkkiosta 35 296 euroa on ansaittu vuonna 2013, 26 641 euroa vuonna 2014, 13 079 euroa vuonna 2015 ja 61 308 euroa vuonna 2016.

Tulospalkkiosta on viivästetty myöhemmin maksettavaksi 140 911 euroa, josta 24 132 euroa on ansaittu vuonna 2014, 24 817 euroa on ansaittu vuonna 2015 ja 91 962 euroa on ansaittu vuonna 2016. Johdon tulospalkkio perustuu vuositavoitteiden toteutumiseen.

Toimitusjohtajan eläkeikä on 63 vuotta. Toimisuhteen ennenaikaisesta päättämisestä on sovittu maksettavaksi erokorvaus, joka vastaa 12 (kahdentoista) kuukauden kokonaispalkkaa korotettuna puolella, sillä hetkellä voimassa olevan tulospalkkiosäännön maksimipalkkiotasosta.

Lähipiiri

LähiTapiola Vahinkoyhtiön lähipiiristä kerrotaan tilinpäätöksen liitetiedoissa.

Tilintarkastaja

LähiTapiola Vahinkoyhtiön tilintarkastaja on KPMG Oy Ab, jonka nimeämänä yhtiön päävastuullisena tilintarkastajana toimii Mikko Haavisto, KHT.

Valvova viranomainen

LähiTapiola Vahinkoyhtiö on julkisen valvonnan alainen vahinkovakuutusyhtiö, jota valvoo Suomen Pankin yhteydessä toimiva Finanssivalvonta. Finanssivalvonta valvoo ja tarkastaa, että vakuutuslaitokset noudattavat lakia ja hyvää vakuutustapaa ja käyttävät toiminnassaan asianmukaisia menettelytapoja. Se seuraa ja arvioi valvotta-

viensa taloudellista asemaa, johtamis-, valvonta- ja riskienhallintajärjestelmiä, toimintaedellytyksiä sekä toimintaympäristön muutoksia.

Henkilöstö

Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä tilikaudella:

- LähiTapiola Vahinkoyhtiö 372 (408)
- LähiTapiola-ryhmä yhteensä 3 404 (3 370)

Palkitseminen

Palkitsemisjärjestelmän tavoitteena on kannustaa hyvään suoritukseen sekä motivoida ja sitouttaa henkilöitä. LähiTapiola Vahinkoyhtiön palkitseminen perustuu yhtiöryhmän ja sen yhtiöiden strategiaan ja sen pohjalta asetettuihin tavoitteisiin. Palkitsemisen perusteena on henkilön hyvä työsuoritus suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Palkkiojärjestelmä on osa kokonaispalkkausta ja se perustuu vuosipalkkioihin, vaikka jotkin palkkioitaivoitteista voivat olla vuotta pidempää aikajaksoa mittaavia. Palkitsemisjärjestelmä koskee johtoa ja koko henkilöstöä.

Palkitsemisjärjestelmää vahvistettaessa pyritään varmistamaan siitä, että se on yhtiön ja LähiTapiola-ryhmän liiketoimintastrategian sekä tavoitteiden ja arvojen mukainen ja että se vastaa yhtiöryhmän pitkän aikaväli etua, ja on sopusoinnussa yhtiöryhmän hyvän ja tehokkaan riskienhallinnan kanssa eikä kannusta liialliseen riskinottoon.

LähiTapiola Vahinkoyhtiön palkka- ja palkitsemisjärjestelmät suunnitellaan ja valmistellaan henkilöstö-, talous-, compliance- ja riskienhallintapalveluiden sekä yhtiöiden hallinnon ja johdon yhteistyönä. Vahinko- ja Henkiyhtiön hallintoneuvostojen yhteistyövaliokunta tekee päätökset pääjohtajan sekä hallituksen päätoimisten jäsenten palkitsemisen osalta. Yhteistyövaliokuntaa avustaa tämän tehtävän suorittamisessa yhteistyövaliokunnan perustama palkitsemisvaliokunta. Muiden kuin päätoimisten hallitusten jäsenten palkkioista päättää yhtiön hallintoneuvosto. Muun johdon osalta päätökset tehdään yhtiöiden hallituksissa.

Yhteistyövaliokunta sekä palkitsemisvaliokunta kehittävät palkitsemisjärjestelmää hallituksen jäsenten osalta ja seuraavat koko LähiTapiola-ryhmän johdon ja henkilöstön palkitsemisjärjestelmän kehittämistä. Palkitsemisvaliokunta antaa ryhmän yhtiöille periaatelinjauksia sekä suosituksia palkka- ja palkitsemisasioiden osalta.

Yhtiökokous päättää hallintoneuvoston jäsenten palkkioista.

LähiTapiola Vahinkoyhtiön johdon palkitseminen muodostuu seuraavasti:

- palkka

- luontoisedut (auto, lounas ja puhelin)
- vuositulospalkkiot
- lisäeläkejärjestely (ennen 1.1.2013 alkaneet työ- ja toimeisuuhteet)

Johdon palkat perustuvat finanssitoimialan vertailutietoa hyödyntäen tehtyyn Hay-vaativuusluokitukseen ja pisteytykseen.

Johdon vuosipalkkiointi perustuu yhtiöryhmän ja yhtiöiden tuloksiin vaikuttaviin elementteihin, henkilöstö- ja asiakaskokemukseen sekä kunkin palkkionsaajan oman liiketoimintayksikön ja tehtävän mukaisiin tavoitteisiin. Mittarit ovat pääosin virallisiin tunnuslukuihin perustuvia. Palkkio määräytyy edellä mainittujen elementtien toteuma-asteen, asematasoon perustuvan maksimipalkkioprosentin ja vuosipalkan tulona. Yhtiöryhmän johdon tulospalkkioiden maksimitasot vaihtelevat 30 – 100 prosentin välillä vuosipalkasta. Alueyhtiöissä voi olla eri maksimitasoja.

Konttoritoimihenkilöiden tulospalkkion määrä on enintään 7 prosenttia vuosipalkasta lukuun ottamatta joitakin asiantuntijoita, joiden maksimipalkkio voi olla enintään 30 prosenttia vuosipalkasta. Tavoitteet johdetaan yhtiöryhmän strategiasta, ja ne voivat olla joko tiimitai yksilökohtaisia. Tavoitteiden saavuttaminen arvioidaan tulokeskustelussa. Alueyhtiöissä työskentelevillä henkilöillä voi olla erilaisia maksimipalkkiotasoja.

Sijoitusorganisaatioihin kuuluvilla henkilöillä on oma tulospalkkiomalli, jossa palkkio määräytyy asemata-sosta riippuen eri tasoilta laskettavien sijoitustuottojen perusteella. Palkkiotasojen vaihteluväli on vuositasolla 10 - 83 prosenttia vuosipalkasta.

Tulospalkkioiden toteutumista seurataan säännöllisesti ja niiden maksamisesta päättävät yhteistyövaliokunta ja hallitus vuosittain tulospalkkiokausien päättyttyä. Hallitus voi yhtiön merkittävästi heikentyneen taloudellisen tilanteen johdosta päättää tulospalkkion maksamatta jättämisestä. Vastaavasti tulospalkkioperusteiden mukaisten tulospalkkioiden maksamisesta voidaan pidättäytyä, jos osoittautuu, että tavoitteet on saavutettu ottamalla sellaista riskiä, joka realisoituu ennen palkkion maksamista. Tulospalkkio voidaan periä takaisin, jos palkkion maksamisen jälkeen selviää, että palkkionsaaja on menetellyt yhtiötä velvoittavien säännösten, viranomaismääräysten tai ohjeiden tai yhtiön toimintaperiaatteiden vastaisesti tai palkkio on maksettu aiheettomasti.

Niillä LähiTapiola Vahinkoyhtiön johtoon ja sijoitusorganisaatioon kuuluvilla henkilöillä, joiden ammatillisella toiminnalla on olennainen vaikutus yrityksen riskiprofiiliin, tulospalkkioiden maksua viivästetään siten, että palkkioista ensimmäinen erä eli 40 prosenttia maksetaan henkilöille viimeistään ansaintajakson päättymistä seuraavan kesäkuun palkanmaksupäivänä. Loput 60 prosenttia maksetaan tästä ajankohdasta yhtä, kahta ja kolmea vuotta myöhemmin kolmessa yhtä suuressa erässä. Lykätyn palkkion arvo muuttuu palkitsemista koskeissa

säännöksissä tarkoitettuna rahoitusinstrumenttina käytetyn LähiTapiola Keskinäisen Vakuutusyhtiön ja LähiTapiola Keskinäisen Henkivakuutusyhtiön taseisiin suhteutetun kokonaistuloksen (Kokonaistulos / Tase käyvin arvoin (pl. sijoitussidonnaiset henkivakuutukset), painotettuna edellä mainittujen yhtiöiden taseiden suhteessa) mukaan ansaintajakson lopusta palkkion maksuhetkeä edeltävän vuoden loppuun.

Lisäksi LähiTapiola-ryhmän henkilöstörahastoon siirretään vuosittain toteutuneiden tavoitteiden mukainen voittopalkkioerä, joka määräytyy henkilöstörahastolain mukaisesti pääosin yhtiöiden tulosten ja tehokkuuden perusteella. Kaikkien yhtiöiden henkilöstöt eivät kuulu henkilöstörahaston piiriin. Voittopalkkion määrätymiskriteerit vahvistetaan vuosittain. LähiTapiola Vahinkoyhtiössä voittopalkkiosirto on vähennetty ennakoarvion mukaisena tilikauden tuloksesta. Alueyhtiöiden henkilökunta ei ole mukana henkilöstörahastossa.

LähiTapiola Vahinkoyhtiön ylimmän johdon eläkeikä on 63 vuotta. LähiTapiola Vahinkoyhtiö on ottanut henkilöstölleen lisäeläkevakuutuksen, jolla parannetaan eläketurvaa siten, että lisäeläke kartuttaa työeläkettä tietyin edellytyksin vähintään 0,2 prosenttia vuosittain. Etuuden piiriin kuuluvat kaikki ne, joiden työsuhde yhtiöryhmässä on alkanut ennen 1.1.2013. Tämän jälkeen alkaneissa työsuhhteissa lisäeläke-etuutta ei ole.

Hallintokoodin mukainen raportointi

LähiTapiola Vahinkoyhtiö on antanut toimintakertomuksesta erillisenä dokumenttina selvityksen hallinto- ja ohjausjärjestelmästä Suomen listayhtiöiden hallintokoodin suosituksen mukaisella tavalla (10/2015). LähiTapiolan hallintojärjestelmää koskevia tietoja on myös laajemmin saatavilla yhtiön Internet-sivuilta www.lahitapiola.fi.

Vastuullisuus

LähiTapiola-ryhmän tavoitteena on tarjota asiakkailleen turvallisempaa ja terveempää elämää. LähiTapiolan yrittäjävastuu on paikallisia ja valtakunnallisia tekoja kestävä kehityksen edistämiseksi. Käytännön tekemistä ohjaavat yhtiöryhmän yhteiset vastuullisuusperiaatteet sekä vastuullisuuslupaukset asiakkaille, henkilöstölle, ympäristölle sekä lähiyhteisöille ja yhteiskunnalle. Painopisteinä ovat elämänturvaa ja vahinkojen ennaltaehkäisemistä painottavan strategian mukaisesti ihmisten turvallisuuden, terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen.

Taloudellisen turvan tarjoaminen on pohja asiakkaiden elämänturvasta huolehtimiselle ja auttaa heitä huolehtimaan paremmin itsestään, perheenjäsenistään sekä muista läheisistään. Taloudellisen vastuun perusta on yhtiön vakavaraisuus. LähiTapiolan sijoitustoiminnassa noudatetaan vastuullisen sijoittamisen periaatteita.

Asiakkaiden kuuleminen ja ottaminen mukaan toiminnan kehittämiseen on asiakkaidensa omistamalle keskinäiselle yhtiölle erittäin tärkeää. Tuotteita ja palveluita kehitetään yhdessä asiakkaiden kanssa ja asiakkaat ovat mukana yhtiön toiminnan kehittämisessä muun muassa tutkimusten, tuotekehitysprosessin, testauksen sekä hallinnon kautta. Asiakaspalautteiden kerääminen ja käsittely on säännöllistä ja järjestelmällistä. Asiakastytyväisyyttä mitataan ja seurataan jatkuvasti.

Vuonna 2017 jatkettiin LähiTapiolan Sankarikoulutusta, ja edellisen vuoden alkusammutustaitojen kouluttamisesta siirryttiin ensiaputaitojen koulutuksiin. Hätäensiapukoulutusta annettiin vuonna 2017 11 500 asiakkaalle ja elvytyskoulutusta 38 500 5.-6.-luokkalaaiselle koululaiselle ympäri Suomen. Koulutukset toteutettiin yhteistyössä Suomen Punaisen Ristin kanssa.

LähiTapiolassa on valmistauduttu EU:n uuden tietosuojasetuksen (GDPR) voimaantuloon toukokuussa 2018 muun muassa toteuttamalla yhtiöryhmässä merkittäviä järjestelmä- ja prosessimuutoksia. Jokainen henkilötietoja käsittelevä koulutetaan toimimaan uuden lain mukaisesti.

Henkilöstön työhyvinvoinnin ja työkyvyn strategisen johtamisen malli hyväksyttiin käyttöön keväällä 2017. Vuoden aikana tehtiin myös työturvallisuuslain mukainen työn vaarojen selvitys ja riskien arviointi kaikissa LähiTapiolan yhtiöissä, erityisesti kiinnitettiin huomiota psykososiaalisiin kuormitustekijöihin. Henkilöstötyytyväisyyttä mittaavan Great Place to Work -tutkimuksen tulos oli 74 % (V. 2016: 71 %). Vuoden 2017 aikana saatiin käyttöön osaamisen hallintajärjestelmä, joka mahdollistaa entistä paremmin koulutuksen suunnittelun ja seurannan. Koko henkilöstöllä oli myös mahdollisuus osallistua Sankarikoulutuksiin ja saada hätäensiapukoulutus. Henkilöstöjärjestelmien sekä palkitsemisen kehittämistä jatkettiin.

Yritysvastuun kumppaneiden kanssa tehdään laajalti yhteistyötä turvallisuuden sekä hyvinvoinnin edistämiseksi yhteiskunnassa. Pitkäaikainen yhteistyö Suomen Punaisen Ristin kanssa painottui ystävä- ja tukihenkilötoimintaan. Toiminnan tavoitteena on vähentää ihmisten yksinäisyyttä ja ehkäistä syrjäytymistä. LähiTapiolan tuki mahdollistaa vuosittain noin 800 uuden vapaaehtoisen ystävän kouluttamisen. Suomen Uimaopetus- ja Hengenvastusliiton kanssa parannettiin vesiturvallisuutta yhteisellä pelastusrengaskampanjalla, jossa luovutettiin 100 pelastusrengasta Suomen rannoille ja laitureille. Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö on LähiTapiolan kumppani paloturvallisuuden edistämässä.

LähiTapiolalla ja Syöpäsäätiöllä on monivuotinen yhteistyösopimus, jonka puitteissa jatkettiin tutkimusyhteis-

työn tukemista suomalaisten terveyden edistämiseksi Syöpäsäätiön rahoittamissa tutkimushankkeissa. LähiTapiola tukee myös Syöpäsäätiön Hyvä Päivä -hanketta, jossa tavoitteena on edistää alle 25-vuotiaiden, syrjäytymisvaarassa olevien nuorten terveyttä sekä vähentää riskiä sairastua kansansairauksiin ja syöpään.

LähiTapiola on mukana edistämässä lasten ja nuorten terveyttä ja hyvinvointia yhteistyössä usean lajiliiton kanssa. Vuonna 2017 LähiTapiolan tukemat liikuntatapahtumat tavoittivat yhteensä jopa 200 000 lasta ja nuorta. LähiTapiola jatkoi vuonna 2017 yhteistyötä Suomen luonnonsuojeluliiton ja Pidä Saaristo Siistinä ry:n kanssa lähiympäristön tilan ja suomalaisen luonnon monimuotoisuuden edistämiseksi.

LähiTapiola pyrkii tavoitteellisesti vähentämään ympäristö- ja ilmastovaikutustaan muun muassa omistamiensa kiinteistöjen energiatehokkuudella, uusiutuvan energian käytöllä, rakennuttamisen ratkaisuilla sekä sähköisten palvelujen ja toimintatapojen edistämällä. Kiinteistöjen hallinnassa käytetään vastuullisia ja ympäristöystävällisiä toimintamalleja koko niiden elinkaaren ajan.

LähiTapiola-ryhmä osallistui suomalaisen yhteiskunnan kehittämiseen ja korkeakoulutuksen tukemiseen yliopistojen vastinrahaohjelman puitteissa. Lisäksi vuoden aikana tehtiin muita yleishyödyllisiä lahjoituksia suomalaisten hyvinvoinnin, kulttuurin ja kestävä kehityksen edistämiseksi.

Ryhmän yhteiskuntavastuusta kerrotaan tarkemmin erillisessä selvityksessä muista kuin taloudellisista tiedoista. Selvitys tullaan julkaisemaan samanaikaisesti toimintakertomuksen kanssa LähiTapiolan verkkosivuilla www.lahitapiola.fi.

Luottoluokitus

Amerikkalainen A.M. Best Co, joka on vanhin ja arvostetuin vakuutusyhtiöiden arviointiin erikoistunut luokituslaitos on antanut LähiTapiola Vahinkoyhtiölle luokitusarvosanan A (Excellent).

A. M. Bestin 1.3.2018 antaman lehdistötiedotteen mukaan LähiTapiola Vahinkoyhtiön saamaan erinomaiseen luokitukseen vaikuttivat hyvä tuloskehitys sekä vahva vakavaraisuus. Riskinvalintaan panostamisen uskotaan vaikuttavan hyvään tuloskehitykseen myös jatkossa. Luottoluokittaja A. M. Best nosti LähiTapiolan pitkän aikavälin ICR-luokituksen näkymiä vakaasta positiiviseksi.

Luokitusarvosanaa tarvitaan liiketoiminnassa asiakkaan tai yhteistyökumppanin sellaista edellyttäessä. Yrityskuvan ja maineen kannalta hyvä luokitusarvosana lisää luotettavuutta ja arvostusta.

Tilikauden jälkeiset tapahtumat

Ei merkittäviä tilikauden jälkeisiä tapahtumia.

Tulevaisuuden näkymät

Vahinkovakuutustoiminta

Parantuva työllisyys ja ostovoima luovat edellytyksiä aiempaa laajapohjaisemmalle vahinkovakuutuksen kasvulle, mutta samalla matala korkotaso ja ennakkoimattomat tapahtumat sijoitusmarkkinoilla voivat rasittaa vakuutusyhtiötä.

Taloudellisen toimeliaisuuden lisääntyessä vahinkojen määrän ennakoidaan kasvavan erityisesti yritysliiketoiminnassa, jossa on patoutuneita investointitarpeita.

Vahinkovakuutuksessa hintakilpailu jatkuu erityisesti ajoneuvopuolella. Yhtiöt pyrkivät pitämään kiinni omista kannattavista asiakkaistaan.

Digitalisaatio uudistaa ja tehostaa vahinkovakuutusliiketoimintaa. Toimialan yritykset ovat jo usean vuoden automatisoineet prosessejaan ja tehostaneet toimintojaan. Näiden toimenpiteiden vaikutukset asiakkaille tulevat hiljalleen näkyviin. Lyhyellä tähtäimellä laajat kehityspanostukset kuitenkin heikentävät alan kannattavuutta.

Ala joutuu kohtaamaan myös uudenlaisia osaamistarpeita. Uudet palvelumallit muuttavat liiketoimintamalleja ja asiakkaiden vaatimukset nousevat jatkuvasti uudelle tasolle. Digitalisaatio, demografiset kysymykset, toimialan disruptio ja ilmastonmuutos ovat muutosvoim

mia, jotka asettavat uusia vaatimuksia asiakaspalvelulle, teknologian kehitykselle ja henkilöstön ammattitaidolle. Kasvava riippuvuus teknologiasta lisää alttiutta myös kyberriskeille.

Ohjaus ja toisaalta asiakkaiden hakeutuminen verkkoon voimistuu myynnin, korvauspalvelujen ja asiakaspalvelun näkökulmasta.

Sote-uudistus muokkaa toimintaympäristöä ja yhä useampi toimiala on kiinnostunut markkinasta. Muiden toimialojen, esim. kaupan alan, panostukset terveyden ja hyvinvoinnin palveluihin jatkuvat. Myös yrityskauppoja tehdään edelleen paljon. Erottautuminen markkinassa vaatii LähiTapiolalta vahvaa tuotekehitystä ja satsausta sisäiseen uudistumiseen.

Kansantalouden parantuneet näkymät eivät riitä kohentamaan julkisen talouden tasapainoa, mikä avaa mahdollisuuksia vakuutusrahoitteiselle terveyspalvelulle. Kuluttajien ja yritysten kiinnostus terveys- ja hyvinvointipalvelujen hyödyntämiseen on mittavan julkisen keskustelun myötä kasvussa. Tapaturma- ja sairausvakuutusten kysynnän ennakoidaan pysyvän vakaana vuonna 2018.

Sääntely muokkaa perustavanlaatuisella tavalla vahinkovakuutuksen toimintaympäristöä. Tietosuojadirektiivi lisää yhtiöiden velvoitteita ja lisää kustannuksia, mutta samalla yhdessä PSD2-direktiivin kanssa avaa uusia liiketoimintamahdollisuuksia. Samalla lisääntyvä sääntely luo lisää velvoitteita finanssialan toimijoille.

Toimialan murroksessa LähiTapiolan tavoitteena on palvelujohtajuus. Strategiamme keskiössä on paras elämänturvapalvelu, jossa ennakoinnilla ja aktiivisella huolenpidolla on keskeinen rooli. Elämänturvan keskiössä ovat yksilölliset vakuutus- ja finanssiratkaisut, johon yhdistyvät sekä ennakointi- ja riskienhallintapalvelut että terveys- ja hyvinvointiratkaisut. Siinä missä aiemmin perinteisenä vakuutusyhtiönä tulimme mukaan asiakkaidemme elämään vahinkojen satuttua, autamme nyt vahinkojen ennaltaehkäisyssä ja varautumisessa.

Henkivakuutustoiminta

LähiTapiola Henkiyhtiö tarjoaa henkivakuuttamisen, säästämisen ja sijoittamisen sekä eläkevakuuttamisen palveluita yhdistettynä asiakaskokemusta parantaviin ennakoiviin palveluihin kaikille asiakasryhmille henkilöasiakkaista suuryrityksiin.

Sekä henkivakuuttamisen että säästämisen tarve tulee kasvamaan Suomessa. Pitkällä aikavälillä myös ennakointien toimeentuloa ja toimintakykyä parantavien palveluiden kysyntä kasvaa. LähiTapiola Henkiyhtiö odottaa myynnin ja asiakasmäärien positiivisen kehittymisen jatkumista myös vuonna 2018 kaikilla liiketoimintalueilla.

Kuluttajien tarve varautua säästämällä ennakoivasti tuleviin rahantarpeisiin kasvaa mm. eläkkeiden pienentymisen ja julkisen terveydenhoidon murroksen myötä.

Samalla yksityisen varautumisen rooli vakuuttamalla ja säästämällä on entistä tärkeämmässä roolissa pitkäikäisyyden, sosiaaliturvan paineiden ja yhteiskuntamurroksen takia. Kasvavaan säästämisen tarpeeseen vastataksemme toimimme vuonna 2017 asiakkaidemme saataville suuren sijoittajan sijoituskohteita ja hinnoittelun. Vuonna 2018 haluamme muuttaa lisäeläkemarkkinan johdon palkitsemisesta koko henkilöstön eduksi.

Vakavien henkilöriskien vakuuttamisen yhteiskunnallinen merkitys on kasvussa. Haluamme tuoda asiakkaillemme jatkossakin alan parhaat riskihenkivakuuttamisen palvelut yhdistäen niitä asiakaskokemusta parantaviin ennakoiviin palveluihin.

Sääntely muuttaa henkivakuutusalan pelisääntöjä. Vuoden 2018 aikana saatetaan voimaan useita henkivakuutukseen vaikuttavia kuluttajalainsäädännön uudistuksia, joiden mukaisia muutoksia on valmisteltu ja ne tulevat käyttöön vuoden 2018 aikana.

Finanssialan investoinnit digitalisaatioon näkyvät lähivuosina myös henkivakuutuksessa. Digitalisaatiolla haetaan ratkaisuja parempaan asiakaskokemukseen ja tehokkuuteen. Digitalisaation mahdollistama monikanavaisuus ja asiakaskokemuksen parantuminen voi olla nopeaa ja erottaa alan toimijoita toisistaan jo lähivuosina.

Vuonna 2018 LähiTapiola Henkiyhtiö panostaa Älyhenkivakuutuksen, uuden Sijoitusvakuutuksen ja ryhmäeläkevakuuttamisen edelleen kehittämiseen ja tuomiseen kaikkien saataville digitalisaation keinoin. Samalla jatketaan uuden liiketoimintamallin mukaisesti älyideologiaan perustuvien ennakoivien elämänturvapalveluiden kehittämistä.

LähiTapiola Henkiyhtiön tavoitteena on panostaa asiakkaidensa hyvinvointiin auttamalla asiakkaitaan voimaan paremmin ja taloudellisesti omavaraisemmin. Palvelujohtajuuteen perustuvan elämänturvastrategian toteuttamiseksi LähiTapiola Henkiyhtiö tarjoaa ratkaisuja, jotka ovat merkityksellisiä asiakkaiden elämässä. Aidosti asiakkaiden tarpeita vastaavien palveluiden kehittäminen tarkoittaa älyideologiaan perustuvia ennakoivia elämänturvapalveluita ja asiakasetuja mukaan lukien säästämisen ja sijoittamisen palvelut vakuuttamisen lähtökohdistta.

Sijoitustoiminta

Vuoden 2018 alkaessa maailmantalouden suhdanneindikaattorit osoittavat maailmantalouden kasvun olevan hidastumassa. Kasvunäkymä on samalla muuttunut kaksijakoiseksi: teollisuusmaiden kasvu on hidastumassa, kun taas kehittyvien markkinoiden näkymät ovat kääntyneet uudelleen vahvistuvalle uralle. Myös Suomen talous on päässyt kansainvälisen talouden kasvuun mukaan. Suomen talouden kasvun odotetaan hidastuvan teollisuusmaiden vanavedessä vuonna 2018 edellisvuodesta.

Positiivisesta perusvireestä huolimatta suhdan-
nenäkymään liittyy edelleen epävarmuustekijöitä lähinnä
poliittisen toimintaympäristön arvaamattomuuden vuoksi.
Ison-Britannian EU-eron neuvottelut junnaavat paikallaan
ja Yhdysvalloissa Donald Trump ajaa edelleen protektionistista
politiikkaa. Lisäksi Pohjois-Korean tilanteen kärjistyminen
voi johtaa epävarmuuden kasvuun rahoitusmarkkinoilla.

Rakenteellisesti maailmantalouden suurimmat haasteet
liittyvät ylivelkaantumiseen ja väestön ikääntymisen mukanaan
tuomaan potentiaalisen kasvu-uran alenemiseen. Velkamäärien
paisuminen lisää nouseviin korkoihin liittyviä riskejä.
Markkinat odottavat USA:n keskuspankin jatkavan koronnostoja
vuonna 2018. Lisäksi Fedin pääjohtaja vaihtuu tilanteessa,
jossa keskuspankin odotetaan aloittavan taseen normalisoinnin.

Sijoitusmarkkinoilla alkavan vuoden näkymään liittyvät
riskit ovat pitkälti edellisvuoden kaltaisia. Suhdannenäkymän
odotettua voimakkaampi heikkeneminen voisi johtaa riskien
uudelleenhinnoitteluun ja sitä kautta kurssilaskuun. Lisäksi
riskillisten omaisuusluokkien perinteiset arvostusmittarit
ovat historiallisen korkealla. Suhteellinen arvostus puoltaa
edelleen riskillisten omaisuuserien normaalia korkeampia
osuuksia salkuissa.

Euroopassa kiinteistökauppa käy edelleen erittäin vilkkaana.
Euroopan tasolla vuokramarkkinoilla on jatkunut positiivinen
vire ja vuokrien ennustetaan kasvavan jonkin verran vuoden
2018 aikana. Elpyvässä taloudessa kiinteistömarkkinoilla on
tarjolla runsaasti pääomia ja kiinteistöt näyttävät sijoittajille
houkuttelevana sijoitusluokkana. Näiden kaikkien tekijöiden
yhdessä uskotaan tukevan kiinteistöjen positiivista kehitystä
vuoden 2018 aikana. Kiinteistöjen voimakkain arvonkehitys
kuitenkin näyttäisi olevan takanapäin ja arvonnousun ajurit
siirtyvät tuottovaatimuksien laskusta vuokrien nousuun.

Oma pääoma	31.12.2017
Oma pääoma, eur.	1 372 037 209,47
Pohjarahasto	8 641 380,35
Arvonkorotusrahasto	218 348,97
Varmuusrahasto	1 359 636 790,44
Käyttöraho	3 540 689,71

Ehdotus voiton käyttämisestä

Hallituksen esitys

Hallitus ehdottaa, että vuoden 2017 tilikauden
157 888 869,67 euron voitosta siirretään varmuusrahastoon
155 888 869,67 euroa ja käyttörahastoon
2 000 000,00 euroa.

Mikäli hallituksen ehdotus voiton käyttämisestä hyväksytään,
jakautuu yhtiön oma pääoma oheisen taulukon mukaisesti.

TILINPÄÄTÖS

LähiTapiola-ryhmän konsernitilinpäätöksen päälaskelmat

Tuloslaskelma, LähiTapiola-ryhmä

VAKUUTUSTEKNINEN LASKELMA - VAHINKOVAKUUTUS

	1.1.2017	-	31.12.2017	1.1.2016	-	31.12.2016
Vakuutusmaksutuotot						
Vakuutusmaksutulo	K1	1 154 146 183,54		1 176 708 992,35		
Jälleenvakuuttajien osuus		<u>-34 064 462,22</u>	1 120 081 721,32	<u>-34 936 393,17</u>	1 141 772 599,18	
Vakuutusmaksuvastuun muutos						
Kokonaismuutos		12 447 686,94		-4 377 005,19		
Jälleenvakuuttajien osuus						
Kokonaismuutos		<u>2 217 824,85</u>	14 665 511,79	<u>243 815,21</u>	-4 133 189,98	
Vakuutusmaksutuotot yhteensä			<u>1 134 747 233,11</u>		<u>1 137 639 409,20</u>	
Korvauskulut						
Maksetut korvaukset		-773 761 501,12		-769 410 189,24		
Jälleenvakuuttajien osuus		<u>13 542 486,10</u>	-760 219 015,02	<u>16 022 078,93</u>	-753 388 110,31	
Korvausvastuun muutos						
Kokonaismuutos		-7 170 697,33		-53 175 610,29		
Jälleenvakuuttajien osuus						
Kokonaismuutos		<u>125 210,32</u>	-7 045 487,01	<u>132 652,96</u>	-53 042 957,33	
Korvauskulut yhteensä			<u>-767 264 502,03</u>		<u>-806 431 067,64</u>	
Liikekulut	K3		-266 257 604,25		-264 401 456,82	
Vakuutustekninen kate ennen tasoitusmäärän muutosta			101 225 126,83		66 806 884,74	
Tasoitusmäärän muutos			-17 640 769,96		28 792 320,40	
Vakuutustekninen kate	K2		83 584 356,87		95 599 205,14	

VAKUUTUSTEKNINEN LASKELMA - HENKIVAKUUTUS

		1.1.2017	-	31.12.2017		1.1.2016	-	31.12.2016
Vakuutusmaksutulo								
Vakuutusmaksutulo	K1	516 017 481,77				421 702 710,43		
Jälleenvakuuttajien osuus		<u>-2 837 556,37</u>		513 179 925,40		<u>-2 086 478,54</u>		419 616 231,89
Sijoitustoiminnan tuotot	K4			230 990 272,18				230 801 567,18
Sijoitusten arvonnkorotus	K4			109 299 080,65				91 287 760,80
Korvauskulut								
Maksetut korvaukset	K2	-327 832 710,42				-333 586 592,30		
Jälleenvakuuttajien osuus		<u>1 473 851,83</u>		-326 358 858,59		<u>383 473,32</u>		-333 203 118,98
Korvausvastuun muutos								
Kokonaismuutos		<u>-24 143 537,00</u>		-24 143 537,00		<u>-24 396 308,00</u>		-24 396 308,00
Jälleenvakuuttajien osuus								
Korvauskulut yhteensä				<u>-350 502 395,59</u>				<u>-357 599 426,98</u>
Vakuutusmaksuvastuun muutos								
Kokonaismuutos		<u>-303 383 721,53</u>		-303 383 721,53		<u>-173 014 965,35</u>		-173 014 965,35
Liikekulut	K3			-58 096 264,24				-48 150 976,98
Sijoitustoiminnan kulut	K4			-59 781 444,97				-72 747 801,57
Sijotusten arvonnkorotuksen oikaisu	K4			-21 988 675,30				-17 311 738,72
Vakuutustekninen tulos				59 716 776,60				72 880 650,27

MUU KUIN VAKUUTUSTEKNINEN LASKELMA

Vahinkovakuutuksen vakuutustekninen kate		83 584 356,87				95 599 205,14		
Henkivakuutuksen vakuutustekninen tulos		59 716 776,60				72 880 650,27		

Sijoitustoiminnan tuotot vahinkovakuutuksessa	K4	305 314 845,28				299 551 559,91		
Sijoitustoiminnan kulut vahinkovakuutuksessa	K4	-116 040 790,30				-116 290 906,80		
Sijoitusten arvonnkorotuksen oikaisu	K4	<u>-3 571 107,40</u>		185 702 947,58		<u>-1 883 000,00</u>		181 377 653,11
Muut tuotot	K4							
Muut		<u>64 636 763,05</u>		64 636 763,05		<u>62 735 289,52</u>		62 735 289,52
Muut kulut	K4							
Konserniliikearvon poisto		-317 779,29				-65 327,02		
Muut		<u>-48 841 120,43</u>		-49 158 899,72		<u>-50 165 893,83</u>		-50 231 220,85
Voitto (tappio) varsinaisesta toiminnasta				344 481 944,38				362 361 577,19
Osuus osakkuusyritysten voitoista (tappioista)				-6 602 014,35				3 705 938,73
Voitto (tappio) ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja				337 879 930,03				366 067 515,92

Tuloverot								
Tilikauden ja aikaisempien tilikausien verot		-68 871 145,76				-73 200 424,44		
Laskennalliset verot		<u>-56 190,52</u>		-68 927 336,28		<u>-160 280,39</u>		-73 360 704,83
Muut välittömät verot				-3,71				0,00
Vähemmistöosuudet				-4 001 588,46				-3 720 292,96
Tilikauden voitto (tappio)				264 951 001,58				288 986 518,13

Tase, LähiTapiola-ryhmä

VASTAAVAA		31.12.2017	31.12.2016
Aineettomat hyödykkeet	K9		
Aineettomat oikeudet		4 501 574,82	4 018 912,31
Konserniliikearvo		81 309,31	109 607,81
Muut pitkävaikutteiset menot		38 381 243,10	41 768 412,67
Ennakkomaksut		<u>21 589 412,36</u>	<u>2 576 827,66</u>
		64 553 539,59	48 473 760,45
Sijoitukset	K5		
Kiinteistösijoitukset	K6		
Kiinteistöt ja kiinteistöosakkeet		<u>1 010 675 975,15</u>	<u>961 075 103,67</u>
Sijoitukset saman konsernin yrityksissä ja omistusyhteyksyrityksissä		1 010 675 975,15	961 075 103,67
Osakkeet ja osuudet saman konsernin yrityksissä	K7		
Osakkeet ja osuudet omistusyhteyksyrityksissä		7 097 056,07	7 097 056,07
Rahoitusmarkkinavälineet ja lainasaamiset omistusyhteyksyrityksiltä		159 629 262,86	158 284 942,74
Muut sijoitukset		<u>12 750 000,00</u>	<u>12 000 000,00</u>
Osakkeet ja osuudet	K7	3 915 389 364,31	2 953 788 518,70
Rahoitusmarkkinavälineet	K7	1 428 747 577,68	2 279 494 915,26
Kiinnelainasaamiset		533 250 354,87	436 321 298,40
Muut lainasaamiset	K8	293 603 807,24	345 706 344,97
Talletukset		17 725 124,07	30 507 042,11
Muut sijoitukset		<u>14 467 685,21</u>	<u>792 235,20</u>
Jälleenvakuutustalletesaamiset		6 203 183 913,38	6 046 610 354,64
		<u>709 256,78</u>	<u>706 068,57</u>
		7 394 045 464,24	7 185 773 525,69
Sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevat sijoitukset	K7		
	K10	2 135 773 963,88	1 821 742 996,28
Saamiset	K15		
Ensivakuutustoiminnasta			
Vakuutuksenottajilta		<u>201 355 431,99</u>	<u>209 597 644,43</u>
Jälleenvakuutustoiminnasta		12 839 432,70	14 080 619,16
Muut saamiset		119 350 983,81	114 285 735,08
Laskennallinen verosaaminen	K14	<u>2 113 017,84</u>	<u>2 118 129,71</u>
		335 658 866,34	340 082 128,38
Muu omaisuus			
Aineelliset hyödykkeet			
Koneet ja kalusto	K9	9 295 594,83	10 237 363,27
Muut aineelliset hyödykkeet		<u>2 541 756,05</u>	<u>3 060 846,12</u>
Rahat ja pankkisaamiset		11 837 350,88	13 298 209,39
Muu omaisuus		333 162 710,33	273 006 027,89
		<u>4 268 957,36</u>	<u>3 683 260,56</u>
		349 269 018,57	289 987 497,84
Siirtosaamiset			
Korot ja vuokrat		20 285 442,06	32 079 925,58
Muut siirtosaamiset		<u>44 090 288,52</u>	<u>32 135 878,84</u>
		64 375 730,58	64 215 804,42
Vastaavaa yhteensä		<u><u>10 343 676 583,20</u></u>	<u><u>9 750 275 713,06</u></u>

VASTATTAVAA		31.12.2017	31.12.2016
Oma pääoma	K11		
Pohjarahasto		8 641 380,35	8 641 380,35
Arvonkorotusrahasto		8 918 502,41	8 918 502,41
Muut rahastot			
Muut rahastot		1 205 288 610,48	1 037 196 624,78
Verotusperusteisista varauksista ja poistoerosta omaan pääomaan siirretty osuus		3 143 175,23	3 015 597,93
Konsernin edellisten tilikausien voitto/tappio		1 208 431 785,71	1 040 212 222,71
Konsernin tilikauden voitto/tappio		-11 425 452,67	-5 594 037,13
Tilikauden voittoon sisältyvä osuus poistoeron ja verotusperusteisten varausten muutoksesta		264 951 001,58	288 986 518,13
Tilikauden voittoon sisältyvä osuus keskinäisten vakuutusyhtiöiden tilikauden tuloksesta		-127 577,31	-531 548,73
Keskinäisten vakuutusyhtiöiden oma pääoma		-140 377 039,34	-124 914 926,92
		124 446 384,93	163 540 042,48
		759 381 555,44	618 665 510,72
		2 098 394 156,17	1 834 383 621,54
Pääomalainat		99 946 016,67	99 871 416,67
Vähemmistöosuudet		15 304 854,27	8 731 825,37
Tilinpäätössiirtojen kertymä	K11		
Konsernireservi		4 600,00	4 600,00
Vakuutustekninen vastuuvelka			
Vahinkovakuutuksen vakuutusmaksuvastuu		410 982 407,01	423 430 094,00
Jälleenvakuuttajien osuus		-5 384 787,21	-3 166 962,36
Henkivakuutuksen vakuutusmaksuvastuu		1 573 620 327,14	1 586 029 019,61
Jälleenvakuuttajien osuus		0,00	0,00
Vahinkovakuutuksen korvausvastuu	K13	2 191 750 933,21	2 184 580 235,87
Jälleenvakuuttajien osuus		-23 825 086,66	-23 699 876,34
Henkivakuutuksen korvausvastuu		702 742 289,00	679 153 845,00
Jälleenvakuuttajien osuus		0,00	0,00
Vahinkovakuutuksen tasoitusmäärä		970 576 331,00	952 935 561,00
		5 820 462 413,49	5 799 261 916,78
Sijoitussidonnaisten vakuutusten vastuuvelka			
Vakuutustekninen vastuuvelka		2 112 377 186,00	1 796 029 679,00
Pakolliset varaukset			
Muut pakolliset varaukset	K14	4 002 408,52	4 316 896,04
Jälleenvakuutustallettevelat		523 961,97	2 587,49
Velat	K16		
Ensivakuutustoiminnasta		25 033 387,80	20 839 164,38
Jälleenvakuutustoiminnasta		4 402 323,24	9 316 100,38
Lainat rahoituslaitoksilta		8 967 985,02	8 968 092,18
Eläkelainat		7 972,00	28 085,00
Muut velat		74 827 709,86	104 313 101,54
Laskennalliset verovelat	K15	967 914,38	911 723,85
		114 207 292,30	144 376 267,33
Siirtovelat		78 453 693,81	63 296 902,84
Vastattavaa yhteensä		10 343 676 583,20	9 750 275 713,06

Epäsuora rahoituslaskelma, LähiTapiola-ryhmä

	2017	2016
Liiketoiminnan rahavirta		
Voitto varsinaisesta toiminnasta	268 952 590,04	292 706 811,09
Oikaisut		
Vakuutusteknisen vastuuvelan muutos	337 548 003,71	230 025 932,41
Sijoitusten arvonalentumiset ja arvonorotukset	-128 805 089,20	-70 872 816,54
Pakollisten varausten muutos	-314 487,52	-183 926,75
Suunnitelman mukaiset poistot	38 672 457,12	48 223 801,83
Muut oikaisut	-25 520 491,93	-92 057 384,09
<i>Rahavirta ennen käyttöpääoman muutosta</i>	490 532 982,22	407 842 417,95
Käyttöpääoman muutos:		
Lyhytaikaisten korottomien liikesaamisten		
lisäys (-)/vähennys (+)	4 263 335,88	-3 011 845,23
Lyhytaikaisten korottomien velkojen		
lisäys (+)/vähennys (-)	-14 490 809,50	13 367 347,89
<i>Liiketoiminnan rahavirta ennen rahoituseriä ja veroja</i>	480 305 508,60	418 197 920,61
Maksetut korot ja maksut muista liiketoiminnan rahoituskuluista	-3 625 000,00	-3 625 000,00
Maksetut välittömät verot	-88 973 493,14	-53 296 354,18
Liiketoiminnan rahavirta	387 707 015,46	361 276 566,43
Investointien rahavirta		
Investoinnit sijoituksiin (pl. rahavarat)	-414 139 845,77	-470 200 694,02
Luovutustulot sijoituksista (pl. rahavarat)	118 726 549,97	144 566 264,19
Vähemmistöosuuden lisäys/vähennys	4 001 588,46	2 431 185,82
Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden sekä muun omaisuuden investoinnit ja luovutustulot (netto)	-35 272 758,74	-9 169 277,36
Investointien rahavirta	-326 684 466,08	-332 372 521,37
Rahoituksen rahavirta		
Lainojen nostot	74 600,00	
Lainojen takaisinmaksut	0,00	-227 480,01
Maksetut osingot/takuupääoman korot ja muu voitonjako	-940 466,94	-279 000,00
Rahoituksen rahavirta	-865 866,94	-506 480,01
Rahavarojen muutos	60 156 682,44	28 397 565,05
Rahavarat tilikauden alussa	273 006 027,89	244 608 462,84
Rahavarat tilikauden lopussa	333 162 710,33	273 006 027,89

Tunnusluvut, LähiTapiola-ryhmä

	M€	
Yleiset taloudellista kehitystä kuvaavat tunnusluvut	2017	2016
Liikevoitto	343,0	327,4
Kokonaistulos	406,0	363,8
Kokonaispääoman tuotto ilman sijoitus- sidonnaista vakuutusta prosentteina (käyvin arvoin)	5,9	5,8
Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä tilikauden aikana	3 404	3 370
Vahinkovakuutustoiminnan taloudellista kehitystä kuvaavat tunnusluvut		
Vakuutusmaksutulo	1 154,1	1 176,7
Vahinkosuhde ilman perustekorkokulua prosentteina	65,5	68,5
Vahinkosuhde prosentteina	67,6	70,9
Liikekulusuhde prosentteina	23,5	23,2
Yhdistetty kulusuhde ilman perustekorkokulua prosentteina	88,9	91,8
Yhdistetty kulusuhde prosentteina	91,1	94,1
Tasoitusbäärä tilinpäätöksen mukaisessa valuutassa	970,6	952,9
Henkivakuutustoiminnan taloudellista kehitystä kuvaavat tunnusluvut		
Vakuutusmaksutulo	516,0	421,7
Liikekustannussuhde prosentteina kuormitustulosta	134,3	120,5

LähiTapiola Vahinkoyhtiön päälaskelmat

Tuloslaskelma

VAKUUTUSTEKNINEN LASKELMA

	1.1.2017	-	31.12.2017	1.1.2016	-	31.12.2016
Vakuutusmaksutuotot						
Vakuutusmaksutulo	1	410 673 204,53		509 448 640,62		
Jälleenvakuuttajien osuus		-29 320 687,80	381 352 516,73	-29 896 741,12	479 551 899,50	
Vakuutusmaksuvastuun muutos						
Liiketoimintasiirron osuus		-108 579 046,05		0,00		
Kokonaismuutos		98 758 522,27	-9 820 523,78	916 977,68	916 977,68	
Jälleenvakuuttajien osuus						
Liiketoimintasiirron osuus		266 265,26		0,00		
Kokonaismuutos		2 215 603,17	2 481 868,43	240 957,94	240 957,94	
Vakuutusmaksuvastuun muutos yhteensä			-7 338 655,35		1 157 935,62	
Vakuutusmaksutuotot yhteensä			374 013 861,38		480 709 835,12	
Korvauskulut						
Maksetut korvaukset		-277 726 221,45		-336 075 110,50		
Jälleenvakuuttajien osuus		13 508 744,06	-264 217 477,39	15 323 458,35	-320 751 652,15	
Korvausvastuun muutos						
Liiketoimintasiirron osuus		-1 048 306 904,61		0,00		
Kokonaismuutos		1 014 563 358,02	-33 743 546,59	-45 713 876,35	-45 713 876,35	
Jälleenvakuuttajien osuus						
Liiketoimintasiirron osuus		8 203 297,78		0,00		
Kokonaismuutos		-9 232 653,14	-1 029 355,36	163 250,48	163 250,48	
Korvausvastuun muutos yhteensä			-34 772 901,95		-45 550 625,87	
Korvauskulut yhteensä			-298 990 379,34		-366 302 278,02	
Liikekulut	3		-77 829 267,16		-105 569 395,40	
Vakuutustekninen kate ennen tasoitusmäärän muutosta			-2 805 785,12		8 838 161,70	
Tasoitusmäärän muutos						
Liiketoimintasiirron osuus		-254 276 905,94		0,00		
Kokonaismuutos		267 439 189,04	13 162 283,10	24 443 010,00	24 443 010,00	
Vakuutustekninen kate	2		10 356 497,98		33 281 171,70	

MUU KUIN VAKUUTUSTEKNINEN LASKELMA

		1.1.2017	-	31.12.2017		1.1.2016	-	31.12.2016
Vakuutustekninen kate				10 356 497,98				33 281 171,70
Sijoitustoiminnan tuotot	4	254 965 737,02				260 233 445,34		
Sijoitustoiminnan kulut	4	-80 341 003,85				-87 456 991,41		
Sijoitusten arvonnkorotuksen oikaisu	4	-3 344 053,70		171 280 679,47		-1 883 000,00		170 893 453,93
Muut tuotot	4							
Muut				23 002 916,92				19 007 145,97
Muut kulut	4							
Muut				-17 049 761,02				-15 840 734,97
Voitto varsinaisesta toiminnasta				187 590 333,35				207 341 036,63
Voitto ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja				187 590 333,35				207 341 036,63
Tilinpäätössiirrot								
Poistoeron muutos		22 151,51				-21 694,29		
Verotusperusteisten varausten muutos		0,00		22 151,51		0,00		-21 694,29
Tuloverot								
Tilikauden vero		-29 003 932,66				-39 497 145,10		
Aikaisempien tilikausien verot		-719 682,53				478 788,46		
Laskennallisen veroveljan muutos		0,00		-29 723 615,19		0,00		-39 018 356,64
Tilikauden voitto				157 888 869,67				168 300 985,70

Tase

VASTAAVAA		31.12.2017	31.12.2016
Aineettomat hyödykkeet			
Muut pitkävaikutteiset menot	9	18 094 931,51	17 953 241,83
Sijoitukset	5		
Kiinteistösijoitukset	6		
Kiinteistöt ja kiinteistöosakkeet		154 505 404,56	235 658 991,61
Lainasaamiset saman konsernin yrityksiltä		67 251 651,63	154 666 500,27
Lainasaamiset omistusyhteisyrittäyksiltä		7 500 000,00	0,00
Sijoitukset saman konsernin yrityksissä ja omistusyhteisyrittäyksissä	7		
Osakkeet ja osuudet saman konsernin yrityksissä		644 773 097,92	226 544 540,20
Rahoitusmarkkinavälineet ja lainasaamiset saman konsernin yrityksiltä		0,00	70 193 120,01
Osakkeet ja osuudet omistusyhteisyrittäyksissä		87 166 472,27	121 580 433,12
Rahoitusmarkkinavälineet ja lainasaamiset omistusyhteisyrittäyksiltä		4 750 000,00	4 000 000,00
Muut sijoitukset			
Osakkeet ja osuudet		714 486 235,42	917 105 485,29
Rahoitusmarkkinavälineet		588 053 042,10	1 255 548 012,25
Kiinnelainasaamiset		7 000 000,14	262 277 060,37
Muut lainasaamiset	8	34 898 635,38	203 372 486,00
Talletukset		7 126 505,13	16 641 968,36
Muut sijoitukset		0,00	0,00
Jälleenvakuutustalletesaamiset		709 256,78	706 068,57
		2 318 220 301,33	3 468 294 666,05
Saamiset	15		
Ensilvakuutustoiminnasta			
Vakuutuksenottajilta		37 110 142,75	95 952 420,69
Vakuutusedustajilta		0,00	0,00
Jälleenvakuutustoiminnasta		12 650 315,53	13 999 503,53
Laskennallinen verosaaminen		0,00	0,00
Muut saamiset		103 871 013,16	99 400 661,84
		153 631 471,44	209 352 586,06
Muu omaisuus			
Aineelliset hyödykkeet			
Koneet ja kalusto	9	1 528 961,20	1 706 242,90
Muut aineelliset hyödykkeet		71 590,50	700 693,67
Ennakkomaksut		0,00	0,00
Rahat ja pankkisaamiset		37 628 224,11	57 216 433,16
Muu omaisuus		3 090 436,16	3 156 739,36
		42 319 211,97	62 780 109,09
Siirtosaamiset			
Korot ja vuokrat		6 298 606,52	18 024 285,84
Muut siirtosaamiset		8 636 986,14	8 441 750,82
		14 935 592,66	26 466 036,66
Vastaavaa yhteensä		2 547 201 508,91	3 784 846 639,69

VASTATTAVAA		31.12.2017	31.12.2016
Oma pääoma	10		
Pohjarahasto		8 641 380,35	8 641 380,35
Arvonkorotusrahasto		218 348,97	218 348,97
Muut rahastot		1 205 288 610,48	1 037 196 624,78
Tilikauden voitto/tappio		157 888 869,67	168 300 985,70
		<u>1 372 037 209,47</u>	<u>1 214 357 339,80</u>
Tilinpäättösiirtojen kertymä	11		
Poistoero		51 655,03	73 806,54
		<u>51 655,03</u>	<u>73 806,54</u>
Vakuutustekninen vastuuvelka			
Vakuutusmaksuvastuu		34 349 552,00	133 108 074,32
Jälleenvakuuttajien osuus		<u>-5 384 787,21</u>	<u>-3 169 184,04</u>
Korvausvastuu		945 063 683,34	1 959 627 041,35
Jälleenvakuuttajien osuus		<u>-14 451 627,34</u>	<u>-23 684 280,48</u>
Tasoituspääty		162 895 801,00	430 334 990,00
		<u>1 122 472 621,79</u>	<u>2 496 216 641,15</u>
Pakolliset varaukset			
Muut pakolliset varaukset	13	224 625,89	3 726 083,96
		<u>224 625,89</u>	<u>3 726 083,96</u>
Jälleenvakuutustallettevelat		1 279,47	2 587,49
Velat	15		
Ensivakuutustoiminnasta		7 476 259,85	9 041 638,40
Jälleenvakuutustoiminnasta		13 655 961,51	18 001 206,48
Muut velat		<u>16 495 154,66</u>	<u>26 074 834,89</u>
		<u>37 627 376,02</u>	<u>53 117 679,77</u>
Siirtovelat	15	<u>14 786 741,24</u>	<u>17 352 500,98</u>
Vastattavaa yhteensä		<u><u>2 547 201 508,91</u></u>	<u><u>3 784 846 639,69</u></u>

Epäsuora rahoituslaskelma

Liiketoiminnan rahavirta	31.12.2017	31.12.2016
Voitto varsinaisesta toiminnasta	187 590 333,35	207 341 036,63
Oikaisut		
Vakuutusteknisen vastuuvuon muutos	-2 776 437 312,92	19 949 680,25
Liiketoimintasiirron osuus	1 402 693 293,56	0,00
Sijoitusten arvonalentumiset ja arvonnkorotukset	-23 093 916,28	-7 323 345,52
Realisoitumattomat kurssivoitot/-tappiot		
Pakollisten varausten muutos	-3 501 458,07	-2 734,60
Suunnitelman mukaiset poistot	7 691 170,77	7 244 046,20
Muut tuotot ja kulut, joihin ei liity maksua		
Muut oikaisut	-66 746 527,59	-54 501 670,79
Rahavirta ennen käyttö pääoman muutosta	-1 271 804 417,18	172 707 012,17
Käyttö pääoman muutos:		
Lyhytaikaisten korottomien liikesaamisten		
lisäys (-)/vähennys (+)	128 129 641,19	-7 392 195,25
Liiketoimintasiirron osuus	-60 878 082,57	0,00
Lyhytaikaisten korottomien velkojen		
lisäys (+)/vähennys (-)	6 258 494,80	4 233 586,08
Liiketoimintasiirron osuus	-24 315 866,31	0,00
Liiketoiminnan rahavirta ennen rahoituseriä ja veroja	-1 222 610 230,07	169 548 403,00
Maksetut korot ja maksut muista liiketoiminnan rahoituskuluista		
Maksetut välittömät verot	-29 723 615,19	-39 018 356,64
Liiketoiminnan rahavirta	-1 252 333 845,26	130 530 046,36
Investointien rahavirta		
Investoinnit sijoituksiin (pl. rahavarat)	2 529 045 822,35	-195 593 575,42
Liiketoimintasiirron osuus	-1 355 995 213,51	0,00
Luovutustulot sijoituksista (pl. rahavarat)	66 746 527,59	54 501 670,79
Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden sekä muun omaisuuden investoinnit ja luovutustulot (netto)	-6 456 729,22	-6 650 865,41
Liiketoimintasiirron osuus	-385 771,00	0,00
Investointien rahavirta	1 232 954 636,21	-147 742 770,04
Rahoituksen rahavirta		
muu voitonjako	-209 000,00	-199 000,00
Rahoituksen rahavirta	-209 000,00	-199 000,00
Rahavarojen muutos	-19 588 209,05	-17 411 723,68
Rahavarat tilikauden alussa	57 216 433,16	74 628 156,84
Rahavarat tilikauden lopussa	37 628 224,11	57 216 433,16

Tunnusluvut

	M€				
	2017	2016	2015	2014	2013
Yleiset taloudellista kehitystä kuvaavat tunnusluvut					
Liiketulos	174,4	182,9	181,0	72,3	234,1
Kokonaistulos	129,9	174,4	150,3	61,5	222,7
Sijoitustoiminnan nettotuotto sitoutuneelle pääomalle (käyvin arvoin) prosentteina	4,0	4,4	4,8	4,1	4,0
Kokonaispääoman tuotto, %	4,4	5,1	4,7	2,4	6,0
Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä tilikauden aikana	372	408	439	1 667	2 286
Henkilöstömäärä palkkasummaan suhteutettuna	372	408	439	1 400	1 884
Vahinkovakuutuksen taloudellista kehitystä kuvaavat tunnusluvut					
Vakuutusmaksutulo	410,7	509,4	547,7	585,6	903,6
Vahinkosuhde ilman perustekorkokulua, %	75,3	70,7	73,5	81,8	61,6
Vahinkosuhde, %	79,9	76,2	79,2	87,6	65,2
Liikekulusuhde, %	20,8	22,0	24,8	26,0	26,9
Yhdistetty kulusuhde ilman perustekorkokulua, %	96,1	92,6	98,3	107,8	88,5
Yhdistetty kulusuhde, %	100,8	98,2	104,1	113,7	92,2

Tilinpäätöksen liitetiedot

LähiTapiola-ryhmän konsernitilinpäätöksen tuloslaskelman ja taseen liitetiedot

Tuloslaskelman liitteet, LähiTapiola-ryhmä

K1. Vahinko- ja henkivakuutuksen vakuutusmaksutulo

	2017	2016
Vahinkovakuutus		
Ensivakuutus		
Kotimaasta	1 095 183 370,61	1 118 775 996,54
Ensivakuutus yhteensä	1 095 183 370,61	1 118 775 996,54
Jälleenvakuutus	58 962 812,93	57 932 995,81
Yhteensä	1 154 146 183,54	1 176 708 992,35
Henkivakuutus		
Ensivakuutus		
Kotimaasta	516 017 481,77	421 702 710,43
Ensivakuutus yhteensä	516 017 481,77	421 702 710,43
Yhteensä	516 017 481,77	421 702 710,43
Vakuutusmaksutulo ennen jälleenvakuuttajien osuutta	1 670 163 665,31	1 598 411 702,78

K1.1 Vakuutusmaksutulosta vähennetyt erät

	2017	2016
Luottotappiot vakuutusmaksusaamisista	6 382 607,32	6 264 736,58
Jakojärjestelmämaksut	54 930 911,88	54 303 726,94
Vakuutusmaksuvero	199 168 130,83	204 394 764,13
Palosuojelumaksu	3 188 317,16	3 263 257,95
Liikenneturvallisuusmaksu	1 981 070,87	2 490 864,32
Työsuojelumaksu	2 382 671,16	2 439 071,62
Yhteensä	268 033 709,22	273 156 421,54

K1.2 Henkivakuutuksen vakuutusmaksutulo

	2017	2016
Ensivakuutus		
Henkivakuutus		
Sijoitussidonnainen yksilöllinen henkivakuutus	248 834 647,72	191 666 545,11
Muu yksilöllinen henkivakuutus	52 876 421,80	47 488 584,28
Sijoitussidonnainen kapitalisaatiosopimus	51 413 665,22	25 388 256,05
Muu kapitalisaatiosopimus	1 394 622,12	0,00
Työntekijäin ryhmähenkivakuutus	11 596 818,95	10 069 595,14
Muu ryhmähenkivakuutus	65 304 723,19	58 926 479,62
Yhteensä	431 420 899,00	333 539 460,20
Eläkevakuutus		
Sijoitussidonnainen yksilöllinen eläkevakuutus	29 303 657,45	32 136 548,86
Muu yksilöllinen eläkevakuutus	15 339 656,81	20 138 901,83
Sijoitussidonnainen ryhmäeläkevakuutus	11 025 947,97	10 504 647,64
Muu ryhmäeläkevakuutus	28 927 320,54	25 383 151,90
Yhteensä	84 596 582,77	88 163 250,23
Ensivakuutuksen maksutulo yhteensä	516 017 481,77	421 702 710,43
Vakuutusmaksutulo ennen jälleenvakuuttajien osuutta	516 017 481,77	421 702 710,43
<i>Vakuutusmaksutulo ennen jälleenvakuuttajien osuutta</i>		
Jatkuvat vakuutusmaksut	396 749 060,15	326 969 438,03
Kertamaksut	119 268 421,62	94 733 272,40
Yhteensä	516 017 481,77	421 702 710,43
Vakuutusmaksut sopimuksista, jotka oikeuttavat hyvitykseen	175 439 563,41	162 006 712,77
Vakuutusmaksut sijoitussidonnaisesta vakuutuksesta	340 577 918,36	259 695 997,66
	516 017 481,77	421 702 710,43

K1.3 Henkivakuutuksen hyvitysten ja alennusten vaikutus tulokseen

	2017	2016
Hyvitykset		
Henkivakuutus		
Sijoitussidonnainen yksilöllinen henkivakuutus		
Muu yksilöllinen henkivakuutus	2 210 904,75	1 721 812,87
Muu kapitalisaatiosopimus	46 001,79	0,00
Muu ryhmähenkivakuutus	229 204,00	196 044,00
Yhteensä	2 486 110,54	1 917 856,87
Eläkevakuutus		
Sijoitussidonnainen yksilöllinen eläkevakuutus		
Muu yksilöllinen eläkevakuutus	2 065 098,81	1 948 365,39
Muu ryhmäeläkevakuutus	1 796 275,07	1 424 247,39
Yhteensä	3 861 373,88	3 372 612,78
Hyvitykset yhteensä	6 347 484,42	5 290 469,65
Alennukset		
Henkivakuutus		
Sijoitussidonnainen yksilöllinen henkivakuutus	292 186,00	428 556,15
Muu yksilöllinen henkivakuutus	176 124,54	257 950,32
Muu ryhmähenkivakuutus	1 490 810,42	1 655 361,68
	1 959 120,96	2 341 868,15
Hyvitykset ja alennukset yhteensä	8 306 605,38	7 632 337,80

K2. Henkivakuutuksen maksetut korvaukset ja vahinkovakuutuksen vakuutusluokkaryhmittäinen tulos

K2.1 Henkivakuutuksen maksetut korvaukset ennen jälleenvakuuttajien osuutta

	2017	2016
Ensivakuutus		
Henkivakuutus	202 532 611,72	212 121 065,32
Eläkevakuutus	125 300 098,70	121 465 526,98
Yhteensä	327 832 710,42	333 586 592,30
Jälleenvakuuttajien osuus	-1 473 851,83	-383 473,32
Maksetut korvaukset yhteensä	326 358 858,59	333 203 118,98
Josta:		
Takaisinostot	109 634 242,95	123 951 181,98
Säästösummien takaisinmaksut	43 633 853,58	41 255 981,47
Muut	174 564 613,89	168 379 428,85
	327 832 710,42	333 586 592,30
Sijoitussidonnaisten vakuutusten osuus maksetuista korvauksista	117 007 189,69	127 694 701,82

K2.2 Vakuutusluokkaryhmittäinen tulos

		Vakuutus- maksutulo ennen jälleen- vakuuttajien osuutta	Vakuutus- maksutuotot ennen jälleen- vakuuttajien osuutta	Korvauskulut ennen jälleen- vakuuttajien osuutta	Liikekulut ennen jälleen- vakuuttajien palkkioita ja voitto-osuuksia	Jälleen- vakuuttajien osuus	Vakuutus- tekninen kate ennen sijoitus- toiminnan nettotuottoa
Työtapaturma- ja ammattitautivakuutus	2017	143 578 674,85	143 945 836,24	-110 302 680,11	-28 773 996,12	-301 857,50	4 567 302,51
	2016	145 928 904,96	145 463 974,57	-114 570 650,17	-28 357 448,45	-319 652,13	2 216 223,81
Muu tapaturma ja sairaus	2017	145 521 361,31	142 864 365,73	-101 810 237,44	-30 444 147,99	-292 142,20	10 317 838,10
	2016	134 859 310,87	130 824 380,35	-97 762 456,77	-29 917 428,42	-286 214,52	2 858 280,65
Moottoriajoneuvon vastuu	2017	196 126 065,39	210 844 353,74	-129 198 282,91	-49 187 007,55	1 085 820,07	33 544 883,35
	2016	225 090 542,75	228 270 313,35	-156 039 422,10	-47 273 420,31	-1 641 209,93	23 316 261,01
Maa-ajoneuvot	2017	212 927 802,79	210 134 533,90	-148 453 195,58	-50 018 277,29	-90 660,43	11 572 400,60
	2016	206 024 710,32	205 654 451,54	-141 948 407,46	-51 250 131,51	132 044,53	12 587 957,10
Alukset, ilma-alukset, raiteilla liikk. kalusto ja kuljetus	2017	13 781 629,56	13 818 334,65	-7 040 293,23	-3 791 486,34	-193 871,72	2 792 683,36
	2016	13 375 934,00	13 285 404,04	-5 318 983,23	-3 836 430,96	176 860,45	4 306 850,30
Palo- ja muu omaisuusvahinko	2017	301 787 215,00	305 449 406,22	-184 946 598,57	-74 519 828,43	-4 770 394,89	41 212 584,33
	2016	311 161 101,23	311 830 528,52	-208 340 091,68	-76 206 546,82	-3 941 282,61	23 342 607,40
Vastuu	2017	42 027 211,64	42 132 866,62	-28 967 006,20	-10 296 408,49	-3 803 438,93	-933 987,00
	2016	44 237 257,34	43 605 999,66	-33 287 994,54	-9 700 002,91	-2 987 168,50	-2 369 166,29
Luotto ja takaus	2017	4 130 103,85	2 107 151,51	-641 520,47	-417 875,49	605 216,01	1 652 971,56
	2016	2 742 288,78	2 014 579,12	-214 038,74	-400 994,89	-427 756,80	971 788,69
Oikeusturva	2017	22 996 820,69	22 941 794,21	-14 336 140,44	-5 483 464,88	0,00	3 122 188,89
	2016	22 313 520,27	22 258 919,52	-14 640 230,75	-5 457 098,89	0,00	2 161 589,89
Muut	2017	12 306 485,53	12 474 080,73	-14 965 651,47	-3 245 738,96	-908 273,75	-6 645 583,45
	2016	13 042 426,02	12 874 270,68	-8 471 528,05	-3 274 008,33	-484 896,21	643 838,10
Ensivakuutus yhteensä	2017	1 095 183 370,61	1 106 712 723,55	-740 661 606,42	-256 178 231,54	-8 669 603,34	101 203 282,25
	2016	1 118 775 996,54	1 116 082 821,35	-780 593 803,48	-255 673 511,49	-9 779 275,72	70 036 230,66
Jälleenvakuutus	2017	58 962 812,93	59 881 146,93	-40 270 592,03	-16 634 279,72	-2 954 430,60	21 844,58
	2016	57 932 995,81	56 249 165,81	-41 991 996,04	-16 820 634,01	-665 881,67	-3 229 345,91
Yhteensä	2017	1 154 146 183,54	1 166 593 870,48	-780 932 198,45	-272 812 511,26	-11 624 033,94	101 225 126,83
	2016	1 176 708 992,35	1 172 331 987,16	-822 585 799,53	-272 494 145,50	-10 445 157,39	66 806 884,74
Tasoisuudsmäärän muutos	2017						-17 640 769,96
	2016						28 792 320,40
Vakuutustekninen kate	2017						83 584 356,87
	2016						95 599 205,14

K3. Liikekuluja sekä henkilöstöä ja toimielinten jäseniä koskevat liitetiedot

K3.1 Kokonaisliikekulut toiminnoittain

	2017	2016
Maksetut korvaukset	90 740 887,50	92 658 820,01
Liikekulut	324 353 868,49	312 552 433,80
Sijoitustoiminnan hoitokulut	17 315 894,57	15 820 600,51
Muut kulut	43 963 985,18	45 151 859,91
Yhteensä	476 374 635,74	466 183 714,23

K3.2 Tuloslaskelman erä liikekulut

	2017	2016
Vakuutusten hankintamenot		
Ensivakuutuksen palkkiot	33 406 075,43	33 041 638,57
Tulevan jälleenvakuutuksen palkkiot ja voitto-osuudet	13 758 755,39	13 888 159,74
Muut vakuutusten hankintamenot	114 133 167,07	107 792 832,36
	<u>161 297 997,89</u>	<u>154 722 630,67</u>
Vakuutusten hoitokulut	97 562 657,64	101 740 949,43
Hallintokulut	72 298 049,11	64 569 490,61
Menevän jälleenvakuutuksen palkkiot ja voitto-osuudet	-6 804 836,15	-8 480 636,91
<i>Yhteensä</i>	<u><u>324 353 868,49</u></u>	<u><u>312 552 433,80</u></u>

K3.3 Henkilöstöä ja toimielinten jäseniä koskevat liitetiedot

K3.3.1 Henkilöstökulut

	2017	2016
Palkat ja palkkiot	195 985 617,15	185 589 801,65
Eläkekulut	38 642 183,21	38 064 829,08
Muut henkilösivukulut	7 765 184,26	11 154 718,60
<i>Yhteensä</i>	<u><u>242 392 984,62</u></u>	<u><u>234 809 349,33</u></u>

K3.3.2 Johdon palkat ja palkkiot, eläkesitoumukset, rahalainat ja niiden ehdot sekä vakuudet ja vastuusitoumukset

Toimitusjohtaja ja varatoimitusjohtaja		
Palkat ja palkkiot	8 219 679,74	8 213 273,39
Eläkesitoumukset	Toimitusjohtajan ja varatoimitusjohtajan/toimitusjohtajan sijaisen eläkeikä/eroamisikä määräytyy lain mukaan.	
Annetut rahalainat ja niiden ehdot	Ei annettu rahalainoja	
Annetut vakuudet ja vastuusitoumukset	Ei annettu vakuuksia ja vastuusitoumuksia	
Hallitus ja hallituksen varajäsenet		
Palkat ja palkkiot	3 677 069,29	3 063 755,22
Eläkesitoumukset	Yhtiöön toimitushteessa olevien hallituksen jäsenten ja varajäsenten eläkeikä/eroamisikä määräytyy lain mukaan.	
Annetut rahalainat ja niiden ehdot	Ei annettu rahalainoja	
Annetut vakuudet ja vastuusitoumukset	Ei annettu vakuuksia ja vastuusitoumuksia	
Hallintoneuvosto		
Palkat ja palkkiot	933 071,66	951 810,00
Eläkesitoumukset	Ei eläkesitoumuksia	
Annetut rahalainat ja niiden ehdot	Ei annettu rahalainoja	
Annetut vakuudet ja vastuusitoumukset	Ei annettu vakuuksia ja vastuusitoumuksia	

K3.3.3 Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä tilikauden aikana

Konttorihenkilöstö	3 404	3 370
--------------------	-------	-------

K3.4 Tilintarkastajan palkkiot eriteltyinä toimeksiantoryhmittäin

	2017	2016
Tilintarkastus	397 157,95	321 654,47
Tilintarkastuslain 1§:n 1:n momentin		
2 kohdassa tarkoitetut toimeksiannot	8 218,10	0,00
Veroneuvonta	15 872,19	45 844,87
Muut palvelut	289 560,31	416 778,50
Yhteensä	710 808,55	784 277,84

K4. Sijoitustoiminnan nettotuotot sekä muut tuotot ja kulut

K4.1 Sijoitustoiminnan nettotuoton erittely

Sijoitustoiminnan tuotot	2017	2016
Tuotot sijoituksista saman konsernin yrityksiin		
Osinkotuotot	347 065,89	264 071,86
Yhteensä	347 065,89	264 071,86
Tuotot sijoituksista omistusyhteisyrityksiin		
Korkotuotot	58 017,13	137 002,59
Muut tuotot	0,00	1 904 541,10
Yhteensä	58 017,13	2 041 543,69
Tuotot kiinteistösijoituksista omistusyhteisyrityksiin		
Korkotuotot	0,00	20,00
Muut tuotot	0,00	3 205,25
Yhteensä	0,00	3 225,25
Tuotot kiinteistösijoituksista muihin yrityksiin		
Osinkotuotot	858,21	686,56
Korkotuotot	95 144,16	77 895,47
Muut tuotot	65 562 287,93	64 493 123,33
Yhteensä	65 658 290,30	64 571 705,36
Tuotot muista sijoituksista		
Osinkotuotot	121 246 054,38	105 424 013,68
Korkotuotot	67 894 483,70	82 237 175,82
Muut tuotot	22 111 905,88	26 108 627,05
Yhteensä	211 252 443,96	213 769 816,55
Yhteensä	277 315 817,28	280 650 362,71
Arvon alentumisten palautukset	104 383 231,40	71 464 453,84
Myyntivoitot	154 606 068,78	178 238 310,54
Sijoitustoiminnan tuotot yhteensä	536 305 117,46	530 353 127,09

Sijoitustoiminnan kulut	2017	2016
Kulut kiinteistösijoituksista	-31 221 539,54	-35 180 773,26
Kulut muista sijoituksista	-24 326 190,46	-23 014 256,39
Korkokulut ja muut vieraan pääoman kulut		
Muut yritykset	-4 435 517,47	-4 693 226,75
Yhteensä	-4 435 517,47	-4 693 226,75
Yhteensä	-59 983 247,47	-62 888 256,40
Arvonalentumiset ja poistot		
Arvonalentumiset	-59 317 440,15	-72 684 659,38
Rakennusten suunnitelmapoistot	-20 642 028,84	-19 793 746,24
Yhteensä	-79 959 468,99	-92 478 405,62
Myyntitappiot	-35 879 518,81	-33 672 046,35
Sijoitustoiminnan kulut yhteensä	-175 822 235,27	-189 038 708,37
Sijoitustoiminnan nettotuotto ennen arvонkorotuksia ja niiden oikaisua	360 482 882,19	341 314 418,72
Sijoitusten arvонkorotus	109 299 080,65	91 287 760,80
Sijoitusten arvонkorotuksen oikaisu	-25 559 782,70	-19 194 738,72
	83 739 297,95	72 093 022,08
Sijoitustoiminnan nettotuotto tuloslaskelmassa	444 222 180,14	413 407 440,80

K4.2 Sijoitussidonnaisten vakuutusten osuus sijoitustoiminnan nettotuotoista

	2017	2016
Sijoitustoiminnan tuotot	38 515 916,00	30 658 167,42
Sijoitustoiminnan kulut	-4 134 551,98	-3 529 765,02
Sijoitustoiminnan nettotuotto ennen arvонkorotuksia ja niiden oikaisua sekä arvonalennuksia ja niiden palautuksia	34 381 364,02	27 128 402,40
Sijoitusten arvонkorotus	109 299 080,65	91 287 760,80
Sijoitusten arvонkorotuksen oikaisu	-19 605 190,30	-17 311 738,72
Arvonalentumiset	-1 158 651,74	-11 156,56
Arvonalentumisten palautukset	242 587,92	3 092 417,08
	88 777 826,53	77 057 282,60
Sijoitussidonnaisten osuus sijoitustoiminnan nettotuotoista	123 159 190,55	104 185 685,00

K4.3 Muiden tuottojen ja kulujen erittely

	2017	2016
Muut tuotot		
Palvelumyynnin ja liitännäistoiminnan tuotot	51 334 504,66	51 691 842,32
Muut tuotot, muut	13 302 258,39	11 043 447,20
<i>Yhteensä</i>	64 636 763,05	62 735 289,52
Muut kulut		
Konserniliikearvon poisto	-317 779,29	-65 327,02
Palvelumyynnin ja liitännäistoiminnan kulut	-43 963 985,18	-45 151 859,91
Henkilöstörahastosiirto	-522 445,78	-977 505,00
Muut kulut	-4 354 689,47	-4 036 528,92
<i>Yhteensä</i>	-49 158 899,72	-50 231 220,85

Taseen liitteet, LähiTapiola-ryhmä

K5. Sijoitusten käypä arvo ja arvostusero sekä ei-suojaavien johdannaisten arvostusero

K5.1 Sijoitusten käypä arvo ja arvostusero

	2017	
Sijoitukset	Jäljellä oleva hankintameno	Käypä arvo
Kiinteistösijoitukset		
Kiinteistöt	855 612 205,13	872 336 327,35
Kiinteistöosakkeet omistusyhteisyrityksissä	40 196,97	40 196,97
Muut kiinteistöosakkeet	137 914 194,87	138 299 450,83
	993 566 596,97	1 010 675 975,15
Sijoitukset saman konsernin yrityksissä		
Osakkeet ja osuudet	7 097 056,07	7 097 056,07
	7 097 056,07	7 097 056,07
Sijoitukset omistusyhteisyrityksissä		
Osakkeet ja osuudet	159 629 262,86	159 629 262,86
Rahoitusmarkkinavälineet	12 000 000,00	12 000 000,00
Lainasaamiset	750 000,00	750 000,00
	172 379 262,86	172 379 262,86
Muut sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	3 915 389 364,31	3 915 389 364,31
Rahoitusmarkkinavälineet	1 428 747 577,68	1 428 747 577,68
Kiinnelainasaamiset	533 250 354,87	533 250 354,87
Muut lainasaamiset	293 603 807,24	293 603 807,24
Talletukset	17 725 124,07	17 725 124,07
Muut sijoitukset	14 467 685,21	14 467 685,21
	6 203 183 913,38	6 203 183 913,38
Jälleenvakuutustalletesaamiset	709 256,78	709 256,78
	7 376 936 086,06	7 394 045 464,24

2017

Rahoitusmarkkinavälineiden jäljellä oleva hankintameno sisältää:

Korkotuotoiksi (+) tai niiden vähennykseksi (-)

jaksotettua nimellisarvon ja hankintamenon erotusta

-4 309 489,13

Kirjanpitoarvo sisältää

Tuloutettuja arvonorotuksia

17 109 378,19

Muita arvonorotuksia

0,00

17 109 378,19

Arvostusero (käyvän arvon ja kirjanpitoarvon erotus)

780 244 997,56

Sijoitukset	2016		
	Jäljellä oleva hankintameno	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo
Kiinteistösijoitukset			
Kiinteistöt	788 435 177,59	811 985 258,89	986 521 199,26
Kiinteistöosakkeet omistusyhteisyrityksissä	36 970,42	36 970,42	71 984,43
Muut kiinteistöosakkeet	148 301 579,40	149 052 874,36	183 602 348,12
	936 773 727,41	961 075 103,67	1 170 195 531,81
Sijoitukset saman konsernin yrityksissä			
Osakkeet ja osuudet	7 097 056,07	7 097 056,07	7 097 056,07
	7 097 056,07	7 097 056,07	7 097 056,07
Sijoitukset omistusyhteisyrityksissä			
Osakkeet ja osuudet	158 284 942,75	158 284 942,74	187 931 833,57
Rahoitusmarkkinavälineet	12 000 000,00	12 000 000,00	12 000 000,00
	170 284 942,75	170 284 942,74	199 931 833,57
Muut sijoitukset			
Osakkeet ja osuudet	2 953 788 518,70	2 953 788 518,70	3 363 834 029,46
Rahoitusmarkkinavälineet	2 279 494 915,26	2 279 494 915,26	2 347 808 947,72
Kiinnelainasaamiset	436 321 298,40	436 321 298,40	436 321 298,30
Muut lainasaamiset	345 706 344,97	345 706 344,97	345 706 344,97
Talletukset	30 507 042,11	30 507 042,11	30 507 042,11
Muut sijoitukset	792 235,20	792 235,20	801 124,34
	6 046 610 354,64	6 046 610 354,64	6 524 978 786,90
Jälleenvakuutustalletesaamiset	706 068,57	706 068,57	706 068,57
	7 161 472 149,44	7 185 773 525,69	7 902 909 276,92

Rahoitusmarkkinavälineiden jäljellä oleva hankintameno sisältää:

Korkotuotoiksi (+) tai niiden vähennykseksi (-)

jaksotettua nimellisarvon ja hankintamenon erotusta

-12 966 511,95

Kirjanpitoarvo sisältää

Tuloutettuja arvonorotuksia

24 301 376,27

Muita arvonorotuksia

0,00

24 301 376,27

Arvostusero (käyvän arvon ja kirjanpitoarvon erotus)

717 135 751,23

K5.2 Ei-suojaavien johdannaisten arvostusero

		2017	
Johdannaissopimukset	Jäljellä oleva hankintameno	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo
Muut saamiset			
Johdannaiskaupan annetut vakuudet	810 000,00	810 000,00	810 000,00
Muut siirtosaamiset ja -velat			
Futuuri- ja termiinisopimukset	-725 727,13	-725 727,13	-667 804,35
	84 272,87	84 272,87	142 195,65
Arvostusero (käyvän arvon ja kirjanpitoarvon erotus)			57 922,78
Johdannaissopimukset	Jäljellä oleva hankintameno	2016	Käypä arvo
		Kirjanpitoarvo	
Muut saamiset			
Johdannaiskaupan annetut vakuudet	1 050 000,00	1 050 000,00	1 050 000,00
Muut siirtosaamiset ja -velat			
Futuuri- ja termiinisopimukset	-1 252 946,31	-1 252 946,31	-1 067 395,38
	-202 946,31	-202 946,31	-17 395,38
Arvostusero (käyvän arvon ja kirjanpitoarvon erotus)			185 550,93

K6. Kiinteistösijoitukset

Kiinteistösijoitusten muutokset:

	2017
	Kiinteistöt ja kiinteistöosakkeet
Hankintameno 1.1.	1 059 981 385,05
Lisäykset	209 379 053,79
Vähennykset	-168 780 878,44
Siirrot erien välillä	352 645,88
Hankintameno 31.12.	1 100 932 206,28
Kertyneet poistot 1.1.	-81 074 477,38
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	13 079 333,40
Tilikauden poistot	-20 642 028,84
Kertyneet poistot 31.12.	-88 637 172,82
Arvon alentumiset 1.1.	-42 133 180,26
Vähennysten ja siirtojen arvonalentumiset	1 086 910,67
Tilikauden arvonalentumiset	-6 090 566,80
Arvon alentumisten palautukset	28 408 399,89
Arvon alentumiset 31.12.	-18 728 436,50
Arvonkorotukset 1.1.	24 301 376,27
Vähennykset	-3 571 107,40
Siirrot erien välillä	-3 620 890,68
Arvonkorotukset 31.12.	17 109 378,19
Kirjanpitoarvo 31.12.	1 010 675 975,15
Omassa käytössä olevat kiinteistöt ja kiinteistöosakkeet:	
Jäljellä oleva hankintameno	42 249 659,81
Kirjanpitoarvo	42 621 872,02
Käypä arvo	42 621 872,02

K7. Sijoitukset saman konsernin yrityksissä ja omistusyhteisy yrityksissä

Osakkeet ja osuudet saman konsernin yrityksissä	2017	2016
Hankintameno 1.1.	7 097 056,07	7 097 056,07
Kirjanpitoarvo 31.12.	<u>7 097 056,07</u>	<u>7 097 056,07</u>
Osakkeet ja osuudet omistusyhteisy yrityksissä		
Hankintameno 1.1.	235 742 295,76	169 308 140,21
Lisäykset	4 128 040,95	66 434 155,55
Vähennykset	-5 287 648,44	0,00
Hankintameno 31.12.	<u>234 582 688,27</u>	<u>235 742 295,76</u>
Arvon alentumiset 1.1.	-77 457 353,02	-63 698 505,20
Tilikauden arvonalentumiset	0,00	-13 758 847,82
Arvon alentumisten palautukset	2 503 927,61	0,00
Arvon alentumiset 31.12.	<u>-74 953 425,41</u>	<u>-77 457 353,02</u>
Kirjanpitoarvo 31.12.	<u>159 629 262,86</u>	<u>158 284 942,74</u>
Rahoitusmarkkinavälineet ja lainasaamiset omistusyhteisy yrityksiltä		
Hankintameno 1.1.	12 000 000,00	4 300 000,00
Lisäykset	750 000,00	8 000 000,00
Vähennykset	0,00	-300 000,00
Hankintameno 31.12.	<u>12 750 000,00</u>	<u>12 000 000,00</u>
Kirjanpitoarvo 31.12.	<u>12 750 000,00</u>	<u>12 000 000,00</u>
Yhteensä	<u>179 476 318,93</u>	<u>177 381 998,81</u>

K7.1 Sijoitukset LähiTapiola-ryhmän konsernitalinpäätökseen kuuluvissa yrityksissä

Osakkeet ja osuudet	Kotipaikka	Osuus osakkeista %	Oma pääoma	Tilikauden voitto/tappio
Akapo-Leasing Oy	1) Espoo	100,0 %	11 862,49	-20,00
Aura-Karelia Oy	1) Espoo	100,0 %	147 934,04	-8 843,48
Keskinäinen Vakuutusyhtiö Turva	4) Tampere	76,0 %	37 563 063,18	2 666 617,72
LTC-Otso Oy	2) Helsinki	60,0 %	8 057 481,19	3 625 680,02
LähiTapiola Core Kiinteistöt Ky -konserni	3) Espoo	100,0 %	6 908 093,81	-91 906,19
LähiTapiola Etelä Keskinäinen Vakuutusyhtiö	3) Salo	100,0 %	39 577 832,53	6 357 650,62
LähiTapiola Etelä-Pohjanmaa Keskinäinen Vakuutusyhtiö	3) Seinäjoki	100,0 %	36 761 687,39	4 839 250,68
LähiTapiola Etelärannikko Keskinäinen Vakuutusyhtiö	3) Parainen	100,0 %	11 325 464,72	3 033 171,05
LähiTapiola Itä Keskinäinen Vakuutusyhtiö	3) Iisalmi	100,0 %	49 365 511,58	4 762 160,16
LähiTapiola Kaakkois-Suomi Keskinäinen Vakuutusyhtiö	3) Lappeenranta	100,0 %	34 337 580,56	5 887 847,53
LähiTapiola Kainuu-Koillismaa Keskinäinen Vakuutusyhtiö	3) Kajaani	100,0 %	19 604 184,16	3 545 970,10
LähiTapiola Keskinäinen Henkivakuutusyhtiö	3) Espoo	100,0 %	412 205 224,14	51 724 640,66
LähiTapiola Keski-Suomi Keskinäinen Vakuutusyhtiö	3) Jyväskylä	100,0 %	32 937 661,21	6 657 010,51
LähiTapiola Kiinteistösi joitus I GP Oy	1) Espoo	100,0 %	2 455,80	-44,20
LähiTapiola Kiinteistösi joitus I Ky	3) Espoo	100,0 %	51 190 992,52	65 593,59
LähiTapiola Kiinteistövarainhoito Oy -konserni	1) Espoo	100,0 %	8 836 624,74	1 856 428,97
LähiTapiola KR PK2 Ky -konserni	3) Espoo	100,0 %	18 079 455,67	444 964,08
LähiTapiola Lappi Keskinäinen Vakuutusyhtiö	3) Rovaniemi	100,0 %	19 782 983,15	2 236 359,52
LähiTapiola Loimi-Häme Keskinäinen Vakuutusyhtiö	3) Loimaa	100,0 %	21 364 363,73	5 942 342,20
LähiTapiola Lännen Keskinäinen Vakuutusyhtiö	3) Rauma	100,0 %	39 223 216,57	5 771 144,49
LähiTapiola Palvelut Oy	1) Espoo	100,0 %	11 840 867,08	-6 168 966,26
LähiTapiola Pirkanmaa Keskinäinen Vakuutusyhtiö	3) Tampere	100,0 %	34 333 803,13	4 900 810,06
LähiTapiola Pohjanmaa Keskinäinen Vakuutusyhtiö	3) Vaasa	100,0 %	38 153 960,79	5 310 187,80
LähiTapiola Pohjoinen Keskinäinen Vakuutusyhtiö	3) Oulu	100,0 %	64 531 773,14	13 041 000,95
LähiTapiola Pääkaupunkiseutu Keskinäinen Vakuutusyhtiö	3) Helsinki	100,0 %	65 826 356,97	6 242 481,97
LähiTapiola Pääomasijoitus GP Oy	3) Espoo	100,0 %	224,04	-593,92
LähiTapiola Pääomasijoitus I Ky	3) Espoo	100,0 %	102 770 583,56	4 881 281,15
LähiTapiola Pääomasijoitus II GP Oy	1) Espoo	100,0 %	2 289,73	-205,22
LähiTapiola Pääomasijoitus II Ky	3) Espoo	100,0 %	12 510 035,31	-564 761,92
LähiTapiola Pääomasijoitus III GP Oy	1) Espoo	100,0 %	2 455,80	-44,20
LähiTapiola Pääomasijoitus III Ky	3) Espoo	100,0 %	161 457 440,91	3 931 891,68
LähiTapiola Rahoitus Oy	1) Espoo	100,0 %	19 375 334,17	-615 665,83
LähiTapiola Satakunta Keskinäinen Vakuutusyhtiö	3) Rauma	100,0 %	20 019 412,82	2 421 302,23
LähiTapiola Savo Keskinäinen Vakuutusyhtiö	3) Kuopio	100,0 %	36 154 095,81	4 914 438,69
LähiTapiola Savo-Karjala Keskinäinen Vakuutusyhtiö	3) Mikkeli	100,0 %	25 831 435,25	2 778 196,22
LähiTapiola Tontit GP I Oy	3) Espoo	97,6 %	105 261,56	2 817,97
LähiTapiola Tontit GP II Oy	1) Espoo	100,0 %	97 527,98	-2 472,02
LähiTapiola Tontit I Ky	3) Espoo	80,0 %	43 258 671,99	2 158 671,91
LähiTapiola Tontit II Ky	3) Espoo	95,1 %	1 231 820,10	29 868,78
LähiTapiola Uusimaa Keskinäinen Vakuutusyhtiö	3) Porvoo	100,0 %	37 909 104,15	3 174 953,70
LähiTapiola Varainhoito Oy	1) Espoo	100,0 %	23 026 989,56	4 734 285,33
LähiTapiola Varsinais-Suomi Keskinäinen Vakuutusyhtiö	3) Turku	100,0 %	36 082 739,19	4 490 904,71
LähiTapiola Velkasijoitus I GP Oy	1) Espoo	100,0 %	2 351,15	-143,80
LähiTapiola Velkasijoitus I Ky	3) Espoo	99,3 %	8 978 666,83	-130 912,07
LähiTapiola Vellamo Keskinäinen Vakuutusyhtiö	3) Lahti	100,0 %	38 611 456,89	4 382 450,95
LähiTapiola Yhteiset Kiinteistöt Ky	3) Espoo	100,0 %	182 277 292,65	1 020 394,83
LähiTapiola Yritysrahoitus I GP Oy	1) Espoo	100,0 %	7 772,97	-76,25
LähiTapiola Yritysrahoitus I Ky	3) Espoo	100,0 %	580 651 301,80	6 696 367,26

Osakkeet ja osuudet	Kotipaikka	Osuus osakkeista %	Oma pääoma	Tilikauden voitto/tappio
Tapiolan Revontuli Oy	1) Espoo	100,0 %	51 341,93	2 600,56
Tieto-Tapiola Oy	1) Espoo	100,0 %	3 849 886,79	843 392,71
Tietotyö Oy	1) Espoo	100,0 %	847 821,35	1 547,33
Vakuutusneuvonta Aura Oy	2) Espoo	66,7 %	10 729,40	0,00
Vakuutusneuvonta Pohja Oy	2) Espoo	66,7 %	10 672,17	0,00
Yhteensä			2 397 105 150,15	177 792 023,33

LähiTapiola-ryhmän konsernitilinpäätökseen kuuluu lisäksi 62 (73) asunto- tai kiinteistöyhtiötä.

- 1) LähiTapiola-ryhmän konsernitilinpäätökseen kuuluva tytäryhtiö
- 2) LähiTapiola-ryhmän konsernitilinpäätökseen kuuluva tytäryhtiö, joka on kirjanpitolain mukaiselle konsernille omistusyhteisyrittäjä.
- 3) LähiTapiola-ryhmän konsernitilinpäätökseen kuuluva tytäryhtiö, joka on kirjanpitolain mukaiselle konsernille muu sijoitus.
- 4) Kirjanpitolain mukainen tytäryhtiö, jota ei yhdistellä.

K7.2 Sijoitukset omistusyhteisyrityksissä

Osakkeet ja osuudet	Kotipaikka	Osuus osakkeista %	Oma pääoma	Tilikauden voitto/tappio
Fundu Platform Oy	2) Kurikka	20,9 %	421 315,16	-551 322,09
Pihlajalinna Oyj -konserni	3) Tampere	23,4 %	100 300 000,00	9 500 000,00
Project-IT Oy	2) Lohja	25,0 %	1 752 344,50	972 331,45
Seligson & Co Oyj -konserni	3) Helsinki	37,9 %	11 088 476,09	2 230 264,00
S-Pankki Oy -konserni	3) Helsinki	23,5 %	413 897 594,61	12 352 320,61
Yhteensä			527 459 730,36	24 503 593,97

LähiTapiola-ryhmän konsernitilinpäätökseen kuuluu lisäksi 2 (2) asunto- tai kiinteistöyhtiötä.

- 2) Omistusyhteisyrittäjä
- 3) LähiTapiola-ryhmän konsernitilinpäätökseen kuuluva omistusyhteisyrittäjä, joka on kirjanpitolain mukaiselle konsernille muu sijoitus.

K7.3 Muut sijoitukset

Arvopaperi	Osuus osakkeista %	Määrä	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo	Kotivaltio
Kotimaiset yhtiöt, noteeratut					
Amer- Sports Oyj	0,31	364 050,00	4 489 995,87	8 405 914,50	Suomi
Fortum Oyj	0,00	42 680,00	704 038,12	704 220,00	Suomi
Huhtamäki Oyj	0,28	298 160,00	9 568 526,52	10 435 600,00	Suomi
Ilkka-Yhtymä Oyj	0,99	252 786,00	806 295,72	909 307,74	Suomi
Kemira Oyj	0,15	227 600,00	2 521 842,84	2 617 400,00	Suomi
Kone Oyj B	0,06	316 576,00	8 961 766,27	14 176 273,28	Suomi
Nokia Oyj	0,03	1 877 242,00	7 309 980,35	7 309 980,35	Suomi
Outokumpu Oyj	0,02	66 379,00	513 773,46	513 773,46	Suomi
Stora Enso	0,12	958 000,00	8 028 034,56	12 664 760,00	Suomi
Suomen Hoivatilat Oyj	0,96	199 116,00	563 060,97	1 453 546,80	Suomi
UPM-Kymmene Oyj	0,01	53 272,00	617 692,05	1 380 277,52	Suomi
Vaisala Oyj A	1,54	280 799,00	6 768 007,82	12 495 555,50	Suomi
Wulff-Yhtiöt Oyj	6,22	411 100,00	678 315,00	678 315,00	Suomi
Muut		1 743 897,00	2 787 581,52	4 469 735,79	
Yhteensä		7 091 657,00	54 318 911,07	78 214 659,94	

Arvopaperi	%	Määrä	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo	Kotivaltio
Kotimaiset yhtiöt, noteeraamattomat					
Autovahinkokeskus Oy	18,55	1 356,00	570 157,07	570 157,07	Suomi
CAP-Group Oy	13,34	1 586,00	2 540 753,22	2 540 753,22	Suomi
Keski-Pohjanmaan Kirjapaino Oyj A	7,56	32 000,00	699 661,77	825 600,00	Suomi
LeaseGreen Group Oy	5,08	198 708,00	1 762 476,38	1 762 476,38	Suomi
LähiRahoitus Oy	11,83	136,00	647 196,83	647 196,83	Suomi
Oy Wedeco Ab	100,00	126,00	1 351 664,62	1 351 664,62	Suomi
Sofigate Group Oy	6,23	1 192 652,00	3 999 999,78	3 999 999,78	Suomi
Muut		36 847 045,67	2 906 383,70	3 150 227,84	
Yhteensä		38 273 609,67	14 478 293,37	14 848 075,74	
Ulkomaiset yhtiöt, noteeratut					
AbbVie Inc	0,01	151 000,00	8 070 305,10	12 176 444,59	Yhdysvallat
Adecco SA	0,12	207 000,00	13 187 361,14	13 187 361,14	Sveitsi
Allstate Corp/The	0,03	123 000,00	7 494 656,56	10 739 039,44	Yhdysvallat
Amazon.com Inc	0,00	13 000,00	9 533 698,06	12 676 653,05	Yhdysvallat
Anheuser-Busch InBev NV	0,01	114 000,00	10 616 820,00	10 616 820,00	Belgia
Assa Abloy Ab B	0,06	618 000,00	10 697 819,95	10 697 819,95	Ruotsi
AstraZeneca PLC	0,02	229 000,00	13 217 643,67	13 217 643,67	Iso-Britannia
Automatic Data Processing Inc	0,02	88 000,00	7 223 724,65	8 598 949,38	Yhdysvallat
Axa Sa	0,03	634 000,00	13 112 384,47	15 681 990,00	Ranska
BASF SE	0,01	102 000,00	7 097 597,67	9 357 480,00	Saksa
Bayer AG	0,01	123 000,00	10 473 039,66	12 792 000,00	Saksa
Boliden AB	0,17	467 000,00	12 118 294,73	13 311 952,70	Ruotsi
Bunzl PLC	0,11	380 000,00	8 874 361,78	8 874 361,78	Iso-Britannia
Carl Zeiss Meditec AG	0,35	285 885,00	5 501 123,61	14 797 407,60	Saksa
Cellnex Telecom SAU	0,28	642 000,00	10 309 508,57	13 706 700,00	Iso-Britannia
Cognizant Technology Solutions Corp	0,03	153 000,00	8 088 730,14	9 060 335,19	Yhdysvallat
Compass Group PLC	0,04	659 614,00	10 670 579,82	11 895 251,51	Iso-Britannia
Continental Ag	0,03	66 000,00	13 299 589,42	14 853 300,00	Saksa
Danske Bank A/S	0,05	479 000,00	12 225 827,53	15 544 386,09	Tanska
Deutsche Telekom AG	0,01	688 000,00	10 178 960,00	10 178 960,00	Saksa
Eaton Corp PLC	0,02	78 000,00	5 075 787,03	5 138 647,54	Irlanti
Henkel Kgaa -Vorzug	0,08	136 000,00	14 259 178,01	15 007 600,00	Saksa
Infineon Technologies AG	0,03	662 000,00	12 478 270,01	15 116 770,00	Saksa
ING Groep NV	0,09	1 147 000,00	14 052 614,93	17 577 775,00	Alankomaat
Ingersoll-Rand PLC	0,03	81 000,00	5 871 907,07	6 023 838,91	Yhdysvallat
Innogy SE	0,05	292 000,00	9 541 100,00	9 541 100,00	Saksa
Johnson Matthey PLC	0,17	365 000,00	12 650 327,43	12 650 327,43	Iso-Britannia
Medtronic Inc	0,01	151 700,00	8 065 085,29	10 214 104,06	Irlanti
National Grid PLC	0,03	1 015 832,00	10 019 437,84	10 019 437,84	Iso-Britannia
Nordea Bank Ab	0,01	294 210,00	2 821 907,07	2 971 521,00	Ruotsi
Novartis Ag	0,01	171 743,00	12 072 946,23	12 093 337,21	Sveitsi
PepsiCo Inc	0,01	83 000,00	5 252 298,92	8 299 307,93	Yhdysvallat
Sandvik Ab	0,01	880 000,00	11 456 364,20	12 846 258,56	Ruotsi
SAP Ag	0,08	130 000,00	12 011 302,65	12 148 500,00	Saksa
Schlumberger Ltd	0,07	121 000,00	6 799 124,49	6 799 124,49	Yhdysvallat
SGS SA	0,01	5 970,00	10 853 244,67	12 963 399,42	Sveitsi
Skanska AB	0,14	566 000,00	9 774 680,51	9 774 680,51	Ruotsi
Snap-on Inc	0,09	51 000,00	7 163 533,42	7 412 073,71	Yhdysvallat
TeliaSonera Ab	0,05	2 186 133,00	8 141 159,29	8 141 159,29	Ruotsi
Temenos Group Ag	0,22	159 000,00	12 078 834,11	16 984 276,19	Sveitsi
Total Sa	0,01	343 000,00	15 527 371,05	15 793 435,00	Ranska
Unilever Nv -CVA	0,02	322 000,00	11 875 314,75	15 119 510,00	Alankomaat
Visa Inc	0,01	131 000,00	9 824 785,25	12 454 448,43	Yhdysvallat
Vodafone Group Plc	0,02	4 090 000,00	10 833 154,87	10 833 154,87	Iso-Britannia
Muut		9 674,00	141 260,74	276 672,88	
Yhteensä		19 694 761,00	440 633 016,36	508 165 316,36	

Arvopaperi	%	Määrä	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo	Kotivaltio
Ulkomaiset yhtiöt, noteeraamattomat					
Actor General Partner S.á r.l. Finland 2 S.C.A. - Pr	2,39	337 368,00	6 071 433,00	6 071 433,00	Luxemburg
European Alliance Partners Company AG	12,73	9 248,00	768 146,84	996 521,51	Sveitsi
Mehiläinen Holding AB	9	1 308 098,00	63 014 287,00	63 014 287,00	Ruotsi
Muut		98 251,00	168 904,65	168 904,65	
Yhteensä		1 752 965,00	70 022 771,49	70 251 146,16	
Sijoitusrahastot					
Aktia Trade Finance Erikoissijoitusrahasto			8 000 000,00	8 096 843,46	Suomi
Amundi ETF MSCI EM Asia UCITS ETF			20 260 045,41	25 302 451,50	Ranska
Amundi ETF MSCI Emerging Markets UCITS ETF			21 890 002,28	26 833 224,60	Ranska
Amundi ETF MSCI Japan Ucits ETF			5 773 584,55	6 030 177,60	Ranska
BNP Paribas FPS FPE			30 000 000,00	30 040 524,22	Ranska
BNP Paribas Global Senior Corporate Loans			61 287 884,15	61 287 884,15	Ranska
eQ Hoivakiinteistöt			1 196 266,67	1 267 253,53	Suomi
GS Emerging Markets Equity			14 852 301,28	14 852 301,28	Luxemburg
ISAM Systematic Trend (Class Q)			8 536 900,70	8 536 900,70	Caymansaaret
iShares Barclays Capital Euro Corporate Bond 1-5			6 769 768,11	6 907 617,20	Irlanti
iShares Barclays Capital Euro Corporate Bond			38 934 677,24	39 838 301,40	Irlanti
iShares Barclays Euro Corporate Bond IR Hedged			1 415 377,50	1 415 377,50	Irlanti
iShares Core MSCI Emerging Markets IMI UCITS ETF			17 540 729,26	20 255 905,50	Saksa
iShares Euro Corp Bnd ex-fin			31 657 571,44	32 084 243,60	Irlanti
iShares JPM Emerging Market Bond			3 170 759,20	3 170 759,20	Irlanti
Lynx Fund			9 143 633,58	9 143 633,58	Ruotsi
LähiTapiola Aasia-Tyynimeri A			44 510 331,13	57 459 143,99	Suomi
LähiTapiola Aasia-Tyynimeri B			879 602,26	1 111 923,46	Suomi
LähiTapiola AIF Eurooppa			118 950 750,66	118 950 750,66	Suomi
LähiTapiola AIF High Yield			27 500 000,00	27 862 999,97	Suomi
LähiTapiola AIF Pitkäkorko			93 983 277,93	93 983 277,93	Suomi
LähiTapiola AIF USA			45 641 028,21	47 589 900,10	Suomi
LähiTapiola AIF Yrityslaina			164 388 609,75	165 579 356,06	Suomi
LähiTapiola Asuntosijoitus Kapitalisaatiosopimus			1 297 886,14	1 392 631,84	Suomi
LähiTapiola Eurooppa Keskisuuret A			27 898 363,32	34 695 229,92	Suomi
LähiTapiola Eurooppa Keskisuuret B			1 294 620,46	1 459 593,37	Suomi
LähiTapiola Eurooppa Markkina A			23 559 928,60	23 559 928,60	Suomi
LähiTapiola High Yield A			171 453 368,84	225 609 414,47	Suomi
LähiTapiola High Yield B			3 319 245,60	3 951 878,08	Suomi
LähiTapiola Hyvinvointi A			28 173 172,17	48 756 264,28	Suomi
LähiTapiola Hyvinvointi B			748 601,42	1 116 901,94	Suomi
LähiTapiola Infra A			22 173 599,95	31 800 503,12	Suomi
LähiTapiola Japani A			29 127 442,88	38 178 776,59	Suomi
LähiTapiola Kasvu A			21 261 120,39	30 573 128,80	Suomi
LähiTapiola Kehittyvät Korkomarkkinat A			330 103 904,85	357 239 675,49	Suomi
LähiTapiola Kehittyvät Korkomarkkinat B			6 513 200,48	6 755 435,93	Suomi
LähiTapiola Kehittyvät Markkinat A			101 134 858,39	122 408 169,67	Suomi
LähiTapiola Kehittyvät Markkinat B			662 563,71	739 714,17	Suomi
LähiTapiola Korkomaailma A			62 356 979,01	70 190 321,70	Suomi
LähiTapiola Korkomaailma B			3 092 668,04	3 211 171,42	Suomi
LähiTapiola Kuluttaja A			17 374 959,20	31 735 732,17	Suomi
LähiTapiola Lyhytkorko A			31 059 935,10	31 440 352,50	Suomi
LähiTapiola Osinko A			23 097 926,74	32 672 182,52	Suomi
LähiTapiola Osinko Suomi A			11 675 938,93	16 767 843,82	Suomi
LähiTapiola Pitkäkorko A			21 233 185,83	23 620 650,26	Suomi
LähiTapiola Pitkäkorko B			1 509 187,44	1 545 479,90	Suomi
LähiTapiola Pohjoinen Yrityskorko A			138 724 457,72	159 316 591,05	Suomi
LähiTapiola Pohjoinen Yrityskorko B			6 622 400,61	6 818 015,63	Suomi
LähiTapiola Sijoituskiinteistöt A			52 614 801,00	52 614 801,00	Suomi

Arvopaperi

	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo	Kotivaltio
LähiTapiola Skandinavia A	35 922 604,80	39 587 088,76	Suomi
LähiTapiola Suoja A	40 356 151,08	43 861 052,22	Suomi
LähiTapiola USA Keskisuuret A	36 786 375,28	58 013 227,34	Suomi
LähiTapiola USA Keskisuuret B	645 961,35	976 800,62	Suomi
LähiTapiola USA Markkina A	10 105 000,00	10 365 709,00	Suomi
LähiTapiola Yrityskorko A	197 307 086,57	231 792 528,42	Suomi
LähiTapiola Yrityskorko B	6 168 367,58	6 893 764,06	Suomi
Natixis Loomis Sayles Senior Loan Fund	20 000 000,00	21 997 019,55	Luxemburg
OP-High Yield A	653 878,70	1 061 511,60	Suomi
Pimco Socially Responsible EM Bond Fund I-EUR HA	87 283 143,40	96 892 323,12	Irlanti
Robeco QI Global Dynamic Duration I EUR	1 436 304,05	2 178 137,67	Luxemburg
SEB Global High Yield B	501 819,37	859 087,71	Suomi
Seligson Euro Corporate Bond	11 650 000,02	12 447 549,21	Suomi
Seligson Euro Corporate Bond B	862 493,98	862 493,98	Suomi
Seligson OMX Helsinki 25 -indeksiosuus	505 694,48	769 850,00	Suomi
Seligson Rahamarkkina AAA	1 996 902,80	1 996 902,80	Suomi
Transtrend Fund Alliance - OmniTrend (EUR)	9 786 823,64	9 786 823,64	Luxemburg
UBAM - Euro 10-40 Convertible Bond	12 743 736,97	13 127 887,39	Luxemburg
Winton Diversified Fund (UCITS) EUR I-2 Shares	18 049 168,71	18 264 437,94	Irlanti
Ålandsbanken Asuntorahasto C	500 000,00	532 281,91	Suomi
Ålandsbanken Tonttirahasto Erik.sij.rahasto A-laji	500 000,00	503 384,09	Suomi
Muut	5 274 350,40	8 054 760,07	
Yhteensä	2 413 403 281,31	2 746 595 760,53	

Pääomasijoitusrahastot

Aberdeen Property Fund Finland I Ky	13 966 370,33	13 966 370,33	Suomi
Aberdeen Property Fund Finland I Ky	10 109 031,51	10 109 031,51	Suomi
Aberdeen Property Funds SICAV Pan-Nordic	3 713 850,80	3 713 850,80	Luxemburg
Altor Fund II (No. 1) Limited Partnership	1 540 719,63	1 540 719,63	Jersey
Altor Fund III	8 499 946,33	10 257 890,53	Jersey
Altor Fund IV (No.2) AB	6 290 579,50	7 541 739,84	Ruotsi
Amanda III Eastern Private Equity L.P.	1 004 410,11	1 015 796,32	Suomi
Amanda V East L.P.	3 760 471,60	3 760 471,60	Suomi
Apax Europe VII - B, L.P.	4 859 809,38	4 859 809,38	Iso-Britannia
Apax IX L.P.	8 878 426,00	8 878 426,00	Guernsey
Apax VIII - A L.P.	20 813 840,24	20 813 840,24	Guernsey
Ares Private Credit Solutions, L.P.	4 342 529,80	4 342 529,80	Caymansaaret
Armada Mezzanine IV Ky	3 660 948,30	3 782 139,12	Suomi
AXA LBO Fund V Core	13 273 946,58	16 376 079,00	Ranska
AXA LBO Fund V Supplementary	3 725 422,00	4 384 319,00	Ranska
Beechbrook Mezzanine II L.P.	10 628 836,94	10 628 836,94	Iso-Britannia
Beechbrook Private Debt III L.P.	7 200 124,07	7 209 496,08	Iso-Britannia
Beechbrook UK SME Credit I L.P.	10 727 298,02	11 029 116,57	Iso-Britannia
BlackRock Europe Property Fund III	820 641,00	820 641,00	Iso-Britannia
Bowmark Capital Partners IV, L.P.	5 333 780,95	7 319 146,10	Iso-Britannia
Bowmark Capital Partners V, L.P.	3 541 248,60	3 541 248,60	Iso-Britannia
Bridgepoint Europe III, L.P.	3 627 303,71	3 846 297,00	Iso-Britannia
Bridgepoint Europe IV F L.P.	6 025 402,79	9 236 244,00	Iso-Britannia
Bridgepoint Europe V A L.P.	10 687 165,16	11 167 488,00	Iso-Britannia
CapMan Hotels RE Ky	5 038 730,20	5 038 730,20	Suomi
CapMan RE II Ky	2 208 880,00	2 208 880,00	Suomi
Capvis Equity III L.P.	2 984 342,00	2 984 342,00	Jersey
Capvis Equity IV LP	6 843 542,88	7 225 080,00	Jersey
Cordet Direct Lending SCSp	7 052 460,36	7 080 709,17	Luxemburg
Crescent Mezzanine Partners VI, L.P.	21 748 961,06	21 748 961,06	Yhdysvallat
Crescent Mezzanine Partners VIIC, L.P.	8 650 976,40	8 650 976,40	Yhdysvallat
Danske Private Equity Partners VI (EUR) K/S	3 432 282,00	3 624 000,00	Tanska
Danske Private Equity Partners VI (USD) K/S	1 891 749,35	1 891 749,35	Tanska

Arvopaperi	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo	Kotivaltio
Dasos Timberland Fund II	9 004 335,99	9 004 335,99	Luxemburg
Dasos Timberland Fund II	13 673 094,18	15 145 292,30	Luxemburg
eQ PE VIII North LP	2 105 946,71	2 105 946,71	Suomi
Euro Choice Secondary II L.P.	3 426 628,73	4 348 493,07	Iso-Britannia
FPCI Indigo Capital	13 984 320,38	14 612 002,14	Ranska
FSN Capital V L.P.	2 398 084,45	2 586 618,58	Jersey
GreenOak UK Secured Lending LP	11 374 524,08	11 374 524,08	Jersey
Gresham 4A	1 266 864,28	1 266 864,28	Iso-Britannia
ICECAPITAL Residential Property Fund I Ky	10 500 000,00	11 922 304,67	Suomi
ICG Europe Fund V	24 096 191,98	24 266 640,13	Jersey
ICG Europe Fund VI	23 775 152,97	29 487 625,06	Jersey
ICG Senior Debt Partners Fund	10 197 400,36	10 197 400,36	Luxemburg
ICG Senior Debt Partners Fund 2	24 028 189,96	24 675 647,75	Luxemburg
ICG-Longbow UK Real Estate Debt Investments III S.á.r.l.	16 544 667,38	16 544 667,38	Luxemburg
IK Small Cap Fund I No. 2 SCSp	11 502 507,83	13 813 845,11	Luxemburg
Indigo Capital V L.P.	907 691,63	907 691,63	Iso-Britannia
Industri Kapital 2007 Limited Partnership III	689 284,83	689 284,83	Jersey
Juuri Rahasto I Ky	5 035 166,10	5 035 166,10	Suomi
Korona Fund III Ky	845 388,00	845 388,00	Suomi
KSK Parking I Ky	7 200 000,00	7 200 000,00	Suomi
KSK Parking I Ky	7 200 000,00	7 200 000,00	Suomi
KSK Redi Ky	10 800 000,00	10 800 000,00	Suomi
KSK Redi Ky	10 800 000,00	10 800 000,00	Suomi
Lindsay Goldberg III L.P.	11 058 090,71	12 753 295,25	Yhdysvallat
Lounais-Suomen Kiinteistösi joitus Ky	864 000,00	864 000,00	Suomi
LähiTapiola Asuntorahasto Prime Ky	28 171 437,25	29 583 391,69	Suomi
LähiTapiola Asuntosijoitus Suomi Ky	56 537 395,78	63 605 877,81	Suomi
M&G Real Estate Debt Fund II, L.P.	15 912 838,70	15 912 838,70	Guernsey
MB Equity Fund IV Ky	13 363 780,60	13 363 780,60	Suomi
MB Equity Fund V Ky	2 311 792,00	2 311 792,00	Suomi
mcp Opportunity Secondary Program III, L.P.	8 006 136,92	9 935 758,97	Iso-Britannia
MezzVest Co-Invest III, L.P.	7 526 893,47	7 604 813,32	Jersey
MezzVest III, L.P.	21 066 100,37	21 066 100,37	Jersey
NB Private Debt Fund II LP	8 371 678,48	8 371 678,48	Yhdysvallat
NB Private Equity Credit Opportunities Fund LP	2 022 195,45	2 022 195,45	Yhdysvallat
NegaWatt Energiategohokuusrahas to 2 Ky	1 263 980,04	1 263 980,04	Suomi
Nest Capital 2015 Fund Ky	6 023 892,76	6 023 892,76	Suomi
Nexit INFOCOM II L.P.	7 474 236,72	8 749 994,24	Guernsey
Nordic Mezzanine Fund III Limited Partnership	4 262 724,14	5 471 571,52	Iso-Britannia
Partners Group U.S. Venture 2004, L.P.	2 799 033,50	2 825 824,68	Yhdysvallat
PBW II Real Estate Fund S.A.	5 317 000,00	5 317 000,00	Luxemburg
Rantum Capital GmbH & Co. Private Debt Fund II KG	3 200 000,00	3 200 000,00	Saksa
Rantum Capital Private Debt Fund I GmbH & Co. KG	19 387 657,68	19 557 897,66	Saksa
Real Estate Debt & Secondaries Ky	2 940 411,26	2 950 708,78	Suomi
Real Estate Debt & Secondaries Ky	2 817 802,33	2 950 890,78	Suomi
Real Estate Fund of Funds II Ky	2 020 903,87	2 020 903,87	Suomi
Russian and Baltics Retail Properties Ky	10 400 000,00	10 400 000,00	Suomi
Sentica Buyout V Ky	787 545,00	787 545,00	Suomi
Siguler Guff Small Business Credit Opportunities Fund LP	5 229 650,32	5 229 650,32	Yhdysvallat
Tapiola KR I Ky	21 110 898,71	21 110 898,71	Suomi
Tapiola KR III Ky	100 540 243,99	103 429 372,98	Suomi
The Triton Fund III L.P.	9 840 677,00	12 403 780,18	Jersey
Tikehau Direct Lending III	21 884 457,26	23 206 669,30	Luxemburg
Top Tier Venture Capital III, L.P.	2 569 224,41	2 569 224,41	Yhdysvallat
Top Tier Venture Capital IV, L.P.	4 560 807,29	7 453 964,78	Yhdysvallat
TPG Partners VI, LP	18 736 300,55	19 965 449,84	Yhdysvallat

Arvopaperi	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo	Kotivaltio
TPG Partners VII, L.P.	10 445 200,76	11 987 818,73	Yhdysvallat
TuuliTapiola Ky	10 200 789,00	10 200 789,00	Suomi
WasaGroup Fund I Ky	1 379 761,91	1 565 262,03	Suomi
WasaGroup Fund II Ky	1 365 124,52	1 385 766,89	Suomi
WasaGroup Fund III Ky	4 000 000,00	4 045 219,41	Suomi
Verdane ETF III SPV K/S	619 835,00	619 835,00	Tanska
VSS Structured Capital Parallel III, L.P.	12 747 082,46	12 747 082,46	Yhdysvallat
Muut	5 156 043,06	17 087 156,34	
Yhteensä	922 533 090,71	989 348 366,09	
Muut sijoitukset, osakkeet ja osuudet yhteensä	3 915 389 364,31	4 407 423 324,82	

K7.4 Sijoitussidonnaisen vakuutuksen katteena olevat sijoitukset

Arvopaperi	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo	Kotivaltio
Osakkeet			
Amer- Sports Oyj	533 725,35	533 725,35	Suomi
Aspo Oyj	766 500,00	766 500,00	Suomi
Evli Pankki B	545 184,00	545 184,00	Suomi
Fortum Oyj	1 225 884,00	1 225 884,00	Suomi
Global Gaming 555 AB	673 235,95	673 235,95	Ruotsi
Kemira Oyj	531 806,00	531 806,00	Suomi
Kone Oyj B	545 465,18	545 465,18	Suomi
Konecranes	543 606,84	543 606,84	Suomi
Neste Oil Oyj	598 266,90	598 266,90	Suomi
Nokia Oyj	2 394 607,51	2 394 607,51	Suomi
Nokian Renkaat Oyj	765 185,40	765 185,40	Suomi
Nordea Bank Ab	3 283 508,35	3 283 508,35	Ruotsi
Novo-Nordisk A/S B	702 586,01	702 586,01	Tanska
Outokumpu Oyj	1 204 235,64	1 204 235,64	Suomi
Outotec Oyj	547 765,00	547 765,00	Suomi
Ponsse Oyj	513 671,36	513 671,36	Suomi
Sampo Oyj A	1 394 610,00	1 394 610,00	Suomi
Statoil Asa	551 929,15	551 929,15	Norja
Stora Enso R	679 349,36	679 349,36	Suomi
TeliaSonera Ab	1 255 237,91	1 255 237,91	Ruotsi
UPM-Kymmene Oyj	1 187 766,22	1 187 766,22	Suomi
MUUT	19 121 995,64	19 121 995,64	
Yhteensä	39 566 121,77	39 566 121,77	

Arvopaperi	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo	Kotivaltio
Sijoitusrahastot			
Amundi ETF MSCI Em Asia UCITS	564 120,71	564 120,71	Ranska
BGF European Value I2 EUR	6 088 940,00	6 088 940,00	Luxemburg
C Worldwide Asia Class 1A USD	907 324,67	907 324,67	Luxemburg
DB X-Trackers DJS 600 ETF	1 113 187,26	1 113 187,26	Saksa
EAI Residential asuntorahasto 2015	1 270 753,35	1 270 753,35	Suomi
eQ CO2 1 K	1 040 694,00	1 040 694,00	Suomi
eQ Euro Investment Grade 1 T	560 926,73	560 926,73	Suomi
EQ Eurooppa Indeksi-1 K	817 617,11	817 617,11	Suomi
EQ Eurooppa Kiinteistö-1 K	1 059 185,97	1 059 185,97	Suomi
EQ Eurooppa Osinko 1 K	1 050 229,38	1 050 229,38	Suomi
eQ High Yield Bond 1 T	607 867,30	607 867,30	Suomi
eQ High Yield Bond 1 K	697 567,62	697 567,62	Suomi
eQ Hoivakiinteistöt	20 258 498,72	20 258 498,72	Suomi
Eq Kasvava Aasia 1 K	1 197 742,66	1 197 742,66	Suomi
eQ Kehittyvät Markkinat Osinko 1 T	707 155,90	707 155,90	Suomi
eQ Kehittyvät Markkinat Osinko 1K	2 203 438,28	2 203 438,28	Suomi
eQ Kehittyvät Markkinat Pienyhtiö 1 K	1 058 608,88	1 058 608,88	Suomi
eQ Kehittyvät Markkinat Yrityslaina 1 K	535 899,59	535 899,59	Suomi
eQ Liikekiinteistöt-1T	26 185 714,22	26 185 714,22	Suomi
eQ Mandaatti-2K	1 366 877,07	1 366 877,07	Suomi
eQ PE VIII North Ky	715 277,21	715 277,21	Suomi
EQ Pohjoismaat Pienyhtiö 2 K	725 580,45	725 580,45	Suomi
eQ USA Indeksi 1 K	2 126 544,96	2 126 544,96	Suomi
eQ Vaihtuva Korko 1 K	3 707 763,19	3 707 763,19	Suomi
Evli Emerging Frontier B	5 806 189,47	5 806 189,47	Suomi
Evli Eurooppa B	19 484 086,37	19 484 086,37	Suomi
Evli GEM B	6 411 025,68	6 411 025,68	Suomi
Evli High Yield Yrityslaina B	31 502 441,75	31 502 441,75	Suomi
Evli Investment Grade Yrityslaina B	2 040 572,51	2 040 572,51	Suomi
Evli Kehittyvät Markkinat Yrityslaina B	17 337 173,90	17 337 173,90	Suomi
Evli Likvidi B	10 980 099,10	10 980 099,10	Suomi
Evli Lyhyt Yrityslaina B	41 796 574,77	41 796 574,77	Suomi
Evli Maailma B	898 505,01	898 505,01	Suomi
Evli Osakefaktori Eurooppa B	14 661 702,04	14 661 702,04	Suomi
Evli Osakefaktori USA B	8 908 814,78	8 908 814,78	Suomi
Evli Pohjoismaat B	7 477 205,81	7 477 205,81	Suomi
Evli Pohjoismaat Yrityslaina B	12 535 435,17	12 535 435,17	Suomi
Evli Ruotsi Pienyhtiöt B	4 120 133,10	4 120 133,10	Suomi
Evli Suomi Pienyhtiöt B	9 761 934,43	9 761 934,43	Suomi
Evli Varainhoito 40 B	627 424,60	627 424,60	Suomi
Evli Varainhoito 75 B	2 072 937,44	2 072 937,44	Suomi
Evli Yrityslaina B	664 313,97	664 313,97	Suomi
Indeksivarainhoito 25	5 450 500,00	5 450 500,00	Suomi
Indeksivarainhoito 50	6 451 716,70	6 451 716,70	Suomi
iShares Core MSCI Emerging Markets IMI UCITS ETF	7 925 774,29	7 925 774,29	Saksa
iShares Core S&P 500 UCITS ETF	7 750 986,20	7 750 986,20	Saksa
iShares Emerg. Mark. Eq. Ind. A2 Acc USD	555 112,80	555 112,80	Luxemburg
JPM China A Acc - USD	576 309,62	576 309,62	Luxemburg
Kiinteistö-sijoitusalkku	49 410 747,38	49 410 747,38	Suomi
Korkovarainhoitosalkku	4 071 015,65	4 071 015,65	Suomi
Lyxor ETF EURSTX600 Telecom	553 153,99	553 153,99	Ranska
Lyxor Stoxx Europe 600 Retail ETF	555 489,84	555 489,84	Ranska

Arvopaperi	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo	Kotivaltio
LähiTapiola 2020 A	87 022 992,18	87 022 992,18	Suomi
LähiTapiola 2025 A	160 475 308,60	160 475 308,60	Suomi
LähiTapiola 2035 A	72 171 116,68	72 171 116,68	Suomi
LähiTapiola 2045 A	17 790 234,81	17 790 234,81	Suomi
LähiTapiola Aasia-Tyynimeri A	12 450 081,40	12 450 081,40	Suomi
LähiTapiola Asuntosijoitus	14 247 873,66	14 247 873,66	Suomi
LähiTapiola Asuntosijoitus Prime	30 279 846,73	30 279 846,73	Suomi
LähiTapiola Asuntosijoitus Suomi	6 358 948,83	6 358 948,83	Suomi
LähiTapiola Asuntosijoitus Suomi I	333 686,64	333 686,64	Suomi
LähiTapiola Eurooppa Keskisuuret A	28 427 949,33	28 427 949,33	Suomi
LähiTapiola High Yield A	7 783 826,74	7 783 826,74	Suomi
LähiTapiola Hyvinvointi A	27 772 847,18	27 772 847,18	Suomi
LähiTapiola Infra A	5 435 111,23	5 435 111,23	Suomi
LähiTapiola Japani A	2 445 758,76	2 445 758,76	Suomi
LähiTapiola Kasvu A	12 696 555,31	12 696 555,31	Suomi
LähiTapiola Kehittyvät Korkomarkkinat A	3 576 081,21	3 576 081,21	Suomi
LähiTapiola Kehittyvät Markkinat A	37 134 971,80	37 134 971,80	Suomi
LähiTapiola Korko 100 A	684 760,40	684 760,40	Suomi
LähiTapiola Korkomaailma A	32 070 248,37	32 070 248,37	Suomi
LähiTapiola Kuluttaja A	24 583 104,63	24 583 104,63	Suomi
LähiTapiola Lyhytkorko A	9 283 580,20	9 283 580,20	Suomi
LähiTapiola Maailma 20 A	24 167 709,26	24 167 709,26	Suomi
LähiTapiola Maailma 50 A	65 775 112,35	65 775 112,35	Suomi
LähiTapiola Maailma 80 A	74 576 799,67	74 576 799,67	Suomi
LähiTapiola Metsäsijoitus	3 438 298,07	3 438 298,07	Suomi
LähiTapiola Osake 100 A	527 961,30	527 961,30	Suomi
LähiTapiola Osinko A	967 996,62	967 996,62	Suomi
LähiTapiola Osinko Suomi A	15 101 022,21	15 101 022,21	Suomi
LähiTapiola Pitkäkorko A	8 015 919,23	8 015 919,23	Suomi
LähiTapiola Pohjoinen Yrityskorko A	3 598 064,31	3 598 064,31	Suomi
LähiTapiola Skandinavia A	1 452 100,71	1 452 100,71	Suomi
LähiTapiola Suoja A	1 366 828,87	1 366 828,87	Suomi
LähiTapiola Tapiolan Keskus	2 216 656,40	2 216 656,40	Suomi
LähiTapiola Toimitila	707 073,95	707 073,95	Suomi
LähiTapiola USA Keskisuuret A	9 226 532,25	9 226 532,25	Suomi
LähiTapiola Viisas	20 866 093,25	20 866 093,25	Suomi
LähiTapiola Yrityskorko A	5 408 188,57	5 408 188,57	Suomi
Momentum-varainhoito	67 727 110,76	67 727 110,76	Suomi
Osake-sijoitussalkku	1 004 736,19	1 004 736,19	Suomi
Osakevarainhoitosalkku	824 586,61	824 586,61	Suomi
Private Banking Korkostrategia	1 021 130,00	1 021 130,00	Suomi
Private Banking Strategia 10	4 054 616,94	4 054 616,94	Suomi
Private Banking Strategia 30	9 152 038,21	9 152 038,21	Suomi
Private Banking Strategia 50	4 075 985,53	4 075 985,53	Suomi
Private Banking Strategia 70	1 347 416,64	1 347 416,64	Suomi
PYN Elite A - EUR	1 056 418,22	1 056 418,22	Suomi
PYN ELITE ERIK.SIJ.RAHASTO	719 327,51	719 327,51	Suomi
Seligson Aasia A	3 624 249,34	3 624 249,34	Suomi
Seligson Euro-obligaatio	947 411,51	947 411,51	Suomi
Seligson Eurooppa -indeksirahasto A	7 041 452,10	7 041 452,10	Suomi
Seligson Glb Top 25 Brands -A	15 773 878,70	15 773 878,70	Suomi
Seligson Global Top 25 Pharmaceuticals A	12 141 606,49	12 141 606,49	Suomi
Seligson Phoebus - A	2 016 480,47	2 016 480,47	Suomi
Seligson Phoenix A	1 172 294,32	1 172 294,32	Suomi
Seligson Pohjois-Amerikka -indeksirahasto A	1 995 603,71	1 995 603,71	Suomi
Seligson Rahamarkkina AAA	1 993 350,14	1 993 350,14	Suomi
Seligson Russian Pros Euro A	8 776 934,41	8 776 934,41	Suomi

Arvopaperi	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo	Kotivaltio
Seligson Suomi-indeksirahasto	10 712 154,40	10 712 154,40	Suomi
Slättö Bostäder Invest AB	878 725,70	878 725,70	Suomi
Slättö IV AB	3 352 363,92	3 352 363,92	Suomi
SPDR Gold Shares	727 692,57	727 692,57	Yhdysvallat
SPDR S&P Bank ETF	706 093,49	706 093,49	Yhdysvallat
S-Sijoituskori Kohtuullinen	4 447 704,94	4 447 704,94	Suomi
S-Sijoituskori Varovainen	6 482 667,97	6 482 667,97	Suomi
Suojavarainhoito 10	8 345 882,36	8 345 882,36	Suomi
Suojavarainhoito 15	3 122 359,36	3 122 359,36	Suomi
Suojavarainhoito 20	1 115 669,25	1 115 669,25	Suomi
Suojavarainhoito 25	1 202 156,64	1 202 156,64	Suomi
Suojavarainhoito 5	1 542 480,98	1 542 480,98	Suomi
TOP-indeksivarainhoito 25	2 460 982,09	2 460 982,09	Suomi
TOP-indeksivarainhoito 50	1 301 784,00	1 301 784,00	Suomi
Varainhoito 100	30 399 944,45	30 399 944,45	Suomi
Varainhoito 25	2 825 788,53	2 825 788,53	Suomi
Varainhoito 50	10 028 777,87	10 028 777,87	Suomi
Varainhoito 75	6 125 260,41	6 125 260,41	Suomi
Varainhoito Maltillinen	19 767 357,24	19 767 357,24	Suomi
Varainhoito Nordic Plus	38 969 903,01	38 969 903,01	Suomi
Varainhoito Suomi Plus	51 810 389,17	51 810 389,17	Suomi
Varainhoito Tasapainoinen	15 865 987,69	15 865 987,69	Suomi
Varainhoito Tuottohakuinen	7 669 172,91	7 669 172,91	Suomi
Varainhoito Varovainen	16 532 364,16	16 532 364,16	Suomi
Varainhoitosalkku 10	56 844 016,02	56 844 016,02	Suomi
Varainhoitosalkku 30	159 801 509,29	159 801 509,29	Suomi
Varainhoitosalkku 50	81 191 299,19	81 191 299,19	Suomi
Varainhoitosalkku 70	19 443 143,50	19 443 143,50	Suomi
Varainhoitosalkku 90	1 347 306,28	1 347 306,28	Suomi
Vauras 100	1 470 058,76	1 470 058,76	Suomi
Vauras 25	68 932 469,63	68 932 469,63	Suomi
Vauras 50	35 343 371,39	35 343 371,39	Suomi
Vauras 75	5 608 258,44	5 608 258,44	Suomi
Yksilöllinen varainhoito 30	43 251 987,51	43 251 987,51	Suomi
Yksilöllinen varainhoito 50	2 148 440,00	2 148 440,00	Suomi
Ålandsbanken Asuntorahasto C	3 360 677,33	3 360 677,33	Suomi
Ålandsbanken Cash Manager B	833 577,93	833 577,93	Suomi
ÅLANDSBANKEN EURO BOND-B	1 803 992,87	1 803 992,87	Suomi
Ålandsbanken Europe Value B	544 113,65	544 113,65	Suomi
MUUT	16 535 094,94	16 535 094,94	
Yhteensä	2 078 711 740,95	2 078 711 740,95	
Rahoitusmarkkinavälineet			
Eurooppa Pankit Autocall 1/2017	524 000,00	524 000,00	Suomi
Evli Eurooppa Bonus IV Sertifikaatti	580 300,00	580 300,00	Suomi
MUUT	11 960 515,79	11 960 515,79	
Yhteensä	13 064 815,79	13 064 815,79	
Yhteensä	2 131 342 678,51	2 131 342 678,51	

K8. Muut sijoitukset

Muut lainasaamiset, erittely vakuuden mukaan

	2017	2016
Pankkitakaus	41 331,22	54 358,50
Vakuutuskirja	287 534,04	353 149,72
Muu vakuus	169 579 353,04	216 408 880,00
Jäljellä oleva hankintameno	169 908 218,30	216 816 388,22
Ei-vakuudelliset jäljellä oleva hankintameno yhteensä	123 695 588,94	128 889 956,75
Muut lainasaamiset yhteensä	293 603 807,24	345 706 344,97

K9. Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden muutokset

	Aineettomat oikeudet ja pitkävaikutteiset	Konserni- liikearvo	Ennakkomaksu t, aineettomat	Kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet
Hankintameno 1.1.	138 242 650,03	211 470,77	2 576 827,66	63 486 016,80	3 509 801,17
Lisäykset	5 507 007,78	289 480,79	27 758 874,49	3 760 166,28	-375 082,64
Vähennykset	-828 318,37	0,00	0,00	-1 441 322,75	0,00
Siirrot erien välillä	8 748 192,37	0,00	-8 746 289,79	9 632,26	0,00
Hankintameno 31.12.	151 669 531,81	500 951,56	21 589 412,36	65 814 492,59	3 134 718,53
Kertyneet poistot 1.1.	-92 455 325,05	-101 862,96	0,00	-53 248 653,53	-448 955,05
Tilikauden poistot	-16 331 388,84	-317 779,29	0,00	-3 270 244,23	-144 007,43
Kertyneet poistot 31.12.	-108 786 713,89	-419 642,25	0,00	-56 518 897,76	-592 962,48
Kirjanpitoarvo 31.12.	42 882 817,92	81 309,31	21 589 412,36	9 295 594,83	2 541 756,05

K10. Sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevat sijoitukset

	2017		2016	
	Alkuperäinen hankintameno	Käypä arvo (=kirjanpitoarvo)	Alkuperäinen hankintameno	Käypä arvo (=kirjanpitoarvo)
Osakkeet ja osuudet	1 608 417 048,22	2 118 277 860,97	1 380 984 689,03	1 802 143 483,45
Rahoitusmarkkinavälineet	12 910 794,36	13 064 815,53	12 695 454,18	12 849 424,89
Saamiset vakuutusmaksunvälittäjiltä	121 080,94	121 080,94	134 007,89	134 007,89
Rahat ja pankkisaamiset	4 189 488,72	4 189 488,72	6 465 227,65	6 465 227,65
Kertyneet korot	120 717,72	120 717,72	150 852,40	150 852,40
Yhteensä	1 625 759 129,96	2 135 773 963,88	1 400 430 231,15	1 821 742 996,28
Etukäteen hankitut sijoitukset	20 205 779,80	17 423 561,95	22 429 738,17	21 371 671,56
Sijoitussidonnaisten vakuutusten vastuuvulkaa vastaavat sijoitukset	1 605 553 350,16	2 118 350 401,93	1 378 000 492,98	1 800 371 324,72

Rahat ja pankki- yms saamiset sisältävät tilinpäätöshetkellä voimassa olevien maksettujen vakuutusten nettomaksuja, joita ei vielä ole sijoitettu.

4 310 569,66

6 599 235,54

K11. Oma pääoma ja arvonorotusrahaston erittely

K11.1 Oman pääoman muutokset

	1.1.2017	Lisäykset	Vähennykset	31.12.2017
Pohjarahasto	8 641 380,35	0,00	0,00	8 641 380,35
Arvonorotusrahasto	8 918 502,41	0,00	0,00	8 918 502,41
Varmuusrahasto	1 036 247 920,78	167 500 000,00	0,00	1 203 747 920,78
Käyttörahaslo	948 704,00	800 985,70	-209 000,00	1 540 689,70
Verotusperusteisista varauksista ja poistoerosta omaan pääomaan siirretty osuus	3 015 597,93	0,00	127 577,30	3 143 175,23
Konsernin edellisten tilikausien voitto/tappio	-5 594 037,13	163 540 042,48	-169 371 458,02	-11 425 452,67
Konsernin tilikauden voitto/tappio	288 986 518,13	264 951 001,58	-288 986 518,13	264 951 001,58
Tilikauden voittoon sisältyvä osuus poistoeron ja verotusperusteisten varausten muutoksesta	-531 548,73	-127 577,31	531 548,73	-127 577,31
Tilikauden voittoon sisältyvä osuus keskinäisten vakuutusyhtiöiden tilikauden tuloksesta	-124 914 926,92	-140 377 039,34	124 914 926,92	-140 377 039,34
	163 540 042,48	124 446 384,93	-163 540 042,48	124 446 384,93
Keskinäisten vakuutusyhtiöiden oma pääoma	618 665 510,72	391 130 277,07	-250 414 232,35	759 381 555,44
Oman pääoman muutokset yhteensä	1 834 383 621,54	847 417 690,18	-583 407 155,55	2 098 394 156,17

K11.2 Arvonorotusrahaston erittely

	2017
Sijoitusomaisuuden arvonorotukset	0,00
Arvonorotusrahasto 1.1.	8 918 502,41
Arvonorotusrahasto 31.12.	8 918 502,41
Josta käyttöomaisuuteen liittyvää	8 918 502,41

K12. Tilinpäätössiirtojen kertymä

	2017	2016
Poistoero		
Poistoero 1.1.	3 306 753,10	3 306 753,10
Lisäykset	238 938,41	0,00
Poistoero 31.12.	3 545 691,51	3 306 753,10
Verotusperusteiset varaukset		
Asuintalovaraus 1.1.	1 211 956,00	1 211 956,00
Asuintalovaraus 31.12.	1 211 956,00	1 211 956,00
Muut varaukset 1.1.	39 910,27	39 910,27
Lisäykset	827,00	0,00
Muut varaukset 31.12.	40 737,27	39 910,27
Verotusperusteiset varaukset yhteensä	1 252 693,27	1 251 866,27
Tilinpäätössiirtojen kertymä yhteensä	4 798 384,78	4 558 619,37
Jaettu		
Omaan pääomaan	3 143 175,23	3 015 597,93
Vähemmistöosuuteen	695 532,59	631 297,57
Laskennalliseen verovelkaan	959 676,96	911 723,87
Verokanta	20,00 %	20,00 %

K13. Korvausvastuu

	2017	2016
Korvausvastuusta vähennetyt riidattomat regressisaamiset		
Työtapaturma- ja ammattitautivakuutus	36 091 537,00	35 414 556,00

K14. Muut pakolliset varaukset

	2017	2016
Keskeneräisten vahinkojen viivästyskorkovaraus	0,00	2 947 000,16
Työttömyysturvan omavastuuvaraus	4 002 408,52	1 369 895,88
	4 002 408,52	4 316 896,04

K15. Laskennalliset verosaamiset ja laskennalliset verovelat

K15.1 Laskennalliset verosaamiset

	2017	2016
Konsernioikaisujen laskennallinen verosaaminen	2 113 017,84	2 118 129,71
	2 113 017,84	2 118 129,71

K15.2 Laskennalliset verovelat

	2017	2016
Konsernin poistoerosta ja varausten jaosta aiheutunut laskennallinen verovelka	967 914,38	911 723,85

Taseeseen sisältyvät laskennalliset verovelat

Verotettavan tulon ja kirjanpidon tuloksen jaksotuserojen ja muiden väliaikaisten erojen perusteella laskettu verovelka

1 190 760,25 4 891 375,11

Arvostuseroista laskettu verovelka, jonka toteutumista pidetään todennäköisenä seuraavan vuoden aikana

29 890 000,00 27 292 118,89
31 080 760,25 32 183 494,00

K16. Saamiset ja velat

K16.1 Saamisten erittely

	2017	2016
Saamiset saman konsernin yrityksiltä		
Muut saamiset	790,92	278 268,41
	790,92	278 268,41

K16.2 Velkojen erittely

	2017	2016
Velat saman konsernin yrityksille		
Ostovelat	0,00	192,41
Muut velat	3 265,50	0,00
	<u>3 265,50</u>	<u>192,41</u>
Velat omistusyhteisyrityksille		
Ostovelat	94 997,82	16 329,87
Muut velat	0,00	42 844,50
	<u>94 997,82</u>	<u>59 174,37</u>

K17. Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot

Taseeseen sisällyttämättömät vastuusitoumukset ja vastuut

Taseeseen sisällyttämättömät vastuusitoumukset ja vastuut

Johdannaissopimukset	2017	2016
Valuuttajohdannaiset		
Termiini- ja futuurisopimukset, avoimet		
Kohde-etuus	-105 653 866,75	-174 649 838,62
Käypä arvo	-667 804,35	-1 067 395,38
Leasingvastuut		
Alkaneella tilikaudella maksettava määrä	1 760 152,39	1 462 380,88
Seuraavina vuosina maksettava määrä	<u>1 447 353,17</u>	<u>951 577,91</u>
	<u>3 207 505,56</u>	<u>2 413 958,79</u>
Vuokravastuut		
Alkaneella tilikaudella maksettava määrä	10 028 409,97	9 645 725,23
Seuraavina vuosina maksettava määrä	<u>25 082 301,76</u>	<u>20 655 142,24</u>
	<u>35 110 711,73</u>	<u>30 300 867,47</u>
Arvonlisäverovastuut		
Arvonlisäverotuksen ryhmäkisteröintiin liittyen		
Konserniyritykset	20 419,27	19 804,82
Yhteistoimintayritykset	<u>2 369 617,10</u>	<u>2 885 767,00</u>
	<u>2 390 036,37</u>	<u>2 905 571,82</u>
Kiinteistöinvestointien arvonlisäverolain 120§:n mukainen tarkistusvastuu		
- 10 v. tarkistuskausi		
Konserni	1 789 005,34	2 013 147,11
Muut ryhmän yritykset	<u>42 929 469,75</u>	<u>53 883 877,22</u>
	<u>44 718 475,09</u>	<u>55 897 024,33</u>
Muut vastuusitoumukset		
Sijoitussitoumukset	89 536 469,97	14 533 934,64
Merkintäsitoumukset	281 336 253,60	654 311 002,78
Myönnetty limiitti	<u>59 101 961,02</u>	<u>161 757 277,39</u>
	<u>429 974 684,59</u>	<u>830 602 214,81</u>

LähiTapiola-ryhmän vakuutusyhtiöiden välillä on solmittu yhteisvastuusopimus, joka määrittelee periaatteet LähiTapiola Keskinäisen Vakuutusyhtiön johtaman ryhmittymän yhtiöiden vakavaraisuuden varmistamiseksi.

Lisäinformaatiota yhteisvastuusopimuksesta on Riskienhallinnan liitetiedossa kohdassa Vakavaraisuuden hallinnan yleiset periaatteet.

K18. Lähipiirilainat ja -liiketoimet (VYL 8 luku 11 § ja KPA 2 luku 7 b §)

LähiTapiola Keskinäinen Vakuutusyhtiön lähipiirin muodostaa sen kirjanpitolain mukaiseen konserniin kuuluvat yritykset sekä yhtiöt, joissa Vahinkoyhtiöllä huomattava vaikutusvalta. Yhtiöiden lisäksi lähipiiriin luetaan kirjanpitolain mukaiseen LähiTapiola Vakuutusyhtiö - konserniin kuuluvien yritysten hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenet, toimitusjohtajat ja heidän sijaisensa sekä johtoryhmien jäsenet ja lisäksi hallintojärjestelmätoiminnoista ja ryhmän ohjauksen keskeisistä toiminnoista vastaavat henkilöt sekä näiden läheiset perheenjäsenet ja yhtiöt, joissa edellä mainitut henkilöt käyttävät merkittävää äänivaltaa.

Lähipiirirekisteriin kuuluville myönnetty lainat

Tytäryhtiöt	192 765 850,44
Osakkuusyritykset ja yhteisyritykset	17 241 178,69
Yhteisön tai sen emoyhtiön johtoon kuuluvat avainhenkilöt	0,00
Muut lähipiiriin kuuluvat osapuolet	0,00
	210 007 029,13

Lähipiirille myönnettyissä lainoissa noudatetaan normaaleja luottoehtoja. Laina-aika on pääsääntöisesti 10-40 vuotta ja korko kiinteä.

Yhtiöllä ei ole lähipiiriliiketoimia, jotka olisi tehty muita kuin tavanomaisia kaupallisia ehtoja noudattaen.

LähiTapiola Keskinäinen Vakuutusyhtiön vakuudet ja vastuusitoumukset LähiTapiola-ryhmän yhtiöiden hyväksi on esitetty liitteellä K17. Muiden lähipiiriin kuuluvien hyväksi ei ole annettu vakuuksia eikä vastuusitoumuksia.

Johdon palkat ja palkkiot, eläkesitoumukset, rahalainat ja niiden ehdot sekä vakuudet ja vastuusitoumukset on ilmoitettu liitteellä K3.

Asiakkaiden liikennevakuutukset suurasiakkaita lukuun ottamatta siirrettiin 30.6.2017 LähiTapiola Vahinkoyhtiön kannasta alueyhtiöihin. Liiketoimintasiirron vaikutus on eliminoitu LähiTapiola-ryhmän konsernitilinpäätöksessä.

Muut liitetiedot

Tulosanalyysi

	2017	2016	Muutos	€1 000 Muutos %
Vahinkovakuutustoiminta				
Vakuutusmaksutuotot	1 134 747	1 137 639	-2 892	-0,3 %
Korvauskulut	-767 265	-806 431	39 167	-4,9 %
Liikekulut	-266 258	-264 401	-1 856	0,7 %
Vakuutustekninen kate ennen tasoitusmäärän muutosta	101 225	66 807	34 418	51,5 %
Henkivakuutustoiminta				
Vakuutusmaksutulo	513 180	419 616	93 564	22,3 %
Sijoitustoiminnan tuotot ja kulut sekä arvonkorotukset ja niiden oikaisut	258 519	232 030	26 489	11,4 %
Maksetut korvaukset	-326 359	-333 203	6 844	-2,1 %
Vastuuvelan muutos ennen lisäetujen (asiakasetujen) ja tasoitusmäärän muutosta	-340 066	-207 257	-132 809	64,1 %
Liikekulut	-58 096	-48 151	-9 945	20,7 %
Vakuutustekninen tulos ennen lisäetujen (asiakasetujen) ja tasoitusmäärän muutosta	47 178	63 035		
Vahinkovakuutuksen sijoitustoiminnan tuotot ja kulut sekä arvonkorotukset ja niiden oikaisut	185 703	181 378	4 325	2,4 %
Muut tuotot ja kulut	15 478	12 504	2 974	23,8 %
Osuus osakkuusyhtiön voitosta tai tappiosta	-6 602	3 706	-10 308	-278,1 %
Liikevoitto	342 982	327 430	-112 430	-34,3 %
Tasoitusmäärän muutos, vahinkovakuutus	-17 641	28 792	-46 433	-161,3 %
Tasoitusmäärän muutos, henkivakuutus	10 274	10 274	0	0,0 %
Henkivakuutuksen lisäedut (asiakasedut)	2 265	-429	2 693	-628,5 %
Voitto ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja	337 880	366 068	-158 863	-43,4 %
Tuloverot ja muut välittömät verot	-68 927	-73 361	4 433	-6,0 %
Vähemmistöosuus	-4 002	-3 720	-281	7,6 %
Tilikauden tulos	264 951	288 987	-154 711	-53,5 %
Liikevoitto	342 982	327 430	-112 430	-34,3 %
Arvostuserojen muutos	62 982	36 404	26 578	73,0 %
Kokonaistulos	405 964	363 834	-85 852	-23,6 %

LähiTapiola Vahinkoyhtiön tuloslaskelman ja taseen liitetiedot

Tuloslaskelman liitteet

1. Vakuutusmaksutulo

	2017	2016
Ensivakuutus		
Kotimaasta	321 339 550,80	431 151 679,25
Ensivakuutus yhteensä	321 339 550,80	431 151 679,25
Jälleenvakuutus	89 333 653,73	78 296 961,37
Vakuutusmaksutulo ennen jälleenvakuuttajien osuutta	410 673 204,53	509 448 640,62

1.1 Vakuutusmaksutulosta vähennetyt erät

	2017	2016
Luottotappiot vakuutusmaksusaamisista	4 252 481,40	5 867 879,62
Jakojärjestelmämaksut	45 110 880,42	54 303 726,94
Vakuutusmaksuvero	38 502 515,78	69 409 175,75
Palosuojelumaksu	228 148,67	277 523,12
Liikenneturvallisuusmaksu	1 191 733,57	2 490 864,32
Työsuojelumaksu	2 382 671,16	2 439 071,62
Yhteensä	91 668 431,00	134 788 241,37

2. Vakuutusluokkaryhmittäinen tulos

		Vakuutus- maksutulo ennen jälleen- vakuuttajien osuutta	Vakuutus- maksutuotot ennen jälleen- vakuuttajien osuutta	Korvauskulut ennen jälleen- vakuuttajien osuutta	Liikekulut ennen jälleen- vakuuttajien palkkioita ja voitto-osuuksia	Jälleen- vakuuttajien osuus	Vakuutus- tekninen kate ennen sijoitus- toiminnan nettotuottoa
Työtapaturma- ja ammattitautivakuutus	2017	143 578 674,85	143 945 836,24	-110 698 928,97	-29 730 657,84	-301 857,50	3 214 391,93
	2016	145 928 904,96	145 463 974,57	-114 937 868,04	-30 966 158,30	-319 652,13	-759 703,90
	2015	145 488 941,09	144 651 877,09	-117 008 297,19	-27 565 236,35	-400 964,58	-322 621,03
Muu tapaturma ja sairaus	2017	12 115 615,87	12 106 307,34	-8 979 937,95	-594 355,74	-116 311,39	2 415 702,26
	2016	8 007 750,25	7 903 159,78	-6 197 368,60	-625 988,34	-110 950,09	968 852,75
	2015	13 400 349,35	12 000 495,35	-10 502 800,71	-4 107 042,21	-11 532,38	-2 620 879,95
Moottoriajoneuvon vastuu	2017	117 981 622,52	108 514 211,87	-84 609 845,54	-24 685 214,02	181 923,79	-598 923,90
	2016	225 090 542,75	228 270 313,35	-157 549 668,82	-51 497 084,65	-1 641 209,93	17 582 349,95
	2015	232 402 687,21	229 095 405,21	-172 858 859,11	-50 444 237,50	119 141,81	5 911 450,41
Maa-ajoneuvot	2017	5 739 859,93	5 833 936,26	-4 921 614,04	-2 157 391,24	255 656,12	-989 412,90
	2016	6 410 227,15	7 537 657,82	-6 716 448,58	-2 274 119,37	482 107,83	-970 802,30
	2015	20 863 599,52	18 666 158,52	-15 031 992,60	-7 969 069,56	-238 592,52	-4 573 496,16
Alukset, ilma-alukset, raiteilla liikk. kalusto ja kuljetus	2017	2 679 528,81	2 695 939,66	-1 941 723,37	-1 213 449,80	-183 800,52	-643 034,03
	2016	2 401 807,58	2 407 903,73	-1 014 881,51	-1 281 473,68	185 463,60	297 012,14
	2015	3 593 291,94	3 294 135,94	-1 789 856,05	-2 089 402,10	-293 458,94	-878 581,15
Palo- ja muu omaisuusvahinko	2017	14 349 719,18	14 516 522,25	-9 074 819,52	-2 490 206,07	-1 021 674,74	1 929 821,92
	2016	16 427 547,11	16 178 548,04	-17 240 530,42	-2 620 556,76	-658 128,74	-4 340 667,88
	2015	28 079 501,48	25 615 814,48	-21 518 911,10	-14 193 712,38	-4 032 498,73	-14 129 307,73
Vastuu	2017	14 249 339,03	14 265 744,95	-11 682 736,99	-3 824 573,62	-3 783 938,93	-5 025 504,59
	2016	17 226 574,67	17 165 221,75	-15 866 264,56	-3 697 763,14	-2 954 610,97	-5 353 416,92
	2015	17 286 663,78	16 382 018,78	-17 708 914,77	-4 197 425,73	-1 706 807,42	-7 231 129,14
Luotto ja takaus	2017	4 130 103,85	2 107 151,51	-641 997,17	-431 921,50	605 216,01	1 638 448,85
	2016	2 742 288,78	2 014 579,12	-214 498,22	-439 222,10	-427 756,80	933 102,00
	2015	2 287 838,53	2 131 993,53	353 135,43	-380 142,76	-344 876,80	1 760 109,40
Oikeusturva	2017	2 026 494,05	2 022 161,16	-1 127 060,98	-502 267,23	0,00	392 832,95
	2016	1 868 384,95	1 866 672,84	-603 907,87	-530 730,92	0,00	732 034,05
	2015	3 443 743,16	3 013 879,16	-3 037 195,46	-1 276 709,74	0,00	-1 300 026,04
Muut	2017	4 488 592,71	4 592 881,83	-10 069 104,40	-1 349 814,91	-822 616,04	-7 648 653,52
	2016	5 047 651,05	4 944 455,93	-4 473 629,48	-1 428 286,29	-394 533,33	-1 351 993,17
	2015	4 690 580,52	4 395 648,52	-1 977 519,70	-1 569 891,99	-1 089 266,59	-241 029,76
Ensivakuutus yhteensä	2017	321 339 550,80	310 600 693,07	-243 747 768,93	-66 979 851,97	-5 187 403,20	-5 314 331,03
	2016	431 151 679,25	433 752 486,93	-324 815 066,10	-95 361 383,55	-5 839 270,56	7 736 766,72
	2015	471 537 196,58	459 247 426,58	-361 081 211,26	-113 792 870,32	-7 998 856,15	-23 625 511,15
Jälleenvakuutus	2017	89 333 653,73	90 251 987,73	-67 721 999,12	-17 067 012,06	-2 954 430,60	2 508 545,95
	2016	78 296 961,37	76 613 131,37	-56 973 920,75	-17 868 560,32	-669 255,32	1 101 394,98
	2015	76 209 739,08	77 481 670,08	-53 557 420,63	-18 616 963,74	-2 348 247,74	2 959 037,97
Yhteensä	2017	410 673 204,53	400 852 680,80	-311 469 768,05	-84 046 864,03	-8 141 833,80	-2 805 785,08
	2016	509 448 640,62	510 365 618,30	-381 788 986,85	-113 229 943,87	-6 508 525,88	8 838 161,70
	2015	547 746 935,66	536 729 096,66	-414 638 631,89	-132 409 834,06	-10 347 103,89	-20 666 473,18
Tasotusmäärän muutos	2017						13 162 283,10
	2016						24 443 010,00
	2015						-38 004 164,00
Vakuutustekninen kate	2017						10 356 498,02
	2016						33 281 171,70
	2015						-58 670 637,18

3. Liikekuluja sekä henkilöstöä ja toimielinten jäseniä koskevat liitetiedot

3.1 Kokonaisliikekulut toiminnoittain

	2017	2016
Maksetut korvaukset	28 978 207,49	33 544 086,55
Liikekulut	77 829 267,16	105 569 395,40
Sijoitustoiminnan hoitokulut	7 233 410,41	7 104 864,31
Muut kulut	14 564 880,15	13 249 186,29
<i>Yhteensä</i>	<u>128 605 765,21</u>	<u>159 467 532,55</u>

3.2 Tuloslaskelman erä liikekulut

	2017	2016
Vakuutusten hankintamenot		
Ensivakuutuksen palkkiot	5 496 088,70	5 925 623,33
Tulevan jälleenvakuutuksen palkkiot ja voitto-osuudet	17 394 842,94	17 521 444,61
Muut vakuutusten hankintamenot	10 089 404,65	19 530 107,17
	<u>32 980 336,29</u>	<u>42 977 175,11</u>
Vakuutusten hoitokulut	28 380 820,62	44 819 969,92
Hallintokulut	22 685 707,12	25 432 798,84
Menevän jälleenvakuutuksen palkkiot ja voitto-osuudet	-6 217 596,87	-7 660 548,47
<i>Yhteensä</i>	<u>77 829 267,16</u>	<u>105 569 395,40</u>

3.3 Henkilöstöä ja toimielinten jäseniä koskevat liitetiedot

3.3.1 Henkilöstökulut

	2017	2016
Palkat ja palkkiot	27 731 697,42	27 577 288,45
Eläkekulut	4 609 558,57	4 873 825,96
Muut henkilösivukulut	1 096 573,88	1 954 657,83
<i>Yhteensä</i>	<u>33 437 829,87</u>	<u>34 405 772,24</u>

3.3.2 Johdon palkat ja palkkiot, eläkesitoumukset, rahalainat ja niiden ehdot sekä vakuudet ja vastuusitoumukset

Toimitusjohtaja ja varatoimitusjohtaja		
Palkat ja palkkiot	710 316,00	678 053,00
Eläkesitoumukset	Toimitusjohtajan eläkeikä/eroamisikä on 63 vuotta ja sijaisen eläkeikä/eroamisikä määräytyy lain mukaan.	
Annetut rahalainat ja niiden ehdot	Ei annettu rahalainoja	
Annetut vakuudet ja vastuusitoumukset	Ei annettu vakuuksia ja vastuusitoumuksia	
Hallitus ja hallituksen varajäsenet		
Palkat ja palkkiot	1 796 313,00	1 651 729,00
Eläkesitoumukset	Yhtiöön toimitushteessa oleville hallituksen jäsenille ja varajäsenille on eläkeiäksi sovittu 60-63 vuotta.	
Annetut rahalainat ja niiden ehdot	Ei annettu rahalainoja	
Annetut vakuudet ja vastuusitoumukset	Ei annettu vakuuksia ja vastuusitoumuksia	
Hallintoneuvosto		
Palkat ja palkkiot	187 750,00	202 000,00
Eläkesitoumukset	Ei eläkesitoumuksia	
Annetut rahalainat ja niiden ehdot	Ei annettu rahalainoja	
Annetut vakuudet ja vastuusitoumukset	Ei annettu vakuuksia ja vastuusitoumuksia	

3.3.3 Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä tilikauden aikana

Henkilöstö	372	408
------------	-----	-----

3.4 Tilintarkastajan palkkiot eriteltyinä toimeksiantoryhmittäin

	2017	2016
Tilintarkastus	60 771,62	58 699,43
Veroneuvonta	0,00	4 960,00
Muut palvelut	0,00	41 584,73
<i>Yhteensä</i>	<u>60 771,62</u>	<u>105 244,16</u>

4. Sijoitustoiminnan nettotuoton erittely sekä muiden tuottojen ja kulujen erittely

4.1 Sijoitustoiminnan nettotuoton erittely

Sijoitustoiminnan tuotot	2017	2016
Tuotot sijoituksista saman konsernin yrityksiin		
Osinkotuotot	12 465 263,93	7 497 395,57
Korkotuotot	794 386,26	2 720 417,50
<i>Yhteensä</i>	13 259 650,19	10 217 813,07
Tuotot sijoituksista omistusyhteisyrityksiin		
Osinkotuotot	341 720,25	237 944,00
Korkotuotot	67 893,59	49 442,99
<i>Yhteensä</i>	409 613,84	287 386,99
Tuotot kiinteistösijoituksista saman konsernin yrityksiin		
Korkotuotot	4 548 288,07	6 312 627,02
Muut tuotot	7 800,00	5 520,00
<i>Yhteensä</i>	4 556 088,07	6 318 147,02
Tuotot kiinteistösijoituksista omistusyhteisyrityksiin		
Korkotuotot	157 586,00	0,00
<i>Yhteensä</i>	157 586,00	0,00
Tuotot kiinteistösijoituksista muihin yrityksiin		
Korkotuotot	27 090,78	21 059,73
Muut tuotot	27 957 834,28	38 420 073,60
<i>Yhteensä</i>	27 984 925,06	38 441 133,33
Tuotot muista sijoituksista		
Osinkotuotot	41 041 415,40	47 284 113,95
Korkotuotot	25 211 630,51	39 386 767,76
Muut tuotot	3 906 836,03	10 492 685,68
<i>Yhteensä</i>	70 159 881,94	97 163 567,39
	116 527 745,10	152 428 047,80
Arvon alentumisten palautukset	50 298 267,90	36 455 520,87
Myyntivoitot	88 139 724,02	71 349 876,67
Sijoitustoiminnan tuotot yhteensä	254 965 737,02	260 233 445,34

Sijoitustoiminnan kulut

Kulut kiinteistösijoituksista		
Saman konsernin yritykset	-11 510 416,43	-16 132 734,96
Muut yritykset	-10 936 366,18	-13 060 405,88
Yhteensä	-22 446 782,61	-29 193 140,84
Kulut muista sijoituksista	-8 796 401,77	-11 482 015,34
Korkokulut ja muut vieraan pääoman kulut		
Muut yritykset	-198 415,08	-499 617,91
Yhteensä	-198 415,08	-499 617,91
	-31 441 599,46	-41 174 774,09
Arvon alentumiset ja poistot		
Arvon alentumiset	-23 860 297,92	-27 249 175,35
Rakennusten suunnitelmapoistot	-3 645 910,04	-2 184 836,09
Yhteensä	-27 506 207,96	-29 434 011,44
Myyntitappiot	-21 393 196,43	-16 848 205,88
Sijoitustoiminnan kulut yhteensä	-80 341 003,85	-87 456 991,41
Sijoitustoiminnan nettotuotto ennen arvonkorotuksia ja niiden oikaisua	174 624 733,17	172 776 453,93
Sijoitusten arvonkorotuksen oikaisu	-3 344 053,70	-1 883 000,00
	-3 344 053,70	-1 883 000,00
Sijoitustoiminnan nettotuotto tuloslaskelmassa	171 280 679,47	170 893 453,93

4.2 Muiden tuottojen ja kulujen erittely

Muut tuotot

	2017	2016
Palvelumyynnin ja liitännäistoiminnan tuotot	21 120 413,58	16 535 668,67
Muut tuotot	1 882 503,34	2 471 477,30
Yhteensä	23 002 916,92	19 007 145,97

Muut kulut

Palvelumyynnin ja liitännäistoiminnan kulut	-14 564 880,15	-13 249 186,29
Henkilöstörahastosiirto	-377 047,91	-720 074,00
Muut kulut	-2 107 832,96	-1 871 474,68
Yhteensä	-17 049 761,02	-15 840 734,97

Taseen liitteet

5. Sijoitusten käypä arvo ja arvostusero sekä ei-suojaavien johdannaisten arvostusero

5.1. Sijoitusten käypä arvo ja arvostusero

Sijoitukset	Jäljellä oleva hankintameno	2017 Kirjanpitoarvo	Käypä arvo
Kiinteistösijoitukset			
Kiinteistöt	3 046 682,89	3 046 682,89	4 012 375,18
Kiinteistöosakkeet saman konsernin yrityksissä	72 276 238,53	75 434 241,95	128 580 447,26
Muut kiinteistöosakkeet	75 712 406,49	76 024 479,72	98 453 408,51
Lainasaamiset saman konsernin yrityksiltä	67 251 651,63	67 251 651,63	67 251 651,64
Lainasaamiset omistusyhteisyrittäjiltä	7 500 000,00	7 500 000,00	7 500 000,00
	225 786 979,54	229 257 056,19	305 797 882,59
Sijoitukset saman konsernin yrityksissä			
Osakkeet ja osuudet	644 773 097,92	644 773 097,92	651 719 734,86
	644 773 097,92	644 773 097,92	651 719 734,86
Sijoitukset omistusyhteisyrittäjissä			
Osakkeet ja osuudet	87 166 472,27	87 166 472,27	92 951 431,50
Rahoitusmarkkinavälineet	4 000 000,00	4 000 000,00	4 000 000,00
Lainasaamiset	750 000,00	750 000,00	750 000,00
	91 916 472,27	91 916 472,27	97 701 431,50
Muut sijoitukset			
Osakkeet ja osuudet	714 486 235,42	714 486 235,42	782 597 738,60
Rahoitusmarkkinavälineet	588 053 042,10	588 053 042,10	601 619 735,92
Kiinnelainasaamiset	7 000 000,14	7 000 000,14	7 000 000,00
Muut lainasaamiset	34 898 635,38	34 898 635,38	34 898 635,37
Talletukset	7 126 505,13	7 126 505,13	7 126 505,13
	1 351 564 418,17	1 351 564 418,17	1 433 242 615,02
Jälleenvakuutustalletesaamiset	709 256,78	709 256,78	709 256,78
	2 314 750 224,68	2 318 220 301,33	2 489 170 920,75
Rahoitusmarkkinavälineiden jäljellä oleva hankintameno sisältää:			
Korkotuotoiksi (+) tai niiden vähennykseksi (-)			
jaksotettua nimellisarvon ja hankintamenon erotusta			-1 969 107,70
Kirjanpitoarvo sisältää			
Tuloutettuja arvonorotuksia		2 705 419,64	
Muita arvonorotuksia		764 657,01	3 470 076,65
Arvostusero (käyvän arvon ja kirjanpitoarvon erotus)			170 950 619,42

Sijoitukset	2016		
	Jäljellä oleva hankintameno	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo
Kiinteistösijoitukset			
Kiinteistöt	7 728 801,10	7 728 801,10	11 757 375,18
Kiinteistöosakkeet saman konsernin yrityksissä	132 853 008,72	139 355 065,84	211 516 448,67
Muut kiinteistöosakkeet	88 263 051,44	88 575 124,67	110 654 078,22
Lainasaamiset saman konsernin yrityksiltä	154 666 500,27	154 666 500,27	154 666 500,28
	383 511 361,53	390 325 491,88	488 594 402,35
Sijoitukset saman konsernin yrityksissä			
Osakkeet ja osuudet	226 544 540,20	226 544 540,20	226 920 867,57
Lainasaamiset	70 193 120,01	70 193 120,01	70 193 120,01
	296 737 660,21	296 737 660,21	297 113 987,58
Sijoitukset omistusyhteisyriksissä			
Osakkeet ja osuudet	121 580 433,12	121 580 433,12	142 359 668,47
Rahoitusmarkkinavälineet	4 000 000,00	4 000 000,00	4 000 000,00
	125 580 433,12	125 580 433,12	146 359 668,47
Muut sijoitukset			
Osakkeet ja osuudet	917 105 485,29	917 105 485,29	1 032 558 352,55
Rahoitusmarkkinavälineet	1 255 548 012,25	1 255 548 012,25	1 291 224 848,27
Kiinnelainasaamiset	262 277 060,37	262 277 060,37	262 277 060,28
Muut lainasaamiset	203 372 486,00	203 372 486,00	203 372 485,99
Talletukset	16 641 968,36	16 641 968,36	16 641 968,36
	2 654 945 012,27	2 654 945 012,27	2 806 074 715,45
Jälleenvakuutustalletesaamiset	706 068,57	706 068,57	706 068,57
	3 461 480 535,70	3 468 294 666,05	3 738 848 842,42
Rahoitusmarkkinavälineiden jäljellä oleva hankintameno sisältää:			
Korkotuotoiksi (+) tai niiden vähennykseksi (-)			
jaksotettua nimellisarvon ja hankintamenon erotusta			-7 486 873,40
Kirjanpitoarvo sisältää			
Tuloutettuja arvonorotuksia		6 049 473,34	
Muita arvonorotuksia		764 657,01	6 814 130,35
Arvostusero (käyvän arvon ja kirjanpitoarvon erotus)			270 554 176,37

5.2 Ei-suojaavien johdannaisten arvostusero

	2017		
Johdannaissopimukset	Jäljellä oleva hankintameno	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo
Muut saamiset			
Johdannaiskaupan annetut vakuudet	40 000,00	40 000,00	40 000,00
Muut siirtosaamiset ja -velat			
Futuuri- ja termiinisopimukset	-348 406,91	-348 406,91	-342 771,18
	-308 406,91	-308 406,91	-302 771,18
Arvostusero (käyvän arvon ja kirjanpitoarvon erotus)			5 635,73

	2016		
Johdannaissopimukset	Jäljellä oleva hankintameno	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo
Muut saamiset			
Johdannaiskaupan annetut vakuudet	1 050 000,00	1 050 000,00	1 050 000,00
Muut siirtosaamiset ja -velat			
Futuuri- ja termiinisopimukset	-709 903,24	-709 903,24	-639 256,39
	340 096,76	340 096,76	410 743,61
Arvostusero (käyvän arvon ja kirjanpitoarvon erotus)			70 646,85

6. Kiinteistösijoitukset

Kiinteistösijoitusten muutokset:	2017		
	Kiinteistöt ja kiinteistöosakkeet	Lainasaamiset saman konsernin yrityksiltä	Lainasaamiset omistus-yhteisyrsityksiltä
Hankintameno 1.1.	260 381 915,24	154 666 500,27	0,00
Lisäykset	6 710 394,54	31 352 000,00	17 500 000,00
Vähennykset	-108 962 414,94	-125 766 848,64	-5 000 000,00
Siirrot erien välillä	0,00	7 000 000,00	-5 000 000,00
Hankintameno 31.12.	158 129 894,84	67 251 651,63	7 500 000,00
Kertyneet poistot 1.1.	-8 076 825,12		
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	6 778 781,07		
Tilikauden poistot	-117 672,16		
Kertyneet poistot 31.12.	-1 415 716,21		
Arvon alentumiset 1.1.	-23 430 339,59		
Tilikauden arvonalentumiset	-230 000,00		
Arvon alentumisten palautukset	18 011 378,14		
Arvon alentumiset 31.12.	-5 648 961,45		
Arvonkorotukset 1.1.	6 814 130,35		
Vähennykset	-3 344 053,70		
Arvonkorotukset 31.12.	3 470 076,65		
Kirjanpitoarvo 31.12.	154 535 293,83	67 251 651,63	7 500 000,00

Omassa käytössä olevat kiinteistöt ja kiinteistöosakkeet:	
Jäljellä oleva hankintameno	8 207 950,03
Kirjanpitoarvo	8 207 950,03
Käypä arvo	8 207 950,03

7. Sijoitukset saman konsernin yrityksissä ja omistusyhteisyhteisöissä

Osakkeet ja osuudet saman konsernin yrityksissä	2017	2016
Hankintameno 1.1.	228 300 252,57	30 153 160,93
Lisäykset	935 880 534,94	10 277 503,85
Vähennykset	-24 613 931,24	-5 133 556,85
Vähennykset, liiketoimintasiirto	-489 091 035,46	0,00
Siirrot erien välillä	-3 882 886,01	193 003 144,64
Hankintameno 31.12.	646 592 934,80	228 300 252,57
Arvon alentumiset 1.1.	-1 755 712,37	-1 350 384,07
Vähennysten ja siirtojen arvonalentumiset	-597 840,52	-490 319,00
Tilikauden arvonalentumiset	-1 265 611,84	-397 934,14
Arvon alentumisten palautukset	1 799 327,85	482 924,84
Arvon alentumiset 31.12.	-1 819 836,88	-1 755 712,37
Kirjanpitoarvo 31.12.	644 773 097,92	226 544 540,20

Saman konsernin yritysten liikkeeseenlaskemat rahoitusmarkkinavälineet ja lainasaamiset saman konsernin yrityksiltä

Hankintameno 1.1.	70 193 120,01	6 185 669,34
Lisäykset	868 200,00	9 470 760,00
Vähennykset	-71 061 320,01	-1 813 309,33
Siirrot erien välillä	0,00	56 350 000,00
Hankintameno 31.12.	0,00	70 193 120,01
Kirjanpitoarvo 31.12.	0,00	70 193 120,01

Osakkeet ja osuudet omistusyhteisyhteisöissä

Hankintameno 1.1.	176 283 028,29	134 765 408,51
Lisäykset	3 569 381,59	0,00
Lisäykset, liiketoimintasiirto	-39 321 388,33	0,00
Siirrot erien välillä	0,00	41 517 619,78
Hankintameno 31.12.	140 531 021,55	176 283 028,29
Arvon alentumiset 1.1.	-54 702 595,17	-54 042 595,17
Tilikauden arvonalentumiset	-0,02	-660 000,00
Arvon alentumisten palautukset	1 338 045,91	0,00
Arvon alentumiset 31.12.	-53 364 549,28	-54 702 595,17
Kirjanpitoarvo 31.12.	87 166 472,27	121 580 433,12

Omistusyhteisöjen liikkeeseenlaskemat rahoitusmarkkinavälineet ja lainasaamiset saman konsernin yrityksiltä

Hankintameno 1.1.	4 000 000,00	2 300 000,00
Lisäykset	2 750 000,00	2 000 000,00
Vähennykset	0,00	-300 000,00
Siirrot erien välillä	-2 000 000,00	0,00
Hankintameno 31.12.	4 750 000,00	4 000 000,00
Kirjanpitoarvo 31.12.	4 750 000,00	4 000 000,00

Yhteensä

736 689 570,19	422 318 093,33
----------------	----------------

7.1 Sijoitukset LähiTapiola-ryhmän konsernitilinpäätökseen kuuluvissa yrityksissä

Osakkeet ja osuudet, käyttöomaisuus	Kotipaikka	Osuus osakkeista %	Oma pääoma	Tilikauden voitto/tappio
Aura-Karelia Oy	1) Espoo	100,0	147 934,04	-8 843,48
Keskinäinen Vakuutusyhtiö Turva	4) Tampere	67,4	37 563 063,18	2 666 617,72
LokalTapiola Sydysten	3) Parainen	100,0	11 325 464,72	3 033 171,05
LähiTapiola Etelä	3) Salo	100,0	39 577 832,53	6 357 650,62
LähiTapiola Etelä-Pohjanmaa	3) Seinäjoki	100,0	36 761 687,39	4 839 250,68
LähiTapiola Itä	3) Iisalmi	100,0	49 365 511,58	4 762 160,16
LähiTapiola Kaakkois-Suomi	3) Lappeenranta	100,0	34 337 580,56	5 887 847,53
LähiTapiola Kainuu-Koillismaa	3) Kajaani	92,4	19 604 184,16	3 545 970,10
LähiTapiola Keskinäinen Henkivakuutusyhtiö	3) Espoo	66,7	412 205 224,14	51 724 640,66
LähiTapiola Keski-Suomi	3) Jyväskylä	100,0	32 937 661,21	6 657 010,51
LähiTapiola Kiinteistövarainhoito Oy -konserni	1) Espoo	68,2	8 836 624,74	1 856 428,97
LähiTapiola Lappi	3) Rovaniemi	100,0	19 782 983,15	2 236 359,52
LähiTapiola Loimi-Häme	3) Loimaa	100,0	21 364 363,73	5 942 342,20
LähiTapiola Lännen	3) Rauma	100,0	39 223 216,57	5 771 144,49
LähiTapiola Palvelut Oy	1) Espoo	64,4	11 840 867,08	-6 168 966,26
LähiTapiola Pirkanmaa	3) Tampere	100,0	34 333 803,13	4 900 810,06
LähiTapiola Pohjanmaa	3) Vaasa	100,0	38 153 960,79	5 310 187,80
LähiTapiola Pohjoinen	3) Oulu	100,0	64 531 773,14	13 041 000,95
LähiTapiola Pääkaupunkiseutu	3) Helsinki	100,0	65 826 356,97	6 242 481,97
LähiTapiola Rahoitus Oy	1) Espoo	51,0	19 375 334,17	-615 665,83
LähiTapiola Satakunta	3) Pori	100,0	20 019 412,82	2 421 302,23
LähiTapiola Savo	3) Kuopio	100,0	36 154 095,81	4 914 438,69
LähiTapiola Savo-Karjala	3) Mikkeli	43,0	25 831 435,25	2 778 196,22
LähiTapiola Uusimaa	3) Porvoo	84,1	37 909 104,15	3 174 953,70
LähiTapiola Varainhoito Oy	1) Espoo	67,6	23 026 989,56	4 734 285,33
LähiTapiola Varsinais-Suomi	3) Turku	100,0	36 082 739,19	4 490 904,71
LähiTapiola Vellamo	3) Lahti	100,0	38 611 456,89	4 382 450,95
Tieto-Tapiola Oy	1) Espoo	66,7	3 849 886,79	843 392,71
Tietotyö Oy	1) Espoo	100,0	847 821,35	1 547,33
Vakuutusneuvonta Aura	2) Espoo	33,3	10 729,40	0,00
Vakuutusneuvonta Pohja	2) Espoo	33,3	10 672,17	0,00
Yhteensä			1 219 449 770,36	155 723 071,29

Osakkeet ja osuudet, sijoitusomaisuus	Kotipaikka	Osuus osakkeista %	Oma pääoma	Tilikauden voitto/tappio
Kauppakeskus Seppä Oy	2) Kuopio	30,0	976,26	-3 329,52
LähiTapiola Kiinteistösijoitus I GP Oy	1) Espoo	100,0	2 455,80	-44,20
LähiTapiola Kiinteistösijoitus I Ky	2) Espoo	30,0	51 190 992,52	65 593,59
LähiTapiola KR PK2 Ky -konserni	2) Espoo	32,4	18 079 455,67	444 964,08
LähiTapiola Pääomasijoitus GP Oy	3) Espoo	12,9	224,04	-593,92
LähiTapiola Pääomasijoitus I Ky	3) Espoo	12,9	102 770 583,56	4 881 281,15
LähiTapiola Pääomasijoitus II GP Oy	1) Espoo	100,0	2 289,73	-205,22
LähiTapiola Pääomasijoitus II Ky	2) Espoo	30,0	12 510 035,31	-564 761,92
LähiTapiola Pääomasijoitus III GP Oy	1) Espoo	100,0	2 455,80	-44,20
LähiTapiola Pääomasijoitus III Ky	3) Espoo	12,5	161 457 440,91	3 931 891,68
LähiTapiola Tontit GP I Oy	3) Espoo	7,3	105 261,56	2 817,97
LähiTapiola Tontit GP II Oy	1) Espoo	100,0	97 527,98	-2 472,02
LähiTapiola Tontit I Ky	3) Espoo	7,3	43 258 671,99	2 158 671,91
LähiTapiola Tontit II Ky	3) Espoo	16,2	1 231 820,10	29 868,78
LähiTapiola Velkasijoitus I GP Oy	1) Espoo	100,0	2 351,15	-143,80
LähiTapiola Velkasijoitus I Ky	2) Espoo	37,2	8 978 666,83	-130 912,07
LähiTapiola Yhteiset Kiinteistöt Ky	3) Espoo	3,0	182 277 292,65	1 020 394,83
LähiTapiola Yritysrahoitus I GP Oy	1) Espoo	100,0	7 772,97	-76,25
LähiTapiola Yritysrahoitus I Ky	2) Espoo	38,4	580 651 301,80	6 696 367,26
Tapiolan Revontuli Oy	1) Espoo	100,0	51 341,93	2 600,56
Yhteensä			1 162 677 942,30	18 535 198,21

LähiTapiola Keskinäinen Vakuutusyhtiö on lisäksi sijoittanut 33 (36) LähiTapiola-ryhmän konsernitilinpäätökseen kuuluvaan asunto- tai kiinteistöyhtiöön, joista sen omia tytäryhtiöitä on 11 (25).

- 1) Tytäryhtiö
- 2) LähiTapiola-ryhmän konsernitilinpäätökseen kuuluva tytäryhtiö, joka on raportoijalle omistusyhteisyritys.
- 3) LähiTapiola-ryhmän konsernitilinpäätökseen kuuluva tytäryhtiö, joka on raportoijalle muu sijoitus.
- 4) LähiTapiola-ryhmän konsernitilinpäätökseen kuuluva tytäryhtiö, jota ei yhdistellä.

7.2 Sijoitukset omistusyhteisyrityksissä

Osakkeet ja osuudet, käyttöomaisuus	Kotipaikka	Osuus osakkeista %	Oma pääoma	Tilikauden voitto/tappio
Pihlajalinna Oyj -konserni	3) Helsinki	15,6	100 300 000,00	9 500 000,00
S-Pankki Oy -konserni	3) Helsinki	10,0	413 897 594,61	12 352 320,61
Yhteensä			514 197 594,61	21 852 320,61

Osakkeet ja osuudet, sijoitusomaisuus	Kotipaikka	Osuus osakkeista %	Oma pääoma	Tilikauden voitto/tappio
Fundu Platform Oy	2) Kurikka	20,9	421 315,16	-551 322,09
Seligson & Co Oyj -konserni	3) Helsinki	18,8	11 088 476,09	2 230 264,00
Project-IT Oy	2) Espoo	25,0	1 752 344,50	972 331,45
Yhteensä			12 840 820,59	3 202 595,45

LähiTapiola Keskinäinen Vakuutusyhtiö on lisäksi sijoittanut 0 (0) LähiTapiola-ryhmän konsernitilinpäätökseen kuuluvaan asunto- tai kiinteistöyhtiöön.

- 2) Omistusyhteisyritys
- 3) LähiTapiola-ryhmän konsernitilinpäätökseen kuuluva omistusyhteisyritys, joka on raportoijalle muu sijoitus.

7.3 Muut sijoitukset

Arvopaperi	Osuus osakkeista %	Määrä	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo	Kotivaltio
Kotimaiset yhtiöt, noteeratut					
Amer- Sports Oyj	0,13	154 886,00	1 873 043,60	3 576 317,74	Suomi
Huhtamäki Oyj	0,08	87 000,00	3 045 000,00	3 045 000,00	Suomi
Ilkka-Yhtymä Oyj	0,99	252 786,00	806 295,72	909 307,74	Suomi
Kone Oyj	0,02	103 000,00	2 859 779,29	4 612 340,00	Suomi
Nokia Oyj	0,01	593 000,00	2 309 142,00	2 309 142,00	Suomi
Stora Enso	0,04	285 000,00	2 500 244,44	3 767 700,00	Suomi
Vaisala Oyj	0,51	93 820,00	1 756 451,61	4 174 990,00	Suomi
Muut		1 337 892,00	859 074,86	1 148 894,86	
Yhteensä		2 907 384,00	16 009 031,52	23 543 692,34	
Kotimaiset yhtiöt, noteeraamattomat					
Autovahinkokeskus Oy	18,55	1 356,00	570 157,07	570 157,07	Suomi
CAP-Group Oy	6,67	793,00	1 270 376,61	1 270 376,61	Suomi
LeaseGreen Group Oy	2,54	99 354,00	881 238,19	881 238,19	Suomi
LähiRahoitus Oy	11,83	136,00	647 196,83	647 196,83	Suomi
Sofigate Group Oy	3,11	596 326,00	1 999 999,89	1 999 999,89	Suomi
Muut		255 163,00	1 056 220,15	1 139 133,15	
Yhteensä		953 128,00	6 425 188,74	6 508 101,74	

Arvopaperi	%	Määrä	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo	Kotivaltio
Ulkomaiset yhtiöt, noteeratut					
AbbVie Inc	0,00	73 000,00	3 842 735,09	5 886 625,53	Yhdysvallat (USA)
Adecco SA	0,05	93 800,00	5 975 722,10	5 975 722,10	Sveitsi
Allstate Corp/The	0,01	55 000,00	3 337 637,91	4 802 009,51	Yhdysvallat (USA)
Amazon.com Inc	0,00	5 000,00	3 667 313,31	4 875 635,79	Yhdysvallat (USA)
Anheuser-Busch InBev NV	0,00	49 000,00	4 563 370,00	4 563 370,00	Belgia
Assa Abloy Ab B	0,02	258 000,00	4 466 080,17	4 466 080,17	Ruotsi
AstraZeneca PLC	0,01	99 000,00	5 714 177,83	5 714 177,83	Iso-Britannia
Automatic Data Processing Inc	0,01	34 000,00	2 780 402,25	3 322 321,35	Yhdysvallat (USA)
Axa Sa	0,01	271 000,00	5 698 355,40	6 703 185,00	Ranska
BASF SE	0,00	45 000,00	3 236 726,86	4 128 300,00	Saksa
Bayer AG	0,01	53 000,00	4 779 590,54	5 512 000,00	Saksa
Boliden AB	0,07	202 000,00	5 179 139,42	5 758 060,91	Ruotsi
Bunzl PLC	0,05	180 000,00	4 203 645,05	4 203 645,05	Iso-Britannia
Carl Zeiss Meditec AG	0,16	130 126,00	2 554 825,50	6 735 321,76	Saksa
Cellnex Telecom SAU	0,12	282 000,00	4 720 618,38	6 020 700,00	Espanja
Cognizant Technology Solutions Corp	0,01	61 000,00	3 218 270,00	3 612 290,50	Yhdysvallat (USA)
Compass Group PLC	0,02	265 384,00	4 336 980,08	4 785 843,58	Iso-Britannia
Continental Ag	0,02	31 000,00	6 253 308,63	6 976 550,00	Saksa
Danske Bank A/S	0,02	205 000,00	5 307 940,11	6 652 607,83	Tanska
Deutsche Telekom AG	0,01	302 000,00	4 468 090,00	4 468 090,00	Saksa
Eaton Corp PLC	0,01	24 000,00	1 560 435,25	1 581 122,32	Irlanti
Henkel Kgaa -Vorzug	0,03	58 000,00	6 198 066,77	6 400 300,00	Saksa
ING Groep NV	0,01	515 000,00	6 441 193,72	7 892 375,00	Alankomaat
Infineon Technologies AG	0,04	282 000,00	5 352 881,10	6 439 470,00	Saksa
Ingersoll-Rand PLC	0,01	25 000,00	1 806 970,91	1 859 209,54	Yhdysvallat (USA)
Innogy SE	0,02	122 000,00	3 986 350,00	3 986 350,00	Saksa
Johnson Matthey PLC	0,07	153 000,00	5 302 739,99	5 302 739,99	Iso-Britannia
Medtronic Inc	0,00	58 400,00	3 192 603,62	3 932 127,07	Irlanti
National Grid PLC	0,01	420 000,00	4 142 578,59	4 142 578,59	Iso-Britannia
Novartis Ag	0,00	74 000,00	5 210 733,21	5 210 733,21	Sveitsi
PepsiCo Inc	0,00	31 000,00	1 848 213,17	3 099 741,52	Yhdysvallat (USA)
SAP Ag	0,00	55 000,00	5 098 990,72	5 139 750,00	Saksa
SGS SA	0,03	2 640,00	4 886 622,33	5 732 558,54	Sveitsi
Sandvik Ab	0,03	375 000,00	4 934 347,43	5 474 257,91	Ruotsi
Schlumberger Ltd	0,00	46 000,00	2 584 791,13	2 584 791,13	Curaçao
Skanska AB	0,06	246 000,00	4 248 359,37	4 248 359,37	Ruotsi
Snap-on Inc	0,03	19 000,00	2 668 688,28	2 761 360,79	Yhdysvallat (USA)
TeliaSonera Ab	0,02	656 000,00	2 442 944,00	2 442 944,00	Ruotsi
Temenos Group Ag	0,10	69 000,00	5 284 485,52	7 370 534,95	Sveitsi
Total Sa	0,01	148 000,00	6 637 655,23	6 814 660,00	Ranska
Unilever Nv -CVA	0,01	141 000,00	5 368 930,51	6 620 655,00	Alankomaat
Visa Inc	0,00	51 000,00	3 840 509,03	4 848 678,40	Yhdysvallat (USA)
Vodafone Group Plc	0,01	1 915 000,00	5 072 247,33	5 072 247,33	Iso-Britannia
Yhteensä		8 180 350,00	186 416 265,84	214 120 081,57	
Ulkomaiset yhtiöt, noteeraamattomat					
Actor General Partner S.á r.l. Finland 2 S.C.A. -	1,19	168 684,00	3 035 716,50	3 035 716,50	Luxemburg
European Alliance Partners Company AG	8,48	6 165,00	521 223,76	664 312,24	Sveitsi
Mehiläinen Holding AB	4,50	654 049,00	31 507 143,50	31 507 143,50	Ruotsi
Muut		98 250,00	165 036,33	165 036,33	
Yhteensä		927 148,00	35 229 120,09	35 372 208,57	

Arvopaperi	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo	Kotivaltio
Sijoitusrahastot			
Aktia Trade Finance Erikoissijoitusrahasto	4 000 000,00	4 048 421,73	Suomi
BNP Paribas FPS FPE	4 499 983,43	4 506 062,03	Ranska
BNP Paribas Global Senior Corporate Loans	2 051 975,62	2 051 975,62	Ranska
GS Emerging Markets Equity	9 901 534,19	9 901 534,19	Luxemburg
ISAM Systematic Trend (Class Q)	4 268 450,35	4 268 450,35	Caymansaaret
Lynx Fund	4 571 816,79	4 571 816,79	Ruotsi
LähiTapiola Aasia-Tyynimeri A	5 731 753,30	6 329 999,73	Suomi
LähiTapiola High Yield A	13 032 727,04	14 799 371,87	Suomi
LähiTapiola Hyvinvointi A	6 106 242,26	6 767 316,99	Suomi
LähiTapiola Infra A	4 600 294,06	5 453 007,46	Suomi
LähiTapiola Japani A	6 732 075,35	7 688 546,70	Suomi
LähiTapiola Kasvu A	4 547 114,34	5 608 177,64	Suomi
LähiTapiola Kehittyvät Korkomarkkinat A	95 822 276,30	97 689 148,72	Suomi
LähiTapiola Kehittyvät Markkinat A	22 853 910,20	24 538 430,43	Suomi
LähiTapiola Korkomaailma A	1 737 769,94	2 155 315,06	Suomi
LähiTapiola Kuluttaja A	3 768 835,50	5 117 759,71	Suomi
LähiTapiola Osinko A	4 574 591,25	5 469 147,41	Suomi
LähiTapiola Pohjoinen Yrityskorko A	3 581 070,82	3 856 754,09	Suomi
LähiTapiola Sijoituskiinteistöt A	5 522 049,00	5 522 049,00	Suomi
LähiTapiola Suoja A	841 935,76	944 047,83	Suomi
LähiTapiola USA Keskisuuret A	11 227 047,56	12 999 838,54	Suomi
LähiTapiola Yrityskorko A	35 095 697,08	35 938 019,94	Suomi
Natixis Loomis Sayles Senior Loan Fund	1 499 998,50	1 649 774,81	Luxemburg
Pimco Socially Responsible EM Bond Fund I-	23 484 741,13	24 030 815,79	Irlanti
Transtrend Fund Alliance - OmniTrend (EUR)	4 893 411,82	4 893 411,82	Luxemburg
Winton Diversified Fund (UCITS) EUR I-2 Shares	5 103 139,92	5 164 004,41	Irlanti
Yhteensä	290 050 441,51	305 963 198,66	

Arvopaperi	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo	Kotivaltio
Pääomasijoitusrahastot			
Aberdeen Property Funds SICAV Pan-Nordic	2 228 310,48	2 228 310,48	Luxemburg
Altor Fund II (No. 1) Limited Partnership	1 540 719,63	1 540 719,63	Jersey
Altor Fund III	3 999 888,27	4 827 242,25	Jersey
Altor Fund IV (No.2) AB	3 145 289,75	3 770 869,92	Ruotsi
Amanda III Eastern Private Equity L.P.	1 004 410,11	1 015 796,32	Suomi
Amanda V East L.P.	3 760 471,60	3 760 471,60	Suomi
Apax Europe VII - B, L.P.	2 429 905,19	2 429 905,19	Iso-Britannia
Ares Private Credit Solutions, L.P.	2 171 264,90	2 171 264,90	Caymansaaret
Armada Mezzanine IV Ky	1 830 474,15	1 891 069,56	Suomi
Beechbrook Mezzanine II L.P.	5 314 418,47	5 314 418,47	Iso-Britannia
Beechbrook Private Debt III L.P.	3 762 578,53	3 771 950,54	Iso-Britannia
Beechbrook UK SME Credit I L.P.	5 363 649,01	5 514 614,64	Iso-Britannia
Bowmark Capital Partners IV, L.P.	2 666 761,91	3 659 573,05	Iso-Britannia
Bowmark Capital Partners V, L.P.	1 770 624,30	1 770 624,30	Iso-Britannia
Bridgepoint Europe III, L.P.	1 554 558,73	1 648 413,00	Iso-Britannia
Bridgepoint Europe IV F L.P.	2 811 854,61	4 310 249,00	Iso-Britannia
Bridgepoint Europe V A L.P.	5 343 582,58	5 583 744,00	Iso-Britannia
Capvis Equity III L.P.	1 492 171,00	1 492 171,00	Jersey
Capvis Equity IV LP	3 421 771,44	3 612 540,00	Jersey
Gresham 4A	633 432,14	633 432,14	Iso-Britannia
ICG Senior Debt Partners Fund	6 373 376,85	6 373 376,85	Luxemburg
ICG Senior Debt Partners Fund 2	13 348 994,42	13 708 693,20	Luxemburg
ICG-Longbow UK Real Estate Debt Investments	8 272 333,69	8 272 333,69	Luxemburg
Lindsay Goldberg III L.P.	5 515 478,49	6 376 647,21	Yhdysvallat (USA)
LähiTapiola Asuntorahasto Prime Ky	2 860 000,00	3 003 343,00	Suomi
LähiTapiola Asuntosijoitus Suomi Ky	3 223 089,34	3 626 047,70	Suomi
M&G Real Estate Debt Fund II, L.P.	7 956 419,35	7 956 419,35	Guernsey
NB Private Debt Fund II LP	4 185 839,24	4 185 839,24	Yhdysvallat (USA)
NegaWatt Energiatehokkuusrahasto 2 Ky	631 990,02	631 990,02	Suomi
Nexit INFOCOM II L.P.	3 737 118,34	4 374 990,12	Guernsey
Nordic Mezzanine Fund III Limited Partnership	1 904 343,88	2 553 400,11	Iso-Britannia
PBW II Real Estate Fund S.A.	3 189 000,00	3 189 000,00	Luxemburg
Partners Group U.S. Venture 2004, L.P.	1 999 610,66	2 018 445,84	Yhdysvallat (USA)
Russian and Baltics Retail Properties Ky	5 200 000,00	5 200 000,00	Suomi
Siguler Guff Small Business Credit	2 614 825,16	2 614 825,16	Yhdysvallat (USA)
TPG Partners VI, LP	9 942 222,19	10 620 129,24	Yhdysvallat (USA)
TPG Partners VII, L.P.	5 222 600,38	5 993 612,94	Yhdysvallat (USA)
Tapiola KR III Ky	5 167 324,76	5 304 220,16	Suomi
The Triton Fund III L.P.	4 920 339,00	6 201 889,08	Jersey
Tikehau Direct Lending III	10 942 228,63	11 603 334,65	Luxemburg
Top Tier Venture Capital III, L.P.	1 141 876,77	1 141 876,77	Yhdysvallat (USA)
Top Tier Venture Capital IV, L.P.	2 281 515,41	3 726 982,81	Yhdysvallat (USA)
TuuliTapiola Ky	2 963 329,00	2 963 329,00	Suomi
VSS Structured Capital Parallel III, L.P.	6 373 541,23	6 373 541,23	Yhdysvallat (USA)
Muut	4 142 654,11	8 128 808,36	
Yhteensä	180 356 187,72	197 090 455,72	
Muut sijoitukset, osakkeet ja osuudet yhteensä	12 968 010,00	714 486 235,42	782 597 738,60

8. Muut sijoitukset, muut lainasaamiset, erittely vakuuden mukaan

	2017	2016
Pankkitakaus	41 331,22	54 358,50
Muu vakuus	0,00	127 084 150,63
Jäljellä oleva hankintameno	41 331,22	127 138 509,13
Ei-vakuudelliset, jäljellä oleva hankintameno yhteensä	34 857 304,16	76 233 976,87
	34 898 635,38	203 372 486,00

9. Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden muutokset

	Aineettomat oikeudet ja pitkävaikutteiset menot	Ennakkomaksut	2017 Kalusto
Hankintameno 1.1.	62 015 165,02	509 607,39	33 445 196,28
Lisäykset	814 683,05	6 645 597,84	923 177,23
Vähennykset	-276 305,96	0,00	-569 245,57
Siirrot erien välillä	3 450 894,24	-3 450 894,24	0,00
Hankintameno 31.12.	66 004 436,35	3 704 310,99	33 799 127,94
Kertyneet poistot 1.1.	-44 571 530,58	0,00	-31 738 953,38
Tilikauden poistot	-7 042 285,25	0,00	-531 213,36
Kertyneet poistot 31.12.	-51 613 815,83	0,00	-32 270 166,74
Kirjanpitoarvo 31.12.	14 390 620,52	3 704 310,99	1 528 961,20

10. Oman pääoman muutokset ja arvonorotusrahaston erittely

10.1 Oman pääoman muutokset

	1.1.2017	Lisäykset	Vähennykset	31.12.2017
Pohjarahasto	8 641 380,35	0,00	0,00	8 641 380,35
Arvonorotusrahasto	218 348,97	0,00	0,00	218 348,97
Varmuusrahasto	1 036 247 920,77	167 500 000,00	0,00	1 203 747 920,77
Käyttörahasto	948 704,01	800 985,70	-209 000,00	1 540 689,71
Tilikauden voitto	168 300 985,70	157 888 869,67	-168 300 985,70	157 888 869,67
Oman pääoman muutokset yhteensä	1 214 357 339,80	326 189 855,37	-168 509 985,70	1 372 037 209,47

10.2 Arvonorotusrahaston erittely

	31.12.2017
Käyttöomaisuuden arvonorotukset	218 348,97
<i>Yhteensä</i>	218 348,97

10.3 Laskelma voitonjakokelpoisista varoista

	31.12.2017
Tilikauden voitto	157 888 869,67
+ Muu vapaa pääoma	
Varmuusrahasto	1 203 747 920,77
Käyttörahasto	1 540 689,71
<i>Voitonjakokelpoiset varat yhteensä</i>	1 363 177 480,15

11. Tilinpäätössiirtojen kertymä

Poistoero

Poistoero 1.1.	73 806,54	52 112,25
Lisäykset	0,00	21 694,29
Vähennykset	-22 151,51	0,00
Poistoero 31.12.	<u>51 655,03</u>	<u>73 806,54</u>

Tilinpäätössiirtojen kertymä yhteensä

<u>51 655,03</u>	<u>73 806,54</u>
------------------	------------------

12. Korvausvastuu

	2017	2016
Korvausvastuusta vähennetyt riidattomat regressisaamiset		
Työtapaturma- ja ammattitautivakuutus	<u>36 091 537,00</u>	<u>35 414 556,00</u>

13. Muut pakolliset varaukset

	2017	2016
Keskeneräisten vahinkojen viivästyskorkovaraus	0,00	2 947 000,16
Työttömyysturvan omavastuuvaraus	<u>224 625,89</u>	<u>779 083,80</u>
	<u>224 625,89</u>	<u>3 726 083,96</u>

14. Laskennalliset verovelat

	2017	2016
Verotettavan tulon ja kirjanpidon tuloksen jaksotuserojen ja muiden väliaikaisten erojen perusteella laskettu verovelka	152 931,40	66 499,69
Arvostuseroista laskettu verovelka, jonka toteutumista pidetään todennäköisenä seuraavan vuoden aikana	<u>9 000 000,00</u>	<u>12 000 000,00</u>
	<u>9 152 931,40</u>	<u>12 066 499,69</u>

15. Saamiset ja velat

15.1 Saamisten erittely

	2017	2016
Saamiset saman konsernin yritysiltä		
Muut saamiset	<u>3 058 013,26</u>	<u>1 581 574,57</u>
	<u>3 058 013,26</u>	<u>1 581 574,57</u>

15.2 Velkojen erittely

	2017	2016
Velat saman konsernin yrityksille		
Ostovelat	323 390,26	2 352 551,88
Muut velat	1 441 008,03	1 867 825,85
	<u>1 764 398,29</u>	<u>4 220 377,73</u>
Velat omistusyhteisyriksille		
Muut velat	0,00	3 105,16
	<u>0,00</u>	<u>3 105,16</u>

15.3 Siirtovelkojen erittely

	2017	2016
Velat henkilöstölle	9 408 238,43	9 192 590,31
Johdannaisten arvostustappio	348 406,91	709 903,24
Muut siirtovelat	5 030 095,90	7 450 007,43
	<u>14 786 741,24</u>	<u>17 352 500,98</u>

16. Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot

16.1 Taseeseen sisältyvät vastuusitoumukset ja vastuut

Johdannaissopimukset	2017	2016
Valuuttajohdannaiset		
Termiini- ja futuurisopimukset, avoimet		
Kohde-etuus	-44 564 489,53	-94 507 794,27
Käypä arvo	-342 771,18	-639 256,39
Leasingvastuut		
Alkaneella tilikaudella maksettava määrä	0,00	12 302,00
	0,00	12 302,00
Vuokravastuut		
Alkaneella tilikaudella maksettava määrä	4 715 879,92	5 801 779,58
Seuraavina vuosina maksettava määrä	16 480 510,42	21 598 707,04
	21 196 390,34	27 400 486,62
Arvonlisäverovastuut		
Arvonlisäverotuksen ryhmäkisteröintiin liittyen		
Konserniyritykset	-5 430,22	288 077,11
Yhteistoimintayritykset	2 369 617,10	2 885 767,00
	2 364 186,88	3 173 844,11
Kiinteistöinvestointien arvonlisäverolain 120§:n mukainen tarkistusvastuu - 10 v. tarkistuskausi		
Yhtiö	1 789 005,34	2 013 147,11
Muut ryhmän yritykset	42 929 469,75	53 883 877,22
	44 718 475,09	55 897 024,33
Muut vastuusitoumukset		
Merkintäsitoumukset	403 949 859,58	314 896 455,31
Myönnetty limiitti	16 795 079,16	120 106 641,03
	420 744 938,74	435 003 096,34

Yhtiön ja LähiTapiola Keskinäisen Vakuutusyhtiön välillä on solmittu yhteisvastuusopimus, joka määrittelee periaatteet LähiTapiola Keskinäisen Vakuutusyhtiön johtaman ryhmittymän yhtiöiden vakavaraisuuden varmistamiseksi.

Lisäinformaatiota yhteisvastuusopimuksesta on Riskienhallinnan liitetiedossa kohdassa 2.1 Vakavaraisuuden hallinnan yleiset periaatteet.

17. Lähipiirilainat ja -liiketoimet (VYL 8 luku 11 § ja KPA 2 luku 7 b §)

LähiTapiola Keskinäinen Vakuutusyhtiön lähipiiriin muodostaa sen kirjanpitolain mukaiseen konserniin kuuluvat yritykset sekä yhtiöt, joissa Vahinkoyhtiöllä huomattava vaikutusvalta (lisätietoa yrityksistä liite 7.1 ja 7.2 sekä toimintakertomuksen kohdasta LähiTapiola-ryhmän rakenne). Yhtiöiden lisäksi lähipiiriin luetaan Vahinkoyhtiön hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenet, toimitusjohtaja ja tämän sijainen sekä johtoryhmän jäsenet ja lisäksi hallintojärjestelmätoiminnoista ja ryhmän ohjauksen keskeisistä toiminnoista vastaavat henkilöt sekä näiden läheiset perheenjäsenet ja yhtiöt, joissa edellä mainitut henkilöt käyttävät merkittävää äänivaltaa.

LähiTapiola Keskinäinen Vakuutusyhtiön lähipiirirekisteriin kuuluville myönnettyt lainat

Tytäryhtiöt	43 094 092,64
Osakkuusyritykset ja yhteisyritykset	14 999 989,34
Yhteisön tai sen emoyhtiön johtoon kuuluvat avainhenkilöt	0,00
Muut lähipiiriin kuuluvat osapuolet	0,00
	58 094 081,98

Lähipiirille myönnettyissä lainoissa noudatetaan normaaleja luottoehtoja. Laina-aika on pääsääntöisesti 10-40 vuotta ja korko kiinteä.

Yhtiöllä ei ole lähipiiriliiketoimia, jotka olisi tehty muita kuin tavanomaisia kaupallisia ehtoja noudattaen.

LähiTapiola Keskinäinen Vakuutusyhtiön vakuudet ja vastuusitoumukset LähiTapiola-ryhmän yhtiöiden hyväksi on esitetty liitteellä 16. Muiden lähipiiriin kuuluvien hyväksi ei ole annettu vakuuksia eikä vastuusitoumuksia.

Johdon palkat ja palkkiot, eläkesitoumukset, rahalainat ja niiden ehdot sekä vakuudet ja vastuusitoumukset on ilmoitettu liitteellä 3.

18. Liiketoimintasiirto 30.6.2017

Asiakkaiden liikennevakuutukset suurasiakkaita lukuun ottamatta siirrettiin 30.6.2017 LähiTapiola Vahinkoyhtiön kannasta alueyhtiöihin. Vakuutuskannan luovutuksessa ja liiketoimintasiirrossa LähiTapiola Vahinkoyhtiö luovutti liikennevakuutuksen vakuutuskantaan liittyvät vakuutus sopimukset, vastuuvelan mukaan lukien tasoitusmäärän ja sen katteena olevat varat sekä muut liikennevakuutuksen vakuutustoimintaan kuuluvat varat, velat ja varaukset alueyhtiöille.

LähiTapiola Vahinkoyhtiö merkitsi siirtoon liittyen alueyhtiöiden takuuosuuksia 174 918 763,71 eurolla.

Liiketoimintasiirrossa siirtyneet erät	LähiTapiola Vahinkoyhtiö
Sijoitusomaisuus kirjanpitoarvoin	1 518 057 755,15
Sijoitusomaisuus käyvin arvoin	1 573 153 370,32
Muut saamiset	66 277 921,64
Muut velat	6 723 619,93
Vastuovelka	1 402 693 293,15

Muut liitetiedot

Tulosanalyysi

	2017	2016	Muutos	€1 000 Muutos %
Vakuutusmaksutuotot	374 014	480 710	-106 696	-22,2 %
Korvauskulut	-298 990	-366 302	67 312	-18,4 %
Liikekulut	-77 829	-105 569	27 740	-26,3 %
Vakuutustekninen kate ennen tasoitusmäärän muutosta	-2 806	8 838	-11 644	-131,7 %
Sijoitustoiminnan tuotot ja kulut sekä arvonkorotukset ja niiden oikaisut	171 281	170 893	387	0,2 %
Muut tuotot ja kulut	5 953	3 166	2 787	88,0 %
Liikevoitto	174 428	182 898	-8 470	-4,6 %
Tasoitusmäärän muutos	13 162	24 443	-11 281	-46,2 %
Voitto ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja	187 590	207 341	-19 751	-9,5 %
Tilinpäätössiirrot	22	-22	44	-202,1 %
Tuloverot ja muut välittömät verot	-29 724	-39 018	9 295	-23,8 %
Kauden voitto	157 889	168 301	-10 412	-6,2 %
Liikevoitto	174 428	182 898	-8 470	-4,6 %
Arvostuserojen muutos	-44 573	-8 451	-36 122	427,4 %
Kokonaistulos	129 856	174 447	-44 591	-25,6 %

Sijoitusjakauma käyvin arvoin

Korkosijoitukset yhteensä

Lainasaamiset ¹⁾

Joukkovelkakirjalainat

Muut rahoitusmarkkinavälineet ja talletukset ^{1) 2)}

Osakesijoitukset yhteensä

Noteeratut osakkeet ³⁾

Pääomasijoitukset ⁴⁾

Noteeraamattomat osakkeet ⁵⁾

Kiinteistösijoitukset yhteensä

Suorat kiinteistösijoitukset

Kiinteistösijoitusrahastot ja yhteissijoitukset

Muut sijoitukset

Hedge-rahastosijoitukset ⁶⁾

Hyödykesijoitukset

Muut sijoitukset ⁷⁾

Sijoitukset yhteensä

Johdannaisten vaikutus ⁹⁾

Sijoitukset yhteensä

Perusjakauma				Riskijakauma		
31.12.2017		31.12.2016		31.12.2017		31.12.2016
milj.eur	%	milj.eur	%	milj.eur	%	%
886,4	35,0	2212,4	58,0	886,4	35,0	58,0
43,7	1,7	534,3	14,0	43,7	1,7	14,0
797,4	31,5	1499,3	39,3	797,4	31,5	39,3
45,3	1,8	178,7	4,7	45,3	1,8	4,7
1244,4	49,1	901,2	23,6	1244,4	49,1	23,6
371,3	14,7	356,7	9,4	371,3	14,7	9,4
421,0	16,6	264,3	6,9	421,0	16,6	6,9
452,1	17,8	280,2	7,3	452,1	17,8	7,3
379,0	15,0	680,3	17,8	379,0	15,0	17,8
305,9	12,1	493,6	12,9	305,9	12,1	12,9
73,1	2,9	186,7	4,9	73,1	2,9	4,9
22,9	0,9	20,1	0,5	22,9	0,9	0,5
5,2	0,2	0,0	0,0	5,2	0,0	0,0
0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
17,8	0,7	20,1	0,5	17,8	0,9	0,5
2532,7	100,0	3814,1	100,0	2532,7	100,0	100,0
					0,0	
2532,7	100,0	3814,1	100,0	2532,7	100,0	100,0

Jvk-salkun modifioitu duraatio

3,9

1) Sisältää kertyneet korot

2) Sisältää rahat ja pankkisaamiset sekä kauppahintasaamiset ja -velat

3) Sisältää myös sekarahastot, jos niitä ei voida kohdistaa muualle

4) Sisältää pääomarahastot ja mezzanine-rahastot sekä infrastruktuurisijoitukset

5) Sisältää myös noteeraamattomat kiinteistösijoitusyhtiöt

6) Sisältää kaikenlaiset hedge-rahasto-osuudet riippumatta rahaston strategiasta

7) Sisältää erät, joita ei voida kohdistaa muihin sijoituslajeihin

8) Riskijakauma voidaan esittää vertailukausilta sitä mukaa kun tietoa kertyy (ei taannehtivasti).

Mikäli luvut esitetään vertailukausilta ja kaudet eivät ole täysin vertailukelpoisia, tulee tästä antaa tieto.

9) Sisältää johdannaisten vaikutuksen riski- ja perusjakauman erotukseen. Johdannaisten vaikutus voi olla +/-.

Eron korjauksen jälkeen riskijakauman loppusumma täsmää perusjakaumaan.

10) Suhteellinen osuus lasketaan käyttäen jakajana 'Sijoitukset käyvin arvoin yhteensä'-rivin loppusummaa.

Sijoitustoiminnan nettotuotto sitoutuneelle pääomalle

	Netto- tuottojen markkina- arvo ⁸⁾	Sitoutunut pääoma	Tuotto-% sitoutuneelle pääomalle				
	2017		2017	2016	2015	2014	2013
	milj. eur	milj. eur	%	%	%	%	%
Korkosijoitukset yhteensä	29,4	1 525,2	1,9	3,9	0,9	3,9	1,2
Lainasaamiset ¹⁾	6,4	206,8	3,1	3,3	4,0	4,3	3,8
Joukkovelkakirjalainat	24,0	1 192,9	2,0	4,4	0,4	4,2	1,1
Muut rahoitusmarkkinavälineet ja talletukset ^{1) 2)}	-1,0	125,5	-0,8	-0,4	-0,4	0,4	0,3
Osakesijoitukset yhteensä	63,0	1 111,5	5,7	4,5	14,0	5,4	11,1
Noteeratut osakkeet ³⁾	8,5	356,7	2,4	3,1	19,3	7,3	19,0
Pääomasijoitukset ⁴⁾	25,5	409,5	6,2	7,3	18,4	16,6	9,7
Noteeraamattomat osakkeet ⁵⁾	29,0	345,3	8,4	4,5	3,1	-4,5	-9,0
Kiinteistösijoitukset yhteensä	42,8	501,4	8,5	7,1	6,1	4,3	5,0
Suorat kiinteistösijoitukset	30,2	361,0	8,4	8,3	6,7	5,7	5,0
Kiinteistösijoitusrahastot ja yhteissijoitukset	12,5	140,4	8,9	4,1	4,5	-0,1	5,1
Muut sijoitukset	-1,2	21,8	-5,4	-0,6	0,0	0,0	-2,6
Hedge-rahastosijoitukset ⁶⁾	0,1	0,3	23,5	0,0	0,0	0,0	-2,6
Hyödykesijoitukset	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Muut sijoitukset ⁷⁾	-1,2	21,6	-5,7	-0,6	0,0	0,0	0,0
Sijoitukset yhteensä	134,0	3 159,9	4,2	4,6	4,9	4,3	4,2
Sijoituslajeille kohdistamattomat tuotot, kulut ja liikekulut	-7,3						
Sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvoin	126,7	3 159,9	4,0	4,4	4,8	4,1	4,0

1) Sisältää kertyneet korot

2) Sisältää rahat ja pankkisaamiset sekä kauppahintasaamiset ja -velat

3) Sisältää myös sekarahastot, jos niitä ei voida kohdistaa muualle

4) Sisältää pääomarahastot ja mezzanine-rahastot sekä infrastruktuurisijoitukset

5) Sisältää myös noteeraamattomat kiinteistösijoitusyhtiöt

6) Sisältää kaikenlaiset hedge-rahasto-osuudet riippumatta rahaston strategiasta

7) Sisältää erät, joita ei voida kohdistaa muihin sijoituslajeihin

8) Raportointikauden lopun ja alun markkina-arvojen muutos - kauden aikana tapahtuneet kassavirrat

Kassavirralla tarkoitetaan myyntien/tuottojen ja ostojen/kulujen erotusta.

9) Sitoutunut pääoma = Markkina-arvo raportointikauden alussa + päivittäin / kuukausittain aikapainotetut kassavirrat

Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet

LähiTapiola Keskinäinen Vakuutusyhtiön (LähiTapiola Vahinkoyhtiön) tilinpäätös on laadittu kirjanpito-, osakeyhtiö- ja vakuutusyhtiölakien mukaisesti. Lisäksi noudetaan sosiaali- ja terveysministeriön vakuutusyhtiöyksen tilinpäätöksestä ja konsernitilinpäätöksestä annettua asetusta ja kirjanpitoasetuksen säännöksiä siten kuin edellä olevassa asetuksessa säädetään sekä vakuutusyhtiöitä valvovien viranomaisten, sosiaali- ja terveysministeriön ja Finanssivalvonnan, päätöksiä, määräyksiä ja ohjeita.

Perusteet LähiTapiola-ryhmän konsernitilinpäätöksen laajuudelle

LähiTapiola Vahinkoyhtiö laatii vakuutusyhtiölain mukaisen vakuutusyhtiöryhmän laajuudessa LähiTapiola-ryhmän konsernitilinpäätöksen. Ryhmätasoinen konsernitilinpäätös antaa asiakkaille ja sidosryhmille yksittäisten yhtiöiden tilinpäätöksiä paremman ja laajemman kuvan ryhmän taloudellisesta asemasta. Konsernitilinpäätöksen laatiminen on tarpeen myös Finanssivalvonnan vakuutusyhtiölakiin perustuvan ryhmävalvonnan suorittamiseksi.

LähiTapiola-ryhmä ei konsernitilinpäätöksestä huolimatta muodosta kokonaisuudessaan kirjanpitolain mukaista konsernia, mikä johtuu erityisesti vakuutusyhtiöiden keskinäisestä yhtiömuodosta. Keskinäisten vakuutusyhtiöiden omistajina ovat vakuutuksenottajat, eikä niissä näin ollen toteudu kirjanpitolain konsernikäsitteen mukainen vaatimus siitä, että emoyhtiöllä on enemmistöomistus ja äänivalta tytäryhtiössä. LähiTapiola Vahinkoyhtiöllä ei ole myöskään oikeutta nimittää enemmistöä muiden LähiTapiola-ryhmän vakuutusyhtiöiden hallituksen jäsenistä, eikä LähiTapiola-ryhmän yhtiöiden välillä ole voimassa sellaisia sopimuksellisia tai muita järjestelyitä, joiden mukaisesti LähiTapiola Vahinkoyhtiö käyttäisi

tosiasiallisesti määräysvaltaa LähiTapiola-ryhmän muissa keskinäisissä vakuutusyhtiöissä.

Aineettomien hyödykkeiden arvostus ja jaksotus

Muut pitkävaikutteiset menot

Muina pitkävaikutteisina menoina on aktivoitu huoneistojen perusparannusmenot sekä ICT-järjestelmien suunnittelumenot. Ne esitetään taseessa suunnitelman mukaisilla poistoilla vähennetyn hankintamenon määräisinä.

Sijoitusten arvostus ja jaksotus

Kiinteistöt ja kiinteistöosakkeet

Rakennukset ja rakennelmat esitetään taseessa suunnitelman mukaisilla poistoilla vähennetyn hankintamenon määräisinä tai ne on kirjattu sitä alempaan käypään arvoon.

Kiinteistöosakkeet esitetään taseessa hankintamenon määräisinä tai ne on kirjattu sitä alempaan käypään arvoon. Kiinteistöjen ja kiinteistöosakkeiden arvoihin on voitu tehdä arvonkorotus, mikäli niiden arvo on tilikauden päättyessä ollut pysyvästi alkuperäistä hankintamenoa olennaisesti suurempi. Sijoitusomaisuudeksi katsottavan kiinteistön tai kiinteistöosakkeen arvonkorotuksen vastaerä on tuloutettu tuloslaskelmassa vuodesta 1978 lähtien, ja sitä aikaisemmin tehty arvonkorotukset on kirjattu sidottuun omaan pääomaan arvonkorotusrahastoon. Käyttöomaisuudeksi katsottavan sijoituksen vastaerä on kirjattu sidottuun omaan pääomaan arvonkorotusrahastoon.

Sijoituksista aikaisemmin tehty arvonalennukset palautetaan käyvän arvon noustessa (tulosvaikutteisesti) enintään alkuperäiseen hankintamenoa saakka.

Osakkeet ja osuudet

Osakkeet ja osuudet esitetään taseessa hankintamenon tai sitä alemman käyvän arvon määräisenä. Hankintameno lasketaan keskihintaa käyttäen. Aikaisemmin tehty arvonalennukset palautetaan osakkeiden ja osuuksien arvoon siltä osin kuin käypä arvo ylittää kirjanpitoarvon.

Lainaksi annetut arvopaperit sisältyvät taseeseen. Tiedot lainaksi luovutetuista arvopapereista esitetään taseen liitetiedoissa.

Rahoitusmarkkinavälineet

Rahoitusmarkkinavälineitä ovat joukkovelkakirjalainat ja muut rahamarkkinainstrumentit. Rahoitusmarkkinavälineet esitetään taseessa hankintamenon määräisinä. Hankintameno lasketaan keskihintaa käyttäen. Rahoitusmarkkinavälineiden nimellisarvon ja hankintahinnan erotus on jaksotettu korkotuotoiksi tai niiden vähennyk-

siksi rahoitusmarkkinavälineen juoksuaikana. Vastaerä on kirjattu rahoitusmarkkinavälineen hankintamenon lisäykseksi tai vähennykseksi. Korkotason vaihtelusta aiheutuvia ja muita tilapäisiä arvonmuutoksia ei ole kirjattu. Muista syistä aiheutuneet arvonalennukset on kirjattu.

Samoin on kirjattu arvonalennuksen palautukset, mikäli rahoitusmarkkinavälineen käypä arvo on myöhemmin noussut yli alennetun hankintamenon, enintään alkuperäiseen hankintamenoön saakka.

Lainasaamiset, talletukset ja jälleenvakuutustalletsaamiset

Lainasaamiset, talletukset ja jälleenvakuutustalletsaamiset esitetään taseessa nimellisarvon tai tätä pysyvästi alemman todennäköisen arvon määräisenä. Korkotason vaihtelusta aiheutuvia ja muita tilapäisiä arvonmuutoksia ei ole kirjattu. Muista syistä aiheutuneet arvonalennukset on kirjattu.

Samoin on kirjattu arvonalennuksen palautukset, mikäli käypä arvo on myöhemmin noussut yli alennetun hankintamenon, enintään alkuperäiseen hankintamenoön saakka.

Johdannaissopimukset

Johdannaissopimuksia käytetään ensisijaisesti sijoitus-salkkujen suojaukseen. Kirjanpidollisesti johdannaisia kuitenkin käsitellään pääasiassa ei-suojaavina, vaikka johdannaiset toimivat tehokkaina suojauksina.

Tilikauden aikana sopimusten sulkemisesta tai raukeamisesta syntyneet voitot ja tappiot on kirjattu tilikauden tuotoksi tai kuluksi.

Ei-suojaavat sopimukset

Ei-suojaaavan tai ei-suojaavasti käsitellyn johdannaissopimuksen käyvän arvon ja sitä korkeamman kirjanpitoarvon negatiivinen erotus kirjataan kuluksi. Realisoitumattomia tuottoja ei kirjata.

Suojauslaskennan soveltaminen

Suojauslaskentaa käytettäessä johdannaisen negatiivinen arvonmuutos jätetään kirjaamatta kuluksi siltä osin kuin suojattavan kohteen arvonnousu kattaa sen. Se osa johdannaisen negatiivisesta arvonmuutoksesta, joka ylittää suojattavan kohteen arvonnousun, kirjataan kuluksi. Johdannaissopimuksen käyvän arvon ja sitä alemman kirjanpitoarvon erotus kirjataan tuotoksi suojattavasta tase-erästä kuluksi kirjattuun määrään asti. Jos suojattavasta tase-erästä ei tuloslaskelmaan kirjata arvonmuutosta, ei suojaaavasta sopimuksesta kirjata arvostustuottoa tai -kuluja.

Sijoitusten käypien arvojen määrittäminen

Kiinteistösijoitukset

Kiinteistöjen ja kiinteistöosakkeiden arvoina käytetään markkinaperusteisia käypiä arvoja. Kiinteistösijoitusten arvioinnissa sovelletaan IVS:n (International Valuation Standards) sekä hyvän kiinteistöarviointitavan (ns. AKA-kriteerit) mukaisia arviointiperiaatteita ja niiden arviointimenetelmille asettamia vaatimuksia.

Asunto-kohteet arvioidaan pääosin vertailukauppoihin perustuvalla kauppa-arvomenetelmällä. Toimitilakohteiden pääasiallisena arviointimenetelmänä käytetään tuotoarvoon perustuvaa kassavirtamenetelmää. Erikoiskohteet arvioidaan kohteeseen parhaiten soveltuvalla markkinaperusteisella arviointimenetelmällä. Valtion asunto-lainoin lainoitettujen kiinteistösijoitusten käypänä arvona pidetään aravavuokra-asuntojen ja aravavuokratalojen käytöstä, luovutuksesta ja omaksi lunastamisesta annetun lain (1190/1993) 10 §:n mukaista luovutuskorvausta.

Arvonmäärityksen tekee Finanssivalvonnan edellyttämällä tavalla joko ulkopuolinen auktorisoitu kiinteistöarvioitsija tai LähiTapiola Kiinteistövarainhoito Oy:n asiantuntijat ulkopuolisen auktorisoidun kiinteistöarvioitsijan ohjeistamana ja auditoimana.

Osakkeet, osuudet ja rahoitusmarkkinavälineet

Noteerattujen arvopapereiden sekä sellaisten arvopapereiden, joille on olemassa markkinat, käypänä arvona on käytetty vuoden viimeisintä kaupantekokurssia tai sen puuttuessa ostokurssia. Muiden sijoitusten osalta on käypänä arvona käytetty todennäköistä luovutushintaa, kirjanpitoarvoa tai substanssiin pohjautuvaa arvoa. Pääomasijoitusrahastojen käypänä arvona on käytetty hankintamenoa tai hallinnointiyhtiön ilmoittamaa arviota rahaston käyvästä arvosta.

Lainasaamiset, talletukset ja jälleenvakuutustalletsaamiset

Lainasaamisten, talletusten ja jälleenvakuutustalletsaamisten käypänä arvona on käytetty nimellisarvoa ottaen huomioon luottotappiovaaran edellyttämä nimellisarvon alentaminen todennäköiseen arvoon.

Zillmerointiperusteet

Zillmerointia ei sovelleta.

Sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevat sijoitukset

Sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevat sijoitukset arvostetaan taseessa käypään arvoon.

Saamisten arvostus

Vakuutusmaksusaamiset

Vakuutusmaksusaamiset esitetään taseessa enintään todennäköisen arvon määräisenä. Vakuutusmaksusaamisten nimellisarvosta on vähennetty kokemusperäinen raukeaminen, jolloin saadaan niiden todennäköinen arvo. Saaminen, josta ei todennäköisesti saada maksu-suoritusta, kirjataan luottotappioksi.

Ulkomaanrahamääräiset erät

Ulkomaanrahan määräiset saamiset ja velat on muutettu Suomen rahaksi Euroopan Keskuspankin tilinpäätöspäivänä julkaisemaan kurssiin. Muiden sijoitusten osalta on käytetty hankinta-ajankohdan kurssia tai sitä alempaa tilinpäätöspäivän kurssia.

Valuuttakurssierot on kohdistettu kyseisten tulojen ja menojen oikaisueriksi. Rahojen ja pankkisaamisten sekä talletusten valuuttakurssierot samoin kuin erät, joita ei ole voitu kohdistaa suoraan tulon tai menon oikaisuksi, on kirjattu sijoitustoiminnan valuuttakurssivoitoksi tai tappioksi.

Poistot

Rakennusten ja niiden ainesosien, kaluston, aineettomien oikeuksien ja pitkävaikutteisten menojen hankintameno on aktivoitu ja se kirjataan vaikutusaikanaan suunnitelman mukaan poistoina kuluksi.

Arvioidut poistoajat ovat hyödykeryhmäkohtaisesti keskimäärin seuraavat:

Aineettomat hyödykkeet

Huoneistojen peruskorjaukset	5-10 v
ICT-järjestelmien suunnittelukustannukset	5-10 v

Kiinteistöt

Asuin-, toimisto- ja hotellirakennukset	40-50 v
Tavaratalo-, myymälä- ja liiketilarakennukset	30-40 v
Teollisuus-, varasto ym. rakennukset	20-30 v
Rakennusten ainesosat, menojäätännöspoisto	25 %

Kalusto

Konttorikoneet, -kalusto yms., menojäätännöspoisto	25 %
--	------

Rakennusten olennaisten perusparannusten vaikutus pitoaikaan arvioidaan erikseen. Tuloutettujen arvonnkorotusten osalta on tehty poistot kyseisen erän pitoajan mukaan.

Kirjanpidossa tehtyjen kokonaispoistojen ja suunnitelman mukaisten poistojen kertynyt erotus merkitään

taseen vastattaviin erään "Tilinpäätössiirtojen kertymä, poistoero" ja tilikauden aikainen poistoeron lisäys tai vähennys esitetään tuloslaskelmassa erikseen.

Tilinpäätössiirtojen kertymä

Poistoero

Ks. kohta "Poistot"

Verotusperusteiset varaukset

Kirjanpito- ja verolainsäädännön perusteella on tehty tulosvaikutteisia varauksia.

Pakolliset varaukset

Tuotoista on vähennetty pakollisina eläkevarauksina velvoitteista vastaisuudessa aiheutuvat eläkemenot ja mahdolliset työttömyyseläkemenot, jotka kohdistuvat päätyneeseen tai aikaisempaan tilikauteen. Muina varauksina tuotoista on vähennetty keskeneräisten vahinkojen viivästyskorkovaraukset.

Välittömät verot

Tuloslaskelmassa välittömät verot on esitetty suoriteperusteisesti.

Laskennalliset verovelat/-saamiset

Verotettavan tulon ja kirjanpidon tuloksen välisiin jakso-tuseroihin ja muihin väliaikaisiin eroihin liittyvät laskennalliset verovelat/-saamiset esitetään tilinpäätöksen liitetiedoissa. Liitetiedoissa esitetään arvostuseroista laskettu laskennallinen verovelka, jonka toteutumista pidetään todennäköisenä seuraavan vuoden aikana.

Pääomalaina

Pääomalaina on merkitty taseen vastattaviin hankintahintaan. Velan nimellisarvon ja hankintahinnan erotus on jaksotettu korkokuluksi ja vastaerä on kirjattu pääomailain hankintahinnan lisäykseksi.

Muut velat

Muut velat kuin vakuutustekninen vastuovelka merkitään taseeseen nimellisarvoon.

Vakuutustekninen vastuovelka, vahinkovakuutustoiminta

Vakuutusmaksuvastuu

Vakuutusmaksuvastuu sisältää tilivuonna ja aikaisempina vuosina kertyneestä vakuutusmaksutulosta sen osan, jota vastaava riski kohdistuu tilivuoden jälkeiseen aikaan. Samanlainen jaksotus tehdään myös tulevan jälleenvakuutuksen palkkioihin. Vakuutusmaksuvastuun määrä lasketaan pro rata parte temporis -periaatteen mukaisesti. Vakuutusmaksuvastuusta ei ole vähennetty vakuutusten aktivoituja hankintamenoja eikä vakuutusmaksuvastuuseen sisälly siirtovastuun täydennyseriä.

Korkoutusta sovelletaan ainaismetsä- ja ainaispalovakuutuksen vakuutusmaksuvastuun laskennassa, jolloin on käytetty 4,5 prosentin laskuperustekorkoa.

Korvausvastuu

Korvausvastuu sisältää tilivuoden jälkeen yhtiön suorittavaksi tulevat korvausmäärät, jotka aiheutuvat tilivuonna tai aikaisemmin sattuneista vahingoista ja muista vakuutustapahtumista. Korvausvastuuseen sisältyy tasoitusmäärä. Tasoitusmäärä on runsasvahinkoisten vuosien varalle laskettu puskuri, jolla pyritään varmistamaan vastuuvelan riittävyys myös silloin, kun vastuuvelkaan oleellisesti vaikuttavat tekijät heilahtelevat epäsuotuisasti.

Vakuutusvalvontaviranomainen vahvistaa tasoitusmäärälle laskentasäännöt yhtiökohtaisesti.

Eläkemuoitoisten vastuiden korvausvastuun laskennassa, mukaan lukien tuntemattomat vahingot sovelletaan 1,4 prosentin laskuperustekorkoa.

Eläkemuoitoisten vastuiden korvausvastuun laskennassa käytetään vahinkovakuutuksen referenssikuolevuusmallia K2016, joka on laadittu Tapaturmavakuutuskeskuksen ja Vakuutuskeskuksen yhteistyönä.

Vakuutustekninen vastuovelka, henkivakuutustoiminta

Vastuuvulkaa laskettaessa on ennen 1.1.1999 myönnettyissä henkivakuutuksissa ja yksilöllisissä eläkevakuutuksissa käytetty 4,5 %:n laskuperustekorkoa ja ryhmäeläkkeissä 4,25 %:n laskuperustekorkoa. Ennen 1.1.1999 myönnettyjen joustavamaksuisten yksilöllisten eläkevakuutusten kertyneiden eläke-etujen vastuuvulka on laskettu 1,9 %:n laskuperustekorolla ja yksilöllisten henkivakuutusten vastuuvulka 3,9 % laskuperustekorolla, kun vastuuvulkaan lasketaan mukaan tehdyt korkotäydennykset. Ennen 1.1.1999 myönnettyjen ryhmäeläkevakuutusten vastuuvulka on laskettu 3,5 %:n laskuperustekorolla, kun vastuuvulkaan lasketaan mukaan tehdyt korkotäydennykset.

Vakuutuksissa, jotka on myönnetty 1.1.1999 ja 31.12.2002 välisenä aikana, on käytetty 3,5 % laskuperustekorkoa. Kaikissa 1.1.2003 ja 31.12.2004 välisenä aikana myönnettyissä vakuutuksissa sekä 1.1.2005 – 31.12.2013 myönnettyissä rahastoivissa riskihenkivakuutuksissa on käytetty 2,5 %:n laskuperustekorkoa. Vuonna 2005 ja sen jälkeen myönnetyille yksilöllisille henki- ja eläkevakuutuksille, sekä vuonna 2014 ja sen jälkeen myönnetyille rahastoiville riskihenkivakuutuksille käytetty laskuperustekorko on ollut 1,5 %. Yksilöllisten henkivakuutusten laskuperustekorko on ollut 0,0 % 27.3.2017 alkaen.

Edellä mainitusta poiketen vastuuvulkaa laskettaessa käytettävä perustekorko on kuitenkin laskettu enintään 0,5 % tasolle vuosiksi 2018-2020, 0,75 % tasolle vuosiksi 2021-2022, 1,0 % tasolle vuosiksi 2023-2024 ja 1,5 % tasolle vuosiksi 2025-2027.

Seuraavien vastuuerien laskennassa ei käytetä perustekorkoa:

- yksilöllisen henkivakuutuksen vakuutusehtojen muuttamisesta aiheutuva vakuutusmaksuvastuun täydennysvaraus
- yksilöllisen henkivakuutuksen vakuutusmaksuvastuuseen tehtävät lisähyvitys-, lisäsumma- ja maksunalennusvaraukset
- yksilöllisen henki- ja eläkevakuutuksen vakuutusmaksuvastuuseen tehtävät tulevien lisäetujen varaukset
- tasoitusmäärä

Kohtuusperiaatteen soveltaminen ja lisäetujen jakamista koskevat tavoitteet

Vakuutusyhtiölain 13 luvun 2 §:n mukaisen ns. kohtuusperiaatteen mukaan vakuutusyhtiön on, mikäli yhtiön vakavaraisuus sen sallii, palautettava kohtuullinen osa ylijäämästä lisäetuina sellaisille vakuutuksille, joilla on oikeus ylijäämän perusteella jaettavaan lisäetuihin.

LähiTapiola Keskinäinen Henkivakuutusyhtiö soveltaa kohtuusperiaatetta siten, että se käyttää ylijäämänsä pääosin lisäetuihin ja vakavaraisuuden vahvistamiseen sekä maksaa riskipääoman merkitsijöille markkinaehtoisien tuoton.

LähiTapiola Keskinäinen Henkivakuutusyhtiön tavoitteena on antaa ylijäämän jakoon oikeutetuille vakuutussäästöille pitkällä aikavälillä ennen kuluja ja veroja kokonaistuotto, joka eläkevakuutuksessa ylittää euroalueen valtioiden pitkien, vähintään 10-vuotisten joukkovelkakirjalainojen korkotason ja säästöhenkivakuutuksessa vastaavasti 5-vuotisten valtionlainojen korkotason. Rahastoivassa riskivakuutuksessa tavoitteena on, että reaalin kokonaiskorko on positiivinen.

Vakuutussäästöjen kokonaistuottotavoitteena ilmaista lisäetutavoitetta ei sovelleta sijoitussidonnaisesti vakuutuksiin eikä riskivakuutuksiin, joihin ei liity vakuutussääs-

töä. Riskivakuutuksissa kohtuusperiaatetta noudatetaan siten, että riskiliikkeen ylijäämästä palautetaan asiakkaille maksunalennuksina tai riskietuuksien ilmaisina korotuksina se osa, jota ei varata riskiliikkeen heilahtelujen varalle.

Edellä kollektiivisesti kaikille eläkevakuutuksille ja säästöhenkivakuutuksille määriteltyä kokonaistuottotavoitetta sovelletaan yksittäisiin vakuutus sopimuksiin ottamalla huomioon hyvityksiä määrättäessä yleinen korkotaso ja sen heilahtelun voimakkuus, yhtiön onnistuminen sijoitustoiminnassa, kunkin vakuutuksen laskuperustekorko, vakuutuksen hoitamisen kustannukset, vakuutuksesta liikekulujen kattamiseen menevät erät sekä yhtiön vakavaraisuus. Asiakashyvitysten tasossa otetaan vakuutuslajeittain huomioon tarve varautua tulevaisuudessa huomattavasti kohoaviin korvausmenoihin mm. kuolleisuudessa tapahtuvien muutosten takia.

Asiakkaan vakuutussäästöille hyvitetävä kokonaiskorko muodostuu laskuperustekorosta ja annettavista hyvityksistä.

Seuraavat tekijät vaikuttavat sopimuksille maksettavaan kokonaiskorkoon:

- matalampi laskuperustekorotaso tai korkeampi liikekulujen kattamiseksi menevän osuuden taso voi korottaa kokonaiskorkoa
- pitkäaikaisen sidotun säästämisen tuotteiden, kuten esim. eläkevakuutusten, kokonaiskorko on korkeampi kuin vapaasti takaisinostettavissa olevien vakuutusten.

Kokonaiskorko voi joissakin sopimuksissa olla korkeinta sovellettavaa laskuperustekorota pienempi.

Asiakashyvitysten tasossa pyritään vakauteen tasoitamalla sijoitustuottojen vaihtelua siten, että varataan hyvien sijoitustuottojen vuosina osa ylijäämästä myöhemmin vuosina jaettavaksi.

Vakavaraisuustavoitteena on sellainen laadullinen ja määrällinen vakavaraisuus, että se ei rajoita yhtiön toimintaa ja lisäetutavoitteiden mukaisten lisäetujen maksamista vakuutuksenottajille.

Lisäetutavoitteiden julkaiseminen tässä muodossa perustuu vakuutusyhtiölakiin, ja tavoitteet kuvaavat ylijäämän jakautumista oman pääoman ja vakuutus sopimuksista johtuvan vastuuvelan välillä.

Lisäetutavoitteet eivät siten ole sellaisia yksittäistä vakuutus sopimusta koskevia tietoja, joita vakuutuksenottajalle tulee vakuutus sopimus lain mukaan antaa, eivätkä ne sen vuoksi ole osa mitään yksittäistä vakuutus sopimusta.

Lisäetutavoitteet eivät ole yhtiötä sitovia ja ne ovat voimassa toistaiseksi. Yhtiön hallitus päättää vuosittain

lisäeduista ja tarvittavista muutoksista lisäetujen jakamista koskeviin tavoitteisiin.

Tavoitteet ja selvitys niiden toteutumisesta julkaistaan yhtiön internet-verkkosivuilla ja tilinpäätöksessä.

LähiTapiola Keskinäinen Henkivakuutusyhtiön lisäetujen jakamista koskevien tavoitteiden toteutuminen vuosina 2008–2017

Yhtiön lisäetutavoite on luonteeltaan pitkän aikavälin tavoite, eli sen toteutumista tulee tarkastella useamman vuoden aikavälillä. Yksittäisinä vuosina yhtiö voi jäädä tavoitteiden alle.

Tästä syystä seuraavassa on tarkasteltu tavoitteen toteutumista vuosina 2008–2017, ei pelkästään vuoden 2017 osalta. Vuoden 2017 osalta voidaan todeta, että yhtiö kykeni maksamaan kaikille sopimusryhmille lisäetutavoitteen mukaista kokonaiskorkoa. Vuosina 2008–2017 maksetut kokonaiskorot ovat kaikissa sopimusryhmissä ylittäneet selvästi lisäetutavoitteen.

Lisäetutavoitteena olevat korot on määritelty seuraavasti:

Lisäetutavoitteena käytetty korko on ollut vuosina 2008–2017 Euroopan Keskuspankin julkaisemaa euroalueen valtioiden velkakirjojen tuottoindeksiä 5 ja 10 vuoden maturiteeteille. Vuosittaiset tuotot on laskettu päivä- tai kuukausinoteerausten keskiarvoina.

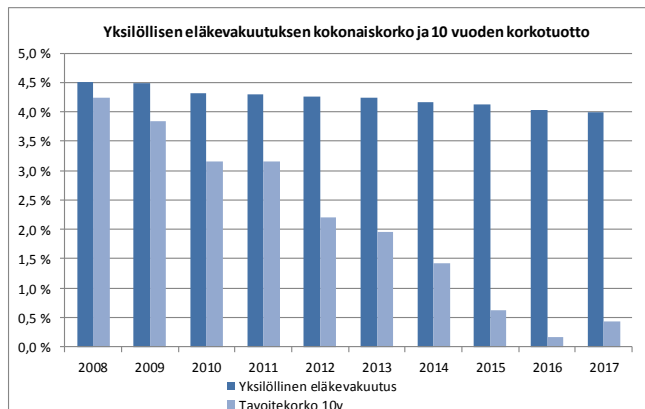
Seuraavassa on eritelty vakuutuslajeittain ja sopimusryhmittäin kokonaiskorkojen tasoa vuodelta 2017 ja aikaväliltä 2008–2017. On huomattava, että erilaisten sopimustyyppien suuren määrän takia tämä ei ole täysin kattava selvitys kokonaiskoroista jokaisen yksittäisen vakuutus sopimuksen osalta. Vakuutuksenottajalle lähetetyistä vuositiedotteista selviää tarkasti kunkin sopimuksen laskuperustekorot ja asiakashyvityksen taso.

Selvitys vakuutussäästöille annetuista kokonaiskoroista vakuutuslajeittain vuosina 2008–2017

Yksilölliset eläkevakuutukset

Yksilöllisten eläkevakuutusten vakuutussäästöille annettu kokonaiskorko vuodelta 2017 oli keskimäärin 4,0 % ja vaihteli tuotteesta ja laskuperustekorosta riippuen 2,5 %:n ja 4,5 %:n välillä. Kaikille tuotteille kokonaiskorko oli yli 10 vuoden tavoitekoron, joka vuonna 2017 oli keskimäärin 0,4 %.

Laskuperuste-korko	Asiakas-hyvitys	Kokonais-korko
4,5 %	0,0 %	4,5 %
3,5 %	0,0 %	3,5 %
2,5 %	0,0 %	2,5 %
1,5 %	1,6 %	3,1 %

Oheisessa kuvassa on esitetty yksilöllisten eläkevakuutusten kokonaiskorko verrattuna tavoitteeseen vuosina 2008–2017. Kokonaiskorko on ylittänyt tavoitteen kaikkina vuosina.

Säästöhenkivakuutukset ja kapitalisaatiosopimukset

Säästöhenkivakuutusten vakuutussäästöille annettu kokonaiskorko vuodelta 2017 oli keskimäärin 3,4 % ja vaihteli tuotteesta ja laskuperustekorosta riippuen 2,0 %:n ja 4,5 %:n välillä. Kaikille tuotteille kokonaiskorko oli yli 5 vuoden tavoitekoron, joka vuonna 2017 oli keskimäärin -0,3 %.

Laskuperuste-korko	Asiakas-hyvitys	Kokonais-korko
4,5 %	0,0 %	4,5 %
3,5 %	0,0 %	3,5 %
2,5 %	0,0 %	2,5 %
1,5 %	1,2 %	2,7 %
0,0 %	2,0 – 2,7 %	2,0 – 2,7 %

Laajan omaisuusluokkahajautuksen varainhoitosalkuihin liittyvän nollaperustekorkoisen vakuutussäästön, ns. Korkohyvityksen, asiakashyvitys on 2,2 % vuonna 2018. Vuonna 2017 maksettu asiakashyvitys oli 2,0 %. LähiTapiolan säästöhenkivakuutuksia ja kapitalisaatiosopimuksia, joihin varainhoitosalkut voi liittää, on myönnetty 27.3.2017 alkaen.

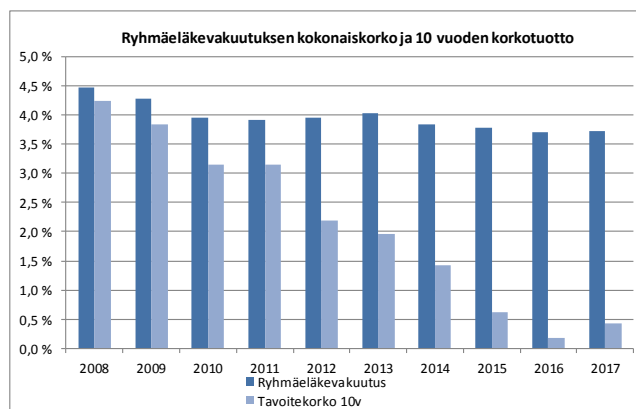

Oheisessa kuvassa on esitetty säästöhenkivakuutusten kokonaiskorko verrattuna tavoitteeseen vuosina 2008–2017. Kokonaiskorko on keskimäärin ylittänyt tavoitteena olevan 5 vuoden korkotuoton ko. ajanjaksolla, vaikka korko jäi vuonna 2008 joissakin sopimuksissa hieman tavoitteen alle.

Ryhmäeläkevakuutukset

Ryhmäeläkevakuutusten vakuutussäästöille annettu kokonaiskorko vuodelta 2017 oli Etueläke-vakuutuksissa 2,9 %:n ja 4,25 %:n välillä ja TOP-eläkevakuutuksissa 3,3 %:n ja 3,5 %:n välillä. Kaikkien tuotteiden kokonaiskorko oli yli 10 vuoden tavoitekoron, joka vuonna 2017 oli keskimäärin 0,4 %.

Laskuperuste-korko	Asiakas-hyvitys	Kokonais-korko
4,25 %	0,0 %	4,25 %
3,5 %	0,0 %	3,5 %
2,5 %	0,4 - 0,8 %	2,9 - 3,3 %
1,5 %	1,9 %	3,4 %

Oheisessa kuvassa on esitetty ryhmäeläkevakuutusten kokonaiskorko verrattuna tavoitteeseen vuosilta 2008–2017. Kokonaiskorko on keskimäärin ylittänyt ta-

voitteena olevan 10 vuoden korkotuoton kaikkina vuosina.

Selvitys riskivakuutuksille annetuista lisäeduista vuonna 2017

Voitonjakoon oikeutetuissa riskivakuutuksissa kohtuusperiaatetta sovelletaan kuolemantapausturvien osalta korotettujen korvaussummien tai maksualennusten muodossa. Korvaussummien korotus, sekä maksunalennuksen suuruus vaihtelee vakuutuksen alkamisajankohdan, sukupuolen ja vakuutetun iän perusteella.

Vuonna 2017 riskivakuutuksille maksettiin lisäetuja 1,7 miljoonaa euroa. Riskivakuutuksissa lisäedut vahvistetaan etukäteen. Vuodelle 2018 on vahvistettu vastaavat lisäedut kuin vuodelle 2017.

Selvitys tulevien lisäetujen varauksen käytöstä laskuperustemuutoksesta aiheutuneen tappion kattamiseen

Tulevien lisäetujen varauksen laskuperuste mahdollistaa vastuun käyttämisen sellaisen tappion peittämiseen, joka on syntynyt vastuuelan laskuperusteen muuttamisesta. Tilinpäätöksessä tehty kuolevuustäydennys kasvatti vastuuelkaa 14,1 miljoonaa euroa ja korkotäydennys kasvatti vastuuelkaa 64,2 miljoonaa euroa.

Tulevien lisäetujen varausta käytettiin vuonna 2017 22,1 miljoonaa euroa ennen 1.1.1999 myönnettyjen joustavamaksuisten yksilöllisten eläkevakuutusten kuolevuustäydennykseen ja korkotäydennykseen ja 5,5 miljoonaa euroa kiinteämaksuisten yksilöllisten henkivakuutusten korkotäydennykseen.

Ennen 1.1.1999 myönnettyillä joustavamaksuisilla yksilöllisillä eläkevakuutuksilla ei ole muutosten jälkeen tulevien lisäetujen varausta ja kiinteämaksuisten yksilöllisten henkivakuutusten tulevien lisäetujen varaus on 1,6 miljoonaa euroa.

Selostus henkilökunnan eläketurvasta ja eläkemenojen jaksottamisesta

Henkilöstön lakisääteinen eläketurva on järjestetty TyEL -vakuutuksella Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Elossa ja lisäeläketurva LähiTapiola Keskinäinen Henkivakuutusyhtiössä, jossa etuina ovat vanhuus-, työkyvyttömyys- ja perhe-eläke sekä kuolemantapauskorvaus omaisille. Lisäeläke kartuttaa eläkettä vuosittain pääsääntöisesti 0,2 prosenttia TyEL:n mukaisen eläkkeen perusteena olevasta vuosiansiosta. Lisäedun piirissä ovat kaikki 31.12.2012 mennessä alkaneet työsuhteet 5 palveluvuoden jälkeen. Lisäeläkettä karttuu koko palvelusajalta.

Päätoimisten hallituksen jäsenten, jotka ovat työsuhteessa LähiTapiola Vahinkoyhtiöön ja LähiTapiola Henkiyhtiöön, eläkeikä on 63 vuotta. Toimitusjohtajan eläkeikä on 63 vuotta. Muiden johtajien eläkeikä on yleinen vanhuuseläkeikä eli 63 - 68 vuotta. Lisäeläketurva on järjestetty lisäeläkkeellä LähiTapiola Keskinäinen Henkivakuutusyhtiössä.

Eläkevakuutusmaksut on kirjattu kuluksi suoriteperusteisesti.

LähiTapiola-ryhmän konsernitilinpäätös

LähiTapiola Vahinkoyhtiö laatii LähiTapiola-ryhmän johtavana yrityksenä konsernitilinpäätöksen vakuutusyhtiölain tarkoittaman vakuutusyhtyrhythman mukaisessa laajuudessa. LähiTapiola-ryhmään kuuluvat johtavana yrityksenä LähiTapiola Vahinkoyhtiö, 20 alueellista vahinkovakuutusyhtiötä ja LähiTapiola Henkiyhtiö sekä näiden tosiasiallisen määräysvallan kautta LähiTapiola-ryhmään yhdisteltävät yhtiöt. LähiTapiola-ryhmän konsernitilinpäätökseen yhdistellään LähiTapiola Vahinkoyhtiön kirjanpitolain mukainen konserni sekä muut yhtiöt, jotka yhdessä LähiTapiola Vahinkoyhtiön konsernin kanssa muodostavat LähiTapiolan vakuutusyhtiölain 26 luvun 2 §:ssä tarkoitetun vakuutusyhtyrhythman. LähiTapiola-ryhmän konsernitilinpäätökseen yhdisteltävät tytäri- ja omistusyhteyshyörykset on kerrottu liitetiedoissa. Tilinpäätöksessä käytettävät konsernitermit tarkoittavat LähiTapiola-ryhmää.

Tilinpäätöksen laatiminen käsittäen koko Solvenssi II -direktiivissä määritellyn vakuutusyhtyrhythman ei kuitenkaan laajenna LähiTapiola Vahinkoyhtiön hallituksen yhtiöoikeudellista vastuuta kirjanpitolain määrittelemän konsernirakenteen ulkopuolelle.

LähiTapiola-ryhmän konsernitilinpäätös on laadittu ryhmän johtavan yrityksen ja LähiTapiola-ryhmään yhdisteltävien tytäryhtiöiden tuloslaskelmien, taseiden ja liitetietojen yhdistelminä, joista on eliminoitu yhtiöiden väliset saamiset ja velat, tuotot ja kulut, voitonjako, konsernin sisäiset myyntivoitot/-tappiot sekä keskinäinen omistus.

LähiTapiola-ryhmän konsernitilinpäätöksen sisäinen osake- ja takuupääomaomistus on eliminoitu hankintamenomenetelmää käyttäen. Keskinäisissä yhtiöissä omasta pääomasta hyvitetään osa voittovaroista asiakashyötyksinä omistaja-asiakkaille. Omassa pääomassa on omana tase-eränään esitetty "Keskinäisten vakuutusyhtiöiden oma pääoma". Tytäryhtiöinä yhdisteltävien keskinäisten vakuutusyhtiöiden pohjarahasto, varmuusrahasto, käyttörahasto ja voittovarot, joita ei makseta korkona takuupääoman omistajille, on esitetty tase-erässä Keskinäisten vakuutusyhtiöiden oma pääoma. LähiTapiola-ryhmä omistaa keskinäisten alueyhtiöiden ja LähiTapiola Henkiyhtiön takuupääomasta sata prosenttia. LähiTapiola Henkiyhtiö -konserniin sisältyvien asunto-

ja kiinteistöyhtiöiden tuloslaskelmaerät esitetään henkivakuutustoiminnan vakuutusteknisessä laskelmassa.

Vähemmistön osuus omasta pääomasta ja tuloksesta esitetään erikseen tuloslaskelmassa ja taseessa. Tilikauden aikana hankitut tytäryhtiöt yhdistellään hankintahetkestä lähtien ja myydyt tytäryhtiöt luovutushetkeen saakka.

Osakkuusyrietykset eli yritykset, joiden osakkeista tai äänivallasta LähiTapiola-ryhmä omistaa 20 – 50 prosenttia, on yhdistelty LähiTapiola-ryhmän konsernitilinpäätökseen pääomaosuusmenetelmällä. Sen sijaan LähiTapiola-ryhmän konsernitilinpäätökseen ei yhdistellä osakkuusyrietyksenä keskinäisiä yhtiöitä kuten asunto-osakeyhtiöitä, kiinteistöyhtiöitä, eikä sijoitusrahastoja, vaikka em. äänivalta- ja omistusrajat tilinpäätöshetkellä täyttyisivätkin.

Keskinäisen Vakuutusyhtiö Turvan kaikki takuuosuusosien omistajat ovat allekirjoittaneet takuuosuusosien omistajien väliseen sopimukseen lisäyksen, jonka mukaan LähiTapiola Vahinkoyhtiöllä on halutessaan oikeus nimittää Turvan hallituksen enemmistö. Näin ollen Turva on LähiTapiola Vahinkoyhtiön tytäryhtiö. LähiTapiola-ryhmän osuus Turvan takuupääomasta on 75,79 prosenttia. Turvan tilinpäätöstietoja ei ole yhdistelty LähiTapiola-ryhmän konsernitilinpäätökseen kirjanpitolain 6 luvun 3 §:n 1 kohdan perusteella, jonka mukaan tytäryrietyksen tilinpäätös saadaan jättää yhdistelemättä konsernitilinpäätökseen, jos yhdisteleminen on tarpeetonta oikean ja riittävän kuvan antamiseksi konsernin toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Keskinäisen yhtiön takuupääoman omistajalla ei ole oikeutta yhtiön muuhun omaisuuteen kuin takuupääomaan ja yhtiökokouksen päätöksellä maksettavaan takuupääoman koroon.

LähiTapiola-ryhmän konsernitilinpäätöksessä laskennalliset verovelat ja -saamiset on merkitty taseeseen. Yhdistelytoimenpiteistä johtuvat laskennalliset verovelat ja -saamiset on merkitty taseeseen silloin, kun niiden tulevia verovaikutuksia on pidettävä ilmeisinä niille yrityksille, joita ne koskevat. Verotusperusteisten varausten ja poistoeron muutos on jaettu laskennallisen verovelan muutokseen ja tulokseen. Vastaavat tase-erät on jaettu laskennalliseen verovelkaan ja omaan pääomaan vähemmistöosuus huomioiden.

Vakuutustoimialan tytäryhtiöosakkeiden arvonnkorotukset on asunto- ja kiinteistöyhtiöiden osalta kohdistettu LähiTapiola-ryhmän tytäryhtiöiden kiinteistöjen arvonnkorotuksiksi.

Eliminoinnin yhteydessä muodostunut konserniaktiiva on pääsääntöisesti kohdistettu tytäryhtiön ao. omaisuuserille, erien käypä arvo huomioon ottaen, ja konserniaktiiva poistetaan suunnitelman mukaan kuten vastaava erä. Kohdistamaton konserniliikearvo esitetään taseen vastaavissa aineettomissa hyödykkeissä omana eränään ja se poistetaan suunnitelman mukaan. Konsernireservi esitetään taseen vastattavissa omana eränään ja se tu-

loutetaan mahdollisuuksien mukaan yhtiön voittovaroista.

LähiTapiola-ryhmän konsernitilinpäätöksen sisäistä ensivakuutusliikettä ei ole eliminoitu; sisäinen jälleenvakuutus, tasoitusmäärää lukuun ottamatta, on eliminoitu.

Laatimisperiaatteissa tapahtuneet muutokset, jotka vaikuttavat tilikauden ja edellisen tilikauden tuloksen vertailukelpoisuuteen

LähiTapiola-ryhmän konsernitilinpäätös laadittiin ensimmäisen kerran vuodelta 2016. Konsernin tunnuslukujen vertailutiedot esitetään ainoastaan vuodelta 2016.

Liiketoimintasiirrot 30.6.2017

Asiakkaiden liikennevakuutukset suurasiakkaita lukuun ottamatta siirrettiin 30.6.2017 LähiTapiola Vahinkoyhtiön kannasta alueyhtiöihin. Vakuutuskannan luovutuksessa ja liiketoimintasiirrosta LähiTapiola Vahinkoyhtiö luovutti liikennevakuutuksen vakuutuskantaan liittyvät vakuutus-sopimukset, vastuuvelan mukaan lukien tasoitusmäärän ja sen katteena olevat varat sekä muut liikennevakuutuksen vakuutustoimintaan kuuluvat varat, velat ja varaukset alueyhtiöille. LähiTapiola Vahinkoyhtiö merkitsi siirtoon liittyen alueyhtiöiden takuuosuuksia.

LähiTapiola Vahinkoyhtiön vertailukauden luvut eivät ole liiketoimintasiirrosta johtuen vertailukelpoisia raportointikauden lukuihin. LähiTapiola-ryhmän konserniyhdistelyssä liiketoimintasiirron vaikutus on eliminoitu.

Riskienhallinnan liitetiedot

Riskienhallinnan yleiset periaatteet

Riskienhallinnan lähtökohdat

Riskienhallinta on aktiivista ja ennakkoivaa toimintaa, joka tunnistaa, arvioi, rajoittaa, hyödyntää ja valvoo liiketoiminnan uhkia sekä uusia mahdollisuuksia, jotka johtuvat muuttuvista ulkoisista ja sisäisistä olosuhteista tai LähiTapiolan omasta strategisesta tahtotilasta. Tavoitteena on edistää asiakkaiden taloudellisen turvan jatkuvuutta ja tukea liiketoiminnan toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumista. Vastuullisen yritystoiminnan periaatteiden mukaisesti ryhmässä huolehditaan ja tie-

dotetaan luotettavasti riskeistä sekä niiden hallinnasta asiakkaille ja muille sidosryhmille.

Riskienhallinnan pääalueet ja riskiluokat ovat:

Taloudelliset riskit	Vakavaraisuuden hallinnan riskit
	Markkinariskit
	Luottoriskit
	Likviditeettiriskit
	Keskittymäriskit
Operatiiviset riskit	Vakuutusriskit
	Toiminnan suunnittelun riskit
	Prosessiriskit
	Järjestelmäriskit
	Henkilöstöriskit
	Juridiset riskit
Toiminta- ympäristön ja strategian riskit	Tapahtuma- ja vahinkoriskit
	Yleisen toimintaympäristön riskit
	Markkinoiden ja asiakaskäyttäytymisen muutoksien riskit
	Kilpailun ja kilpailijoiden aiheuttamat riskit
	Strategisten valintojen riskit
	Ryhmätason erityisriskit

Riskienhallinnan organisointi

Hallituksella on kokonaisvastuu riskienhallinnan järjestämisestä. Hallitus määrittelee riskienhallinnan tavoitteet, riskinottohalukkuuden, riskinoton rajat, vastuut, mittarit ja valvontaperiaatteet. Hallitus vahvistaa vuosittain riskienhallintaa käsittelevät suunnitelmat, varmistaa niiden huomioimisen toimintasuunnitelmissa sekä valvoo suunnitelmien toteuttamista ja noudattamista. Hallitus seuraa säännöllisesti riskienhallinnan tilaa ja keskeisimpien riskien kehitystä. Hallitus on perustanut erillisen Tarkastus- ja riskienhallintavaliokunnan, jonka tarkoituksena on mm. avustaa hallitusta riskienhallintaan liittyvissä asioissa. Toimitusjohtaja ja johto vastaavat riskienhallinnan käytännön valmistelusta, toteuttamisesta ja toteuttamisen seurannasta. Liiketoimintayksiköt vastaavat oman toimintansa riskien kartoittamisesta sekä niihin liittyvien riskienhallintatoimenpiteiden toteuttamisesta. Jokainen työntekijä on velvollinen kertomaan havaitsemistaan riskeistä tai riskienhallinnan kehittämiskohteista.

Riskienhallinnan valvonnasta vastaa aina muu kuin operatiivisesta toiminnasta vastaava taho. Aktuaari-, riskienhallinta-, talous-, controller-, compliance- ja taseenhallintatoiminnot sekä sisäinen tarkastus avustavat hallitusta ja johtoa riskienhallinnan valvonnan ja riskien seurannan käytännön toteuttamisessa. Lisäksi tilintarkastus valvoo riskienhallinnan toteuttamista.

LähiTapiola Vahinkovakuutuksen hallituksella on LähiTapiola-ryhmän johtavan yrityksen hallituksena vastuu ryhmän riskienhallinnan ja vakavaraisuuden hallinnan järjestämisestä ja valvonnasta. Ryhmän riskienhallintakomitealla on keskeinen rooli ryhmän riskienhallinnan toimintaperiaatteiden valmistelussa sekä ryhmän riskien seurannassa ja valvonnassa. Ryhmän taseenhallintakomitea on taseriskien hallinnan, seurannan ja kehittämi-

sen asiantuntijaelin, ja se raportoi suoraan hallitukselle. Komitea vastaa siitä, että taseriskien hallinta on järjestetty asianmukaisesti ja pääomat ovat tehokkaassa käytössä. Hallitus nimittää sijoitustoiminnan johtoryhmän, joka vastaa sijoitustoiminnan käytännön organisoinnista ja operatiivisesta markkinariskien valvonnasta.

Raportointi

Taloudellisen informaation oikeellisuus varmistetaan riittävän ajantasaisella ja tiheällä raportoinnilla, säännöllisillä täsmäytysrutiineilla, kattavalla ja ajan tasalla olevalla dokumentaatiolla raportoinnissa käytettävistä laskentamenetelmistä ja järjestelmistä. Lisäksi liiketoimintojen päätöksenteko ja raportointitoiminnot on organisatorisesti eriytetty.

Vakuutustoiminnan riskienhallinta

Ryhmän vakuutustoiminnan riskejä ovat vahinkovakuutustoiminnan riskit, henkivakuutustoiminnan riskit ja sijoitustoiminnan riskit.

Vahinkovakuutustoiminnan riskit

Vahinkovakuutustoiminnan merkittävimmät vakuutusriskit liittyvät vakuutustuotteiden hinnoitteluun ja riskienvalintaan, inflaatioon, korkotason vaihteluun, kuolleisuudessa tapahtuviin muutoksiin, ammattitauteihin ja jälleenvakuutussuojiiin.

Hinnoitteluriskillä tarkoitetaan sitä, että vakuutusmaksut eivät riitä kattamaan vakuutus sopimuksista aiheutuvia korvaussuorituksia ja toimintakuluja. Tärkeimmät hinnoitteluriskit liittyvät käytettyjen tariffimallien riskimaksujen riittävyyteen sekä kannattavuuden ja vahinkojen seurannan prosesseihin sekä niiden huomioon ottamiseen vakuutusten hinnoittelussa ja merkintäpolitiikassa.

Vakuutusten merkintäpolitiikka määrittelee sallitut vakuutusriskit. Hallitus hyväksyy vakuutusliiketoiminnan kannattavuustavoitteet ja hinnoittelustrategia ohjaa riskivastaavaa sekä oikeudenmukaista hinnoittelua. Vakuutusten merkintäpolitiikan ja hinnoittelustrategian avulla määriteltujen tavoitteiden toteutumisesta vastaavat liiketoimintayksiköt. Hinnoitteluun ja vakuutusmaksutasoon liittyviä riskejä hallitaan raportointi- ja laskentajärjestelmien jatkuvalla kehittämisellä, jotta tarvittavat muutokset maksutasossa saadaan yhä nopeammin korjattua. Erityisen riskialttiita vakuutusriskejä merkitään joko rajoitetusti tai ne jätetään kokonaan merkitsemättä.

Asiakasriskejä hallitaan asiakasvalintaohjeilla, niiden noudattamisen seurannalla, vahinkorekisterin käytöllä sekä esimerkiksi vakuutustutkijoiden toiminnalla. Suurien riskikeskittymien vaikutuksia minimoidaan säännöllisellä keskittymien tarkastelulla hallituksessa. Pyrittäessä entistä parempaan asiakasvalintaan ja riskivastaavaan hin-

noitteluun, yhtenä tärkeänä keinona ovat liiketoimintayksiköiden ylläpitämät merkintä- ja hinnoitteluvaltuudet.

Ryhmän tutkimusryhmä tutkii, torjuu ja ennaltaehkäisee vakuutustoimintaan kohdistuvaa vakuutusrikollisuutta. Asiakastietojen tarkistaminen ennen asiakasvalintaa ja epäselvien vahinkojen selvittely ovat tärkeä osa tutkimusryhmän toimintaa. Vakavampien tapauksen hoito siirretään viranomaisille. Tehokkaalla asiakasvalinnalla on tarkoitus pitää luottotappiot ja korvauskulut tavoitteiden mukaisella tasolla.

Vastuuvelan riittävyysriskillä tarkoitetaan sitä, että vastuuvélkaan varattu määrä ei riitä varausvuoden jälkeen maksettavaksi tulevien korvausten suorittamiseen. Riskin alariskejä ovat mm. inflaatoriski, korkoriski, pitkäikäisyysriski ja ammattitautiriski.

Inflaatoriski liittyy esimerkiksi henkilövahinkojen sairaanhoitoon ja kuntoutukseen liittyviin kassavirraltaan pitkäkestoisiin korvauksiin. Riski toteutuu, mikäli maksettavien korvausten taso nousee inflaation takia korkeammaksi, kuin on hinnoittelussa ja korvausvastuun laskennassa oletettu, jolloin vakuutusmaksut ja korvausvastuu osoittautuvat riittämättömiksi.

Korkoriski ja pitkäikäisyysriski koskevat lähinnä liikenne- ja työtaturmavakuutuksen pitkäkestoisia eläke-muotoisia korvausvastuita. Vastuita laskettaessa kassavirrat diskontataan perustekorolla. Korkoriski toteutuu, mikäli tulevaisuudessa ei saada vähintään perustekorona mukaista tuottoa vastuita kattavalle omaisuudelle. Pitkäikäisyysriskillä tarkoitetaan korvausvastuun määräämiseen liittyvän tulevan kuolevuuskehityksen arvioinnin epävarmuutta. Pitkäikäisyysriski realisoituu silloin, jos kuolevuus osoittautuu tulevina vuosina oletettua alhaisemmaksi, jolloin eläkkeitä joudutaan maksamaan odotettua pitempään.

Ammattitautiriski koskee ainoastaan työtaturmavakuutusta. Ammattitautilla tarkoitetaan ammattitautilain mukaisesti työsuhteeseen liittyvää terveydellistä haittaa, joka syntyy yleensä pitkäkestoisen altistumisen seurauksena fyysisestä, kemiallisesta tai biologisesta tekijästä ja ilmenee usean vuoden kuluttua itse altistumisesta. Ammattitautiriski toteutuu, mikäli ammattitauteja ilmenee odotettua enemmän, jolloin vakuutusmaksut ja korvausvastuu osoittautuvat riittämättömiksi.

Kirjanpidon vastuuvélan laskuperusteissa määritellään eri vakuutusluokkien vastuuvélan määrätymisperiaatteet. Korvausvastuun diskonttauksessa käytettävä laskuperustekorokko (1,4 %) määrätään siten, että se ei ylitä vastuuta kattavan omaisuuden turvaavasti määrättyä sijoitustuoton tasoa vahinkojen arvioituna selviytymiskäytännön. Laskuperusteet ovat korkotason ja kuolevuuden osalta sekä muilta määrätymisperiaateiltaan turvaavat. Vastuuvelan riittävyyttä seurataan vuosittain ja tarvittaessa perusteisiin tehdään tarkistuksia. Vakavaraisuuslaskennassa vastuuvélan arvostaminen eroaa kirjanpidon arvostamisesta. Vakavaraisuuslaskennassa vastuuvélan

arvostamisessa pyritään markkinaehtoisuuteen mm. diskonttaamalla vastuuvélka riskittömällä korkokäyrällä.

Kirjanpidon vakuutusmaksuvastuu määrätään ns. siirtovastuuna pro rata -säännön mukaisesti johdettujen vakuutusluokkakohdista kertomien avulla. Eläkemuo-toinen korvausvastuu arvioidaan Tapaturmavakuutuskeskuksen ja Vakuutuskeskuksen yhteistyössä kehittämällä kuolevuusmallilla, jossa eläkkeensaajan kuolevuuteen vaikuttaa ikä, sukupuoli ja syntymävuosi. Suuret, tietyn eurorajan ylittävät vahingot varataan vahinkokoh-taisesti osaksi korvausvastuuta. Muiden tunnettujen ja tuntemattomien vahinkojen korvausvastuu (kollektiiviva-raus) määrätään tilastollisesti noudattaen tavanomaisia aktuaarillisia menetelmiä. Turvaavuutta lisätään varaa-malla varmuuslisä osaksi kollektiivivarausta. Vahinkojen tulevia käsittelykuluja varten tehtävä hoitokuluvaraus määrätään suhteellisenä osuutena varsinaisen korvaus-vastuun määrästä.

Jälleenvakuutussuojien liittyvät riskit koskevat jälleenvakuutuksen antajien luotettavuutta, suojien hankkimisessa noudatettavia hajautusperiaatteita ja suurten yksittäisten riskikohteiden merkinnässä noudatettavia periaatteita, erityisesti koskien jälleenvakuutussuojan varmistamista ennen ensivakuutusriskin merkitsemistä. Lisäksi EML-arvioihin (Estimated Maximum Loss) liittyvät arviointivirheet voivat toteutuessaan olla vahingollisia.

Jälleenvakuutussuojien liittyvää riskiä hallitaan hallituksen vahvistamien jälleenvakuutusohjelman ja jälleenvakuutussuojien hankintaohjeen avulla. Jälleenvakuutus-suojia ja -ohjelmia suunniteltaessa otetaan huomioon vakuutuskannan rakenne, vakuutusluokkien erilaiset volyymit, riskien mahdollinen kumulaatio sekä vakavarai-suusasema. Näiden tekijöiden perusteella asetetaan vakuutusluokkakohdaiset omapidätysrajat, jotka määrit-televät suurimmat omalla vastuulla pidettävät määrät yksittäisissä riskeissä.

Jälleenvakuuttajiksi hyväksytään vain luottoluokituk-seltaan riittävän vakavaraisia yhtiöitä. Suurin osa jälleenvakuutuksesta on sijoitettu yhtiöihin, joiden luottoluoki-tus on Standard & Poor'sin mukaan vähintään (A). Jälleenvakuutussuojat hankitaan hajautetusti riittävän useil-ta jälleenvakuutuksen antajilta hallituksen asettamien limiittien perusteella. Jälleenvakuutuksen saatavuuteen ja suojien aukottomuuteen liittyviin riskeihin varaudutaan tiiviillä ensi- ja jälleenvakuutuksen yhteistyöllä tekemällä ensivakuutussopimuksiin ja -tarjouksiin tarvittavat muu-tokset ajoissa.

Henkivakuutustoiminnan riskit

Henkivakuutustoiminnan merkittävimmät vakuutusriskit ovat vastuuvélkaan liittyvät riskit ja asiakaskäyttäytymi-seen liittyvät sopimusten ja vakuutusmaksujen maksami-sen keskeytymisen riskit. Vastuuvelkaan liittyviä riskejä ovat laskuperustekorona tasoon ja takaisinostoihin liittyvä korkoriski, sekä kuolevuuteen, eliniän pituuteen ja sairas-tuvuuteen liittyvät riskit.

Korkoriskiä hallitaan suojaamalla sijoitussalkkuja johdannaisilla, muuttamalla korkosalkun maturiteettirakennetta tai yhtiön koko strategista allokaatiota epävakaisissa markkinatilanteissa, huolehtimalla riittävän korkeasta vakavaraisuusasteesta, alentamalla vakuutuskantojen laskennallista laskuperustekorkoa vastuita täydentämällä ja käyttämällä tuotteissa takaisinostosanktioita sekä uusissa tuotteissa turvaavan alhaista laskuperustekorkoa. Yhtiö voi tarvittaessa merkittävästi vähentää taseeseen kohdistuvaa korkoriskiä replikoimalla yhtiön vastuuvelan muutoksia korkoliikkeissä osassa sijoitussalkkuaan joko johdannaisia tai ns. replikoivaa portfolioa käyttäen.

Kuolevuuteen, eliniän pituuteen ja sairastuvuuteen liittyviä riskejä hallitaan huolellisella tuotesuunnittelulla, vastuunvalinnalla, sekä jälleenvakuuttamalla valitun omavastuun ylittävät vastuut ja katastrofitapahtumista johtuvat vahinkokumulaatiot. Vastuunvalinnassa noudatetaan henkivakuutuksen yleisesti käytössä olevia vastuunvalintaohjeita, laadittua vakuutusten merkintäpolitiikkaa ja siihen liittyvää ohjeistusta. Tarvittaessa tehdään lisäksi taloudellinen vastuunvalinta vakuutettavan intressin tarkistamiseksi. Vakuutettujen havaitun kuolleisuuden ja sairastavuuden tasoa ja kehittymistä seurataan vuosittain ja vastuita täydennetään tarvittaessa. Sairausvakuutuksissa on lisäksi mahdollisuus korottaa maksuja korvausmenon nousua vastaavasti.

Takuutuottoisen vastuuvelan laskennassa käytetty laskuperustekorko vaihtelee välillä 0–3,5 % kun tehty vastuuvelan korkotäydennykset otetaan huomioon. Kuolevuutena käytetään henkivakuutuksessa ja yksilöllisessä eläkevakuutuksessa vuodelta 1987 peräisin olevaa E87-kuolevuutta 20.12.2012 mennessä myönnettyjen sopimusten osalta. Tasa-arvoistettujen 21.12.2012 tai myöhemmin alkaneiden sopimusten vastuuvelan laskennassa käytetään kuolevuutena uusia tasa-arvoisia kuolevuusperusteita (HT 2012), jotka perustuvat Henkiyhtiön omasta vakuutuskannasta estimoituun kuolevuuteen.

Sijoitustoiminnan riskit

Hallitus asettaa sijoitustoiminnalle tuottotavoitteen ja riskinoton rajat, joilla pyritään turvaamaan vakavaraisuus ja likviditeettiasema kaikissa markkinaolosuhteissa.

Markkinariskeillä tarkoitetaan varojen ja vastuiden markkina-arvojen muutoksia, jotka johtuvat taloudellisten muuttujien kuten korkojen, valuuttakurssien, osakekurssien tai kiinteistöjen arvojen tai arvovaihteluiden (volatiliteetti) muutoksista.

Sijoitustoiminnan riskeiksi luetaan myös luotto-/vastapuoli- ja likviditeettiriskit. Luotto tai vastapuoliriskillä tarkoitetaan riskiä, että johdannaisopimuksen, transaktion, lainan tms. vastapuoli ei kykene selviytymään velvoitteistaan tai vastapuolen kyky selviytyä velvoitteistaan muuttuu. Likviditeettiriskillä tarkoitetaan rahoituslikviditeetti- tai markkinalikviditeettiriskiä. Edellinen liittyy rahoitustarpeiden ja -lähteiden eriaikaisuuteen ja sen hallintaan. Jälkimmäisellä tarkoitetaan tilannetta,

jossa sijoitusomaisuutta ei kyetä myymään riittävän nopeasti vaikuttamatta markkinoiden hintatasoon.

Hallituksen hyväksymässä sijoitussuunnitelmassa kuvataan sijoitustoiminnan tuottotavoite, vakavaraisuustavoite, sijoitusomaisuuden strateginen allokaatio, sijoitusriskien oton rajat, riski- ja vakavaraisuusasemaa kuvaavat mittarit, sijoitustoiminnan ohjaus- ja raportointiprosessit sekä toimenpiteet vakavaraisuuden turvaamiseksi.

Taseenhallinnan päätehtävänä on hallitukselle esitetävän strategisen allokaation mitoittaminen siten, että vakavaraisuus säilyy tavoitellulla tasolla riittävällä todennäköisyydellä viiden vuoden aikajänteellä ja on mitoitettu huomioiden yhtiön yksilöllinen riskinotto- ja -halukkuus.

Strategisen allokaation muodostamisessa huomioidaan erityisesti korkotason muutoksesta johtuva yhtiön oman pääoman vaihtelu ja siitä aiheutuva riski yhtiön taseelle.

Taseenhallinta seuraa jatkuvasti strategisen allokaation asianmukaisuutta ja valmistelee muutosesityksen yhtiön hallitukselle tarvittaessa. Koska strateginen allokaatio edustaa pitkän aikavälin tavoitteita, sitä muutetaan vain riittävän painavista syistä, jotka liittyvät muutoksiin vakavaraisuudessa, vakuutuskannassa, sijoitusten pitkän aikavälin tuotto- ja riskiodotuksissa, yhtiön asiakashyvityspolitiikassa tai vakavaraisuusstrategiassa. Taseenhallinnan tavoitteena on varmistaa tehokas ja toimiva markkinariskeille kohdistettujen pääomien käyttö LähiTapiola-ryhmässä sekä toiminnan jatkuvuuden varmistaminen.

Markkina-, luotto- ja likviditeettiriskejä mitataan ja seurataan jatkuva-aikaisesti yleisesti käytössä olevilla menetelmillä. Riskejä hallitaan limiiteillä ja hajautuksella.

Sijoitustoiminnan liikennevalot ovat vakavaraisuusseurannan keskeinen työkalu. Vihreä valo tarkoittaa tilannetta, jossa omaisuudenhoitajat voivat toimia sijoitussuunnitelman normaalien limiittien mukaan. Keltainen valo liittyy tilanteeseen, jossa sijoitussuunnitelman puitteissa tapahtuvat sijoitusriskien lisäykset tai neutraali sijoitusallokaatio eivät ole hyväksyttäviä taseen riskillisyyden kannalta. Punaisen valon tilanteessa taseen riskillisyyden on liian korkea ja tarvitaan aktiivisia riskien vähentämistoimia. Keltaisen ja punaisen valon riskiasemassa määritellään tiukennetut rajoitukset sijoitusriskeille ja mahdolliset riskien vähentämistoimenpiteet.

Pitkän aikavälin markkinaskenaarioiden vaikutusta vakavaraisuuteen ja yhtiön toimintaan tarkastellaan vuosittain laadittavassa riski- ja vakavaraisuusarviossa (OR-SA).

Operatiivisten riskien hallinta

Operatiivisilla riskeillä tarkoitetaan tappionvaaraa, joka aiheutuu riittämättömistä tai epäonnistuneista sisäisistä prosesseista, henkilöstöstä, järjestelmistä ja ulkoisista

tekijöistä. Juridiset/oikeudelliset riskit ja tapahtuma-/vahinkoriskit sisältyvät operatiivisiin riskeihin. Toiminnan suunnittelun riskeillä tarkoitetaan vuosisuunnittelun valintoihin, tavoiteasetantaan ja liiketoiminnan muutostilanteisiin sisältyviä riskejä. Operatiivisten riskien hallinnan lähtökohtana on pyrkiä ehkäisemään riskien toteutumista ja minimoimaan riskeistä aiheutuvia vahinkoja.

Operatiivisten riskien hallinnan keskeisimmät osa-alueet ovat riskien kattava tunnistaminen, arviointi ja raportointi eri organisaatioissa ja eri riskialueilla sekä toiminnan laadun ja oikeellisuuden varmistaminen valvonta- ja kontrollitoimenpiteillä.

Operatiiviset riskit kartoitetaan määrämuotoisella riskien kartoitusmenettelyllä vuosittain osana vuosisuunnitteluprosessia sekä aina riskitilanteen olennaisesti muuttuessa. Kartoituksissa tunnistetut riskienhallintatoimenpiteet kytketään osaksi eri liiketoimintayksiköiden vuosisuunnitelmia. Lisäksi jokaisesta hankkeesta, projektista ja merkittävästä liiketoiminnan muutostilanteesta laaditaan aina erillinen riskikartoitus.

Prosesseihin sisältyvien valvonta- eli kontrollitoimenpiteiden avulla varmistutaan toiminnan oikeellisuudesta ja laadusta. Osana operatiivisten riskien hallintaa kirjataan toteutuneet riskit ja läheltä piti -tapahtumat sekä tarvittavat jatkotoimenpiteet ryhmän riskitapahtumarekisteriin. Toiminnan häiriöiden ja virheiden sekä operatiivisten riskien aiheuttaminen tappioiden raportointi viranomaisille toteutetaan asetettujen vaatimusten mukaisesti.

Toiminnan jatkuvuuden hallinta varmistetaan jatkuvuus- ja valmiussuunnitelmien säännöllisellä päivittämisellä ja testauksella. Ryhmän yhtiöt ovat vastuussa toimintansa asianmukaisesta järjestämisestä, niihin kuuluvista velvoitteista ja toiminnan jatkuvuuden hallinnasta myös kaikkien ulkoistettujen toimintojensa osalta.

Operatiivisten riskien hallitsemiseksi on lisäksi erillisiä menettelytapoja ja ohjeistuksia mm.:

- prosessiriskien hallintaan
- järjestelmäriskien hallintaan
- juridisten riskien hallintaan
- turvallisuusriskien hallintaan
- tietoturvariskien hallintaan
- hankkeiden ja projektien riskienhallintaan
- vakuutettavissa olevien riskien hallintaan (oma vakuutusurva)

Toimintaympäristön ja strategian riskien hallinta

Toimintaympäristöön ja strategiseen tahtotilaan liittyviä riskejä ovat mm. yleisen toimintaympäristön, markkinoiden ja asiakaskäyttötymisen muutoksien, kilpailun ja kilpailijoiden, omien strategisten valintojen ja yhtiöryhmänä toimimisen ja ryhmäsijoitusten riskit.

Toimintaympäristöön ja strategiseen tahtotilaan liittyvät riskit kartoitetaan ja niiden merkittävyys arvioidaan vuosittain vuosisuunnitteluprosessin yhteydessä. Menettelynä on ohjeistettu itsearviointi. Tunnistettujen riskien vähentämiseksi ja pienentämiseksi sekä mahdollisuuksien hyödyntämiseksi vastuulliset tahot suunnittelevat ja toteuttavat riskienhallintatoimenpiteitä, jotka toteutetaan osana organisaatio-osien vuosisuunnitelmia. Oleellinen osa strategisten riskien hallintaa on strategisten kehityshankkeiden yhteydessä toteutettava riskienhallintatyöskentely. Riskitilannetta käsitellään säännöllisesti hankkeiden ohjausryhmissä.

Tunnuslukujen laskentakaavat ja laskentaperiaatteet

Yleiset taloudellista kehitystä kuvaavat tunnusluvut

Vahinkovakuutuksen liikevaihto

= Vakuutusmaksutuotot ennen jälleenvakuuttajien osuutta
+ Sijoitustoiminnan nettotuotto tuloslaskelmassa
+ Muut tuotot

Henkivakuutuksen liikevaihto

= Vakuutusmaksutulo ennen jälleenvakuuttajien osuutta
+ Sijoitustoiminnan nettotuotto tuloslaskelmassa
+ Muut tuotot

Vahinkovakuutusyhtiön tulosanalyysi

Vakuutusmaksutuotot

Korvauskulut

Liikekulut

Muut vakuutustekniset tuotot ja kulut

Vakuutustekninen kate ennen tasoitusmäärän muutosta
Sijoitustoiminnan tuotot ja kulut sekä arvonorotukset, niiden oikaisut ja arvон muutokset

Muut tuotot ja kulut

Osuus osakkuusyritysten voitoista ja tappioista ¹

Liikevoitto tai- tappio

Tasoitusmäärän muutos

Voitto tai tappio ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja

Tuloverot ja muut välittömät verot

Vähemmistöosuudet ¹

Tilikauden voitto tai tappio

¹ Koskee konsernitilinpäätöstä

Hallituksen toimintakertomuksessa liikevoitosta (-tappiosta) käytetään termiä liike-tulos ja tilikauden voitosta (tappiosta) termiä tilikauden tulos.

Henkivakuutusyhtiön tulosanalyysi

Vakuutusmaksutulo

Sijoitustoiminnan tuotot ja kulut sekä arvonnkorotukset, niiden oikaisut ja arvonn muutokset

Maksetut korvaukset

Vastuuvelan muutos ennen lisäetuja (asiakasetuja) ja tasoitusmäärän muutosta

Liikekulut

Muut vakuutustekniset tuotot ja kulut

Vakuutustekninen tulos ennen (lisäetuja) ja tasoitusmäärän muutosta

Muut tuotot ja kulut

Osuus osakkuusyritysten voitoista ja tappioista ¹

Liikevoitto tai -tappio

Tasoitusmäärän muutos

Lisäedut (asiakasedut) ²

Voitto tai tappio ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja

Tilinpäätössiirrot

Tuloverot ja muut välittömät verot

Vähemmistöosuudet ¹

Tilikauden voitto tai tappio

¹ Koskee konsernitilinpäätöstä

² Lisäetuihin sisällytetään takuukoron ylittävät korot

Kokonaistulos

= Liikevoitto tai -tappio

+ Taseen ulkopuolisten arvostuserojen, käyvän arvonn rahaston ja arvonnkorotusrahaston muutos

Sijoitustoiminnan nettotuotto sitoutuneelle pääomalle (käyvin arvonn)

Sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvonn suhteessa sitoutuneeseen pääomaan lasketaan sijoituslajeittain ja sijoitusten yhteismäärälle ottaen huomioon kauden aikana tapahtuneet kassavirrat.

Kauden tuotto lasketaan ns. mukautettua Dietz:in kaavaa (aika- ja rahapainotettua kaavaa) käyttäen niin, että sitoutunut pääoma lasketaan lisäämällä kauden alun markkina-arvoon kauden aikaiset kassavirrat painotettuina sillä suhteellisella osuudella koko kauden pituudesta, joka on jäljellä tapahtumapäivästä tai tapahtumakauden puolivälistä kauden loppuun.

Sijoitustoiminnan nettotuottoerittely

= Sijoitustoiminnan suorat nettotuotot kirjannpidossa

+ Arvonnmuutokset kirjannpidossa

+ Arvostuserojen muutos

Sijoitusjakauma käyvin arvonn

Sijoitussidonnaisen vakuutuksen sijoitukset eivät ole mukana sijoitusjakaumassa. Korkorahastoista pitkän koron rahastot sisältyvät joukkovelkakirjalainoihin ja lyhyen koron rahastot rahamarkkinasijoituksiin.

Sijoitukset sijoitusrahastoihin ja niihin rinnastettaviin muihin yhteissijoitusyrityksiin, jotka sijoittavat kiinteistöihin ja kiinteistöyhteisöihin luetaan kiinteistösijoituksiin.

Johdannaisten siirtyvissä erissä olevat laskennalliset arvostuserot ja ennakkomaksuissa olevat preemiot kohdistetaan alla olevalle omaisuuserälle.

Raportin kohtaan Muut rahoitusmarkkinavälineet ja talletukset otetaan mukaan tase-erä Rahat ja pankkisäämiset, kauppahintasaamiset ja -velat sekä johdannaisten vakuudet.

Kokonaispääoman tuotto ilman sijoitussidonnaista vakuutusta prosentteina (käyvin arvonn)

Liikevoitto tai -tappio
+ Korkokulut ja muut rahoituskulut
+ Perustekorkokulu
+ Arvonnkorotusrahastoon/käyvän arvonn rahastoon kirjattu arvonnkorotus/peruutus
= $\frac{\text{Sijoitusten arvostuserojen muutos}}{\text{Taseen loppusumma}} \times 100$
- Sijoitussidonnaisten vakuutusten vastuuvetka
+ Sijoitusten arvostuserot

Tunnusluvun jakaja lasketaan tilikauden ja edellisen tilikauden taseen mukaisten arvonn keskiarvonn.

Vahinkovakuutuksessa perustekorkokululla tarkoitetaan diskontatun korvausvastuun purkautumisen vaikutusta yhtiön korvauskuluun sen diskontatessa pääomamuotoiset eläkkeet ja/tai mahdolliset muut korvausvastuuerät. Se lasketaan kertomalla vuoden alun diskontattu korvausvastuu edellisen vuoden lopussa käytetyllä perustekorolla.

Henkivakuutuksessa perustekorkokululla tarkoitetaan vakuutuksille vuoden aikana hyvitettyä laskuperustekorokoa lisättynä/vähennettynä mahdollisilla laskuperustekoronn täydennysvastuun muutoksilla.

Tunnusluvussa muihin rahoituskuluihin sisällytetään muut vieraasta pääomasta aiheutuneet erät kuin korkokulut, esimerkiksi tuloslaskelman eriin kirjatut korollisen vieraan pääoman kurssivoitot ja -tappiot.

Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä tilikauden aikana

Tunnusluku lasketaan keskiarvonn kalenterikuukausien lopussa lasketuista henkilökunnan lukumääristä. Lukumäärässä otetaan huomioon palveluksessa olleiden hen-

kilöiden mahdollinen osa-aikaisuus. Henkilökuntaan kuuluvaksi lasketaan ne henkilöt, joille maksetaan tilikauden aikana palkkaa.

Vahinkovakuutuksen taloudellista kehitystä kuvaavat tunnusluvut

Vakuutusmaksutulo

= Vakuutusmaksutulo ennen jälleenvakuuttajien osuutta

Vahinkosuhde

Vahinkosuhde prosentteina

$$= \frac{\text{Korvauskulut}}{\text{Vakuutusmaksutuotot}} \times 100$$

Vahinkosuhde (ilman perustekorkokulua) prosentteina

$$= \frac{\text{Korvauskulut (ilman perustekorkokulua)}}{\text{Vakuutusmaksutuotot (ilman perustekorkokulua)}} \times 100$$

Tunnusluku lasketaan jälleenvakuuttajien osuuden jälkeen.

Liikekulusuhde

$$= \frac{\text{Liikekulut}}{\text{Vakuutusmaksutuotot}} \times 100$$

Yhdistetty kulusuhde

Yhdistetty kulusuhde prosentteina

= Vahinkosuhde + Liikekulusuhde

Yhdistetty kulusuhde (ilman perustekorkokulua)

= Vahinkosuhde (ilman perustekorkokulua) + Liikekulusuhde

Riskisuhde (hallituksen toimintakertomus)

Riskisuhde prosentteina

$$= \frac{\text{Korvauskulut (ilman korvaustoiminnan hoitokuluja)}}{\text{Vakuutusmaksutuotot}} \times 100$$

Riskisuhde (ilman perustekorkokulua) prosentteina

$$= \frac{\text{Korvauskulut (ilman korvaustoiminnan hoitokuluja, ilman perustekorkokulua)}}{\text{Vakuutusmaksutuotot (ilman perustekorkokulua)}} \times 100$$

Toimintakulusuhde prosentteina (hallituksen toimintakertomus)

$$= \frac{\text{Liikekulut + Korvaustoiminnan hoitokulut}}{\text{Vakuutusmaksutuotot}} \times 100$$

Henkivakuutuksen taloudellista kehitystä kuvaavat tunnusluvut

Vakuutusmaksutulo

= Vakuutusmaksutulo ennen jälleenvakuuttajien osuutta

Liikekustannussuhde prosentteina

$$= \frac{\begin{array}{l} \text{Liikekulut ennen vakuutusten aktivoitujen} \\ \text{hankintamenojen muutosta} \\ + \text{Korvausten selvittelykulut} \end{array}}{\text{Kuormitustulo (ja taseen loppusumma)}} \times 100$$

Osoittaja suhteutetaan erikseen sekä kuormitustuloon että taseen loppusummaan. Kuormitustulo on laskupöytäkirjojen mukaan liikekustannusten kattamiseen tarkoitettu erä. Kuormitustuloon sisällytetään kaikki kuormituserät. Liikekulut eivät sisällä jälleenvakuutuksen palkkioita.

Liikekuluina käytetään kokonaisliikekuluja, kun liikekulut suhteutetaan taseen loppusummaan. Taseen loppusumma on aloittavan taseen loppusumma.

Toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen allekirjoitukset

Espoossa 26. päivänä maaliskuuta 2018.

Erkki Moisander
Hallituksen puheenjohtaja

Jari Eklund
Hallituksen varapuheenjohtaja

Philip Aminoff

Matti Bergendahl

Timo Hiltunen

Hannu Niilekselä

Kati Partanen

Pirkko Rantanen-Kervinen

Jari Sundström
Toimitusjohtaja

Tilinpäätösmerkintä

Suoritetusta tilintarkastuksesta on tänään annettu kertomus.

Espoossa 9. päivänä huhtikuuta 2018

KPMG Oy Ab

Mikko Haavisto
KHT

Tilintarkastuskertomus

LähiTapiola Keskinäinen Vakuutusyhtiön yhtiökokoukselle

Tilinpäätöksen tilintarkastus

Lausunto

Olemme tilintarkastaneet LähiTapiola Keskinäinen Vakuutusyhtiön (y-tunnus 0211034-2) tilinpäätöksen tilikaudelta 1.1.–31.12.2017. Tilinpäätös sisältää sekä konsernin että emoyhtiön taseen, tuloslaskelman, rahoituslaskelman ja liitetiedot.

Lausuntonamme esitämme, että tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan yhtiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisääteiset vaatimukset.

Lausuntomme on ristiriidaton hallitukselle annetun lisäraportin kanssa.

Lausunnon perustelut

Olemme suorittaneet tilintarkastuksen Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Hyvän tilintarkastustavan mukaisia velvollisuuksiamme kuvataan tarkemmin kohdassa *Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa*.

Olemme riippumattomia yhtiöstä niiden Suomessa noudatettavien eettisten vaatimusten mukaisesti, jotka koskevat suorittamaamme tilintarkastusta ja olemme täyttäneet muut näiden vaatimusten mukaiset eettiset velvollisuutemme.

Yhtiölle suorittamamme muut kuin tilintarkastuspalvelut ovat parhaan tietomme ja käsityksemme mukaan olleet Suomessa noudatettavien, näitä palveluja koskevien säännösten mukaisia, emmekä ole suorittaneet EU-asetuksen 537/2014 5. artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja kiellettyjä palveluja. Suorittamamme muut kuin tilintarkastuspalvelut on esitetty tilinpäätöksen liitetiedossa 3.4.

Käsityksemme mukaan olemme hankkineet lausuntomme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä.

Olennaisuus

Tarkastuksemme laajuuteen on vaikuttanut soveltamamme olennaisuus. Olennaisuus on määritetty perustuen ammatilliseen harkintaamme ja se ohjaa tarkastustoimenpiteiden luonteen, ajoituksen ja laajuuden määrittämisessä, sekä todettujen virheellisyyksien vaikutusten arvioimisessa suhteessa tilinpäätökseen kokonaisuutena. Olennaisuuden taso perustuu arvioomme sellaisten virheellisyyksien suuruudesta, joilla yksin tai yhdessä voisi kohtuudella odottaa olevan vaikutusta tilinpäätöksen käyttäjien tekemiin taloudellisiin päätöksiin. Olemme ottaneet huomioon myös sellaiset virheellisyydet, jotka laadullisten seikkojen vuoksi ovat mielestämme olennaisia tilinpäätöksen käyttäjille.

Merkittävimmät arvioidut olennaisen virheellisyyden riskit

Olemme alla kuvanneet arviomme merkittävimmistä olennaisen virheellisyyden riskeistä, mukaan lukien väärinkäytöksestä johtuvan olennaisen virheellisyyden riskeistä, sekä esittäneet yhteenvedon siitä, miten olemme toimineet näiden riskien johdosta.

**MERKITTÄVIMMÄT ARVIOIDUT
OLENNAISEN VIRHEELLISYYDEN RISKIT**

**KUINKA OLEMME TOIMINEET NÄIDEN
RISKIEN JOHDOSTA**

1 Vakuutustekninen vastuuelka (tilinpäätöksen laatimisperiaatteet s. 85-88)

Vakuutusyhtiölain 9 luvun mukainen vakuutustekninen vastuuelka on taseen velkojen merkittävin erä.

Vakuutusteknisen vastuuelan laskennan perustana on monimutkaisia vakuutusmatemaattisia laskentamalleja ja johdon harkintaa edellyttäviä oletuksia, jotka liittyvät mm. eläkemuoitoisissa vakuutuslajeissa vakuutettujen eliniän odotteeseen ja käytettävään diskonttaus korkokantaan. Eläkemuoitoisten vahinkojen korvausvastuun laskennassa käytettävän diskonttokoron määrittäminen ja vahinkotapahtumien arviointi on tehtävä turvavasti.

Konsernin henkivakuutusyhtiön omalla riskillä on takuukorkoisia eläke- ja säästöhenkivakuutuksia, joille on luvattu laskuperustekorko. Luvattuun laskuperustekorkoon liittyy sijoitustuottojen riski. Vastuuelkaa laskettaessa käytettävä korko on valittava turvavasti.

Vastuuelan laskenta perustuu useiden eri tietojärjestelmien tuottamiin tietoihin ja niiden yhdistelyyn. Tietokannat ovat laajoja ja järjestelmien käsittelemät tietomäärät suuria.

Näiden tekijöiden perusteella vastuuelka on arvioitu tilintarkastuksessa eräksi, johon sisältyy olennaisen virheellisuuden riski.

Tilikauden aikana yhtiö luovutti liiketoimintasiirrolla merkittävän osan liikennevakuutuskannasta ryhmän alueyhtiöihin, mihin sisältyy merkittävästi eläkemuoitoisia vahinkoja. Siirron oikeellisuudella on huomattava merkitys yhtiön vakuutustekniseen vastuuelkaan.

Olemme arvioineet vakuutusteknisen vastuuelan kirjaamiseen ja laskentaan liittyviä periaatteita ja laskentaprosessia.

Vakuutusmatemaatikkomme on osallistunut tarkastukseen ja arvioinut käytettyjen oletusten ja menetelmien asianmukaisuutta, muun muassa arvioimalla erityisesti kollektiivivaruksen ja korvauskäsittelyvarauksen laskentakaavojen loogisuutta.

Lisäksi olemme käyneet läpi vastuuelan kirjanpidollisen käsittelyn asianmukaisuutta ja arvioineet vastuuelkaa koskevien liitetietojen oikeellisuutta.

Olemme arvioineet liiketoimintasiirtoon liittyviä periaatteita ja menetelmiä. Lisäksi olemme varmentaneet siirron käsittelyn asianmukaisuutta ja oikeellisuutta.

**MERKITTÄVIMMÄT ARVIDUT
OLENNAISEN VIRHEELLISYYDEN RISKIT**

**KUINKA OLEMME TOIMINEET NÄIDEN
RISKIEN JOHDOSTA**

2 Sijoitusten arvostus (tilinpäätöksen laatimisperiaatteet s. 82-83)

Konsernin sijoitusomaisuus sisältäen sijoitusdonnaisten vakuutusten katteena olevat sijoitukset muodostaa taseen varoista merkittävimmän erän.

Sijoitukset arvostetaan tilinpäätöksessä pääsääntöisesti alkuperäiseen hankintamenuon tai, kuten kiinteistöt, suunnitelman mukaisin poistoin vähennettyyn hankinta-arvoon tai edellä mainittuja alempan käypään arvoon.

Tilinpäätöksen liitetiedoissa esitetään sijoitusten kirjanpitoarvojen lisäksi sijoitusten käypä arvo sekä sijoitusten nettotulos käyvin arvoin.

Omaisuserien käyvät arvot perustuvat joko markkinanoteerauksiin tai yleisesti hyväksyttyjen periaatteiden mukaisesti määritettyihin käypiin arvoihin. Sijoitusten käyvän arvon määrittämiseen liittyy harkinnanvaraisuutta erityisesti niiden omaisuserien ja instrumenttien osalta, joiden markkina-arvoa ei saada julkisista markkinanoteerauksista; näitä ovat esim. pääoma- ja kiinteistösijoitukset.

Sijoitusomaisuuden huomattavan tasearvon sekä sen arvostamiseen liittyvän harkinnan-varaisuuden johdosta sijoitusomaisuus ja sen esittäminen on määritelty tilintarkastuksen kannalta eräksi, johon sisältyy olennaisen virheellisuuden riski.

Olemme arvioineet yhtiön soveltamien tilinpäätösperiaatteiden ja arvostusmenetelmien asianmukaisuutta.

Olemme testanneet arvopapereiden, johdannaisen ja kiinteistöomaisuuden kirjaamiseen ja arvostusprosessiin liittyviä sisäisiä kontrolleja.

Tarkastuksen yhteydessä olemme myös verranneet sijoitusomaisuuden arvostuksessa käytettyjä käypiä arvoja ulkopuolisiin hintanoteerauksiin ja muiden sovellettujen arvostusmenetelmien antamiin tuloksiin sekä arvioineet yhtiön omien arvostusmenettelyjen asianmukaisuutta.

Lisäksi olemme arvioineet sijoitusomaisuutta koskevien liitetietojen oikeellisuutta.

Tilinpäätöstä koskevat hallituksen ja toimitusjohtajan velvollisuudet

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat tilinpäätöksen laatimisesta siten, että se antaa oikean ja riittävän kuvan Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisääteiset vaatimukset. Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat myös sellaisesta sisäisestä valvonnasta, jonka ne katsovat tarpeelliseksi voidakseen laatia tilinpäätöksen, jossa ei ole väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyyttä.

Hallitus ja toimitusjohtaja ovat tilinpäätöstä laatiessaan velvollisia arvioimaan yhtiön kykyä jatkaa toimintaansa ja soveltuvissa tapauksissa esittämään seikat, jotka liittyvät toiminnan jatkuvuuteen ja siihen, että tilinpäätös on laadittu toiminnan jatkuvuuteen perustuen. Tilinpäätös laaditaan toiminnan jatkuvuuteen perustuen, paitsi jos yhtiö aiotaan purkaa tai toiminta lakkauttaa tai ei ole muuta realistista vaihtoehtoa kuin tehdä niin.

Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa

Tavoitteenamme on hankkia kohtuullinen varmuus siitä, onko tilinpäätöksessä kokonaisuutena väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyttä, sekä antaa tilintarkastuskertomus, joka sisältää lausuntomme. Kohtuullinen varmuus on korkea varmuustaso, mutta se ei ole tae siitä, että olennainen virheellisyys aina havaitaan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti suoritettavassa tilintarkastuksessa. Virheellisyyksiä voi aiheutua väärinkäytöksestä tai virheestä, ja niiden katsotaan olevan olennaisia, jos niiden yksin tai yhdessä voitaisiin kohtuudella odottaa vaikuttavan taloudellisiin päätöksiin, joita käyttäjät tekevät tilinpäätöksen perusteella.

Hyvän tilintarkastustavan mukaiseen tilintarkastukseen kuuluu, että käytämme ammatillista harkintaa ja säilytämme ammatillisen skeptisyyden koko tilintarkastuksen ajan. Lisäksi:

- Tunnistamme ja arvioimme väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvat tilinpäätöksen olennaisen virheellisuuden riskit, suunnittelemme ja suoritamme näihin riskeihin vastaavia tilintarkastustoimenpiteitä ja hankkimme lausuntomme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä. Riski siitä, että väärinkäytöksestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, on suurempi kuin riski siitä, että virheestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, sillä väärinkäytökseen voi liittyä yhteistoimintaa, väärentämistä, tietojen tahallista esittämättä jättämistä tai virheellisten tietojen esittämistä taikka sisäisen valvonnan sivuuttamista.
- Muodostamme käsityksen tilintarkastuksen kannalta relevantista sisäisestä valvonnasta pystyäksemme suunnittelemaan olosuhteisiin nähden asianmukaiset tilintarkastustoimenpiteet mutta emme siinä tarkoituksessa, että pystyisimme antamaan lausunnon yhtiön sisäisen valvonnan tehokkuudesta.
- Arvioimme sovellettujen tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden asianmukaisuutta sekä johdon tekemien kirjanpidollisten arvioiden ja niistä esitettävien tietojen kohtuullisuutta.
- Teemme johtopäätöksen siitä, onko hallituksen ja toimitusjohtajan ollut asianmukaista laatia tilinpäätös perustuen oletukseen toiminnan jatkuvuudesta, ja teemme hankkimamme tilintarkastusevidenssin perusteella johtopäätöksen siitä, esiintyykö sellaista tapahtumiin tai olosuhteisiin liittyvää olennaista epävarmuutta, joka voi antaa merkittävää aihetta epäillä yhtiön kykyä jatkaa toimintaansa. Jos johtopäätöksemme on, että olennaista epävarmuutta esiintyy, meidän täytyy kiinnittää tilintarkastuskertomuksemme lukijan huomiota epävarmuutta koskeviin tilinpäätöksessä esitettäviin tietoihin tai, jos epävarmuutta koskevat tiedot eivät ole riittäviä, mukauttaa lausuntomme. Johtopäätöksemme perustuvat tilintarkastuskertomuksen antamispäivään mennessä hankittuun tilintarkastusevidenssiin. Vastaiset tapahtumat tai olosuhteet voivat kuitenkin johtaa siihen, ettei yhtiö pysty jatkamaan toimintaansa.
- Arvioimme tilinpäätöksen, kaikki tilinpäätöksessä esitettävät tiedot mukaan lukien, yleistä esittämistapaa, rakennetta ja sisältöä ja sitä, kuvastaako tilinpäätös sen perustana olevia liiketoimia ja tapahtumia siten, että se antaa oikean ja riittävän kuvan.

Kommunikoidimme hallintoelinten kanssa muun muassa tilintarkastuksen suunnittelusta laajuudesta ja ajoituksesta sekä merkittävistä tilintarkastushavainnoista, mukaan lukien mahdolliset sisäisen valvonnan merkittävät puutteellisuudet, jotka tunnistamme tilintarkastuksen aikana.

Muut raportointivelvoitteet

Tilintarkastustoimeksiantoa koskevat tiedot

Olemme toimineet LähiTapiola Keskinäinen Vakuutusyhtiön yhtiökokouksen valitsemana tilintarkastajana vuodesta 2013 alkaen yhtäjaksoisesti 5 vuotta.

Muu informaatio

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat muusta informaatiosta. Muu informaatio käsittää toimintakertomuksen. Tilinpäätöstä koskeva lausuntomme ei kata muuta informaatiota.

Velvollisuutenamme on lukea muu informaatio tilinpäätöksen tilintarkastuksen yhteydessä ja tätä tehdes-
sämme arvioida, onko muu informaatio olennaisesti ristiriidassa tilinpäätöksen tai tilintarkastusta suoritetta-
essa hankkimamme tietämyksen kanssa tai vaikuttaako se muutoin olevan olennaisesti virheellistä. Velvolli-
suutenamme on lisäksi arvioida, onko toimintakertomus laadittu sen laatimiseen sovellettavien säännösten
mukaisesti.

Lausuntonamme esitämme, että toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot ovat yhdenmukaisia ja että toi-
mintakertomus on laadittu toimintakertomuksen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Jos teemme suorittamamme työn perusteella johtopäätöksen, että toimintakertomuksessa on olennainen vir-
heellisyys, meidän on raportoitava tästä seikasta. Meillä ei ole tämän asian suhteen raportoitavaa.

Espoo 9. huhtikuuta 2018

KPMG OY AB

Mikko Haavisto
KHT